

CPB-10/2011.
(CPB-10/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **A cukorgyárak privatizációját, valamint
Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozása óta a közösségi cukorreformok
során képviselt magyar álláspontot értékelő, és annak itthoni következményeit feltáró
vizsgálóbizottságának**

2011. november 18-án, pénteken, 10 óra 3 perckor
a Képviselői Irodaház V. emelet 515. számú tanácstermében
megtartott üléséről

**A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

Napirendi javaslat	3
Az ülés résztvevői	4
Elnöki bevezető, a napirend elfogadása	5
Tájékoztató a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság működéséhez szükséges feltételek biztosítottságáról, különös tekintettel a forgótőkehiányra; Tájékoztató a 2004-2005-ös EU-s cukoripari reformmal kapcsolatos tárgyalásokról, a tárgyalások során képviselt magyar álláspont előkészítéséről, az EU-s cukoripari reform magyar agrárminiszteri jóváhagyásáról	6
<i>Tájékoztatók</i>	<i>6</i>
Fischer Béla (Cukor Terméktanács)	6
Varga István üzletember	7
<i>Kérdések, válaszok, hozzászólások</i>	<i>11</i>
<i>Gráf József volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tájékoztatója</i>	<i>24</i>
<i>Kérdések, válaszok, hozzászólások</i>	<i>30</i>
Egyebek	48

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság működéséhez szükséges feltételek biztosítottaságáról, különös tekintettel a forgótőkehiányra

Meghallgatásra meghívottak:

Gráf József volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

Fischer Béla, a Cukor Termék Tanács elnöke

Varga István üzletember

2. Tájékoztató a 2004-2005-ös EU-s cukoripari reformmal kapcsolatos tárgyalásokról, a tárgyalások során képviselt magyar álláspont előkészítéséről, az EU-s cukoripari reform magyar agrárminiszteri jóváhagyásáról

Meghallgatásra meghívottak:

Gráf József volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

3. Egyebek

Az ülés résztvevői**A vizsgálóbizottság részéről****Megjelent**

Elnököl: **Dr. Józsa István** (MSZP), a vizsgálóbizottság társelnöke és
Font Sándor (Fidesz), a vizsgálóbizottság társelnöke és

Hanó Miklós (Fidesz)
Ivanics Ferenc (Fidesz)
Koncz Ferenc (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP)
Sáringer-Kenyeres Tamás (KDNP)
Magyar Zoltán (Jobbik)
Varga Géza (Jobbik)
Szabó Rebeka (LMP)

Helyettesítési megbízást adott

Horváth István (Fidesz) Font Sándornak (Fidesz)
Koncz Ferenc (Fidesz) megérkezéséig Hanó Miklósnak (Fidesz)
Simonka Györgynek (Fidesz) Sáringer-Kenyeres Tamásnak (Fidesz)
Harangozó Gábor (MSZP) dr. Józsa Istvánnak (MSZP)
Magyar Zoltán (Jobbik) megérkezéséig Varga Gézának (Jobbik)

Meghívottak részéről**Hozzászólók**

Gráf József volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter
Fischer Béla, a Cukor Terméktanács elnöke
Varga István üzletember

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 3 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. JÓZSA ISTVÁN (MSZP), a vizsgálóbizottság társelnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelettel köszöntök minden megjelentet a cukorügyi vizsgálóbizottság mai ülésén. Külön tisztelettel köszöntöm vendégeinket, Gráf József korábbi miniszter urat, Fischer Béla urat, a Cukor Terméktanács elnökét és Varga István urat, aki, reméljük, szintén hasznos információkkal tudja segíteni a bizottság munkáját. Külön köszöntöm körünkben Gógös Zoltán képviselő urat, aki egy jelentős időszakban államtitkárként szolgált ezen a területen, és mint a Magyar Országgyűlés választott képviselője tanácskozási joggal vehet részt a bizottság ülésén. *(Megérkezik Varga Géza.)* Üdvözlöm az újonnan érkezetteket is.

Lenne egy ügyrendi javaslatunk, hogy lényegében összevontan tárgyaljuk ezt a két napirendi pontot. Ha Font Sándor úr előterjesztené az ügyrendi javaslatát... *(Az elnök Horváth Zoltánnal egyeztet.)*

Még egy ügyrendi bejelentésem van. Azzal, hogy Ficsor Ádám képviselő úr független képviselővé vált - kényszerűen kerültem az „eltávozott”, „kilépett” és hasonló értelmű szavakat *(Derültség.)*, szóval egy ilyen szenvedő múltban említtem -, így megszűnt a bizottsági tagsága, jelenleg tehát 15 taggal, 8 kormánypárti és 7 ellenzéki taggal működik a vizsgálóbizottság. Kezdeményezem, hogy gondolkodjunk azon, hogy a Ház elé terjesszük azt a javaslatot, hogy az induláskor meglévő paritásra - hogy ugyanannyi kormányoldali, mint ellenzéki tag legyen - kerüljön sor. Mindenesetre a mai ülésünket úgy kezdjük meg, hogy 15 bizottsági tag van, és ahogy látom, a helyettesítésekkel együtt a tagok több mint 50 százaléka jelen van, az ülés tehát határozatképes.

Arról nem szavaztatok, hogy kezdeményezzük a Háznál a kiegészítést, mert egyetlen pillantásokat láttam.

Most jön az az ügyrendi rész, ha a társelnök úr is kész azt bejelenteni, úgyhogy szót adok neki a javaslat megtételére.

FONT SÁNDOR (Fidesz): Köszönöm szépen. Mégiscsak vissza szeretnék térni egy mondatban arra az érdekes helyzetre, hogy ilyen helyzet még nem volt, hogy egy vizsgálóbizottság, amelynek az összetételét a parlament dönti el - ez nagyon lényeges ebben a tekintetben -, tehát nem automatizmusok vannak a személycserék és bármi miatt, hanem a parlament dönti el a személyi kérdéseket, és itt az a helyzet állt elő, hogy egyik képviselőtársunk az ismertett események miatt nem lehet, jogi értelemben nem lehet tagja a bizottságunknak; ez csak akkor történhet meg, ha a parlament külön döntést hoz arról, hogy a vizsgálóbizottságban, és akkor itt nagy kérdés, hogy a függetlenek képviselőségét látja-e el, mert jelenleg Koncz Ferenc személyében a függetlenek képviselve vannak - csak tisztázni szeretném a helyzetet -, vagy pedig az MSZP kvótájára... *(Közbeszólások: Molnár Oszkár!)* Molnár Oszkár. Mit mondtam? *(Közbeszólások: Koncz Ferenc.)* Molnár Oszkár. *(Közbeszólások. - Derültség.)*

ELNÖK: Tudsz már valamit? *(Közbeszólások. - Derültség.)*

FONT SÁNDOR (Fidesz): Szegény! Még jó, hogy nincs itt. De ezt ne mondjátok el neki, ha kérhetem, ezt ne mondjátok el neki...

ELNÖK: Akkor ezt kérjük törölni a jegyzőkönyvből.

FONT SÁNDOR (Fidesz): Nem, nem kell törölni, természetesen az elhangzott szó értelemszerűen vállalható a részemről, még akkor is, ha tévedek. Tehát Molnár Oszkár a függetlenek képviselőjében jelen van, vagyis nagy valószínűséggel a parlamenti pártoknak abban kell akkor egyetérteniük, hogy az MSZP kvótája növelhető meg ezzel az egy megüresedéssel. De ez már nem az én dolgom, hiszen ebben, azt hiszem, a frakcióvezetőknek kell majd döntésre jutniuk a Házbizottságban.

ELNÖK: A Házbizottság elé terjesztjük.

FONT SÁNDOR (Fidesz): Így van.

Amit javasolni szeretnék, mivel a társelnök úr megszólított, illetve már jeleztem neki, hogy tekintettel arra, hogy három meghívott vendégünk van - Gráf József miniszter úr, Fischer Béla a terméktanács részéről, valamint Varga István -, javasolnám, hogy Először Fischer Béla és Varga István uraknak adjunk szót, főleg azért, mert olyan kérdéskörökben, amelyekben ők tudnak információt adni, mi már elég régóta tárgyalunk, és tartok tőle, hogy jó néhány kérdés sokkal egyszerűbben megkérdézhető tőlük. Gráf József miniszter úr tekintetében - és ezzel egy új szakaszhoz érkeztünk a mai bizottsági ülésen - a kvótarendszer kérdéskörét szeretnék feszegetni, ami már az Unióba való belépésünktől izgalmas, hiszen az előrejelzéseket akkor már tudtuk, majd a konkrét döntések 2005 nyarától indulnak, és így jutunk el a 2008. év végéig, lezártáig ehhez a rendszerhez, amelyben teljesen új témaköröket is tudunk már kezdeni. A két napirendi pont ezáltal, mondhatnám úgy, hogy egybe is kapcsolható Gráf József személyén keresztül. Arra tennék tehát javaslatot, hogy Fischer urat, illetve Varga István urat, a két jelenlévő személyt hallgassuk meg először.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Az ügyrendi indítványnak két része van, amelyet, azt hiszem, egyben is feltehetek szavazásra. Az egyik gyakorlatilag arról szól, hogy összevontan tárgyaljuk a két napirendi pontot, és tekintve, hogy a napirend első felének a feltételek biztosítása időszakáról Fischer úr és Varga úr tud nekünk többet mondani, a meghallgatást az ő hozzászólásukkal kezdjük. Aki ezzel egyetért, kérem, kézfeltartással jelezze! *(Szavazás.)* Köszönöm szépen, az ügyrendi javaslatot a bizottság egyhangúlag elfogadta.

Tájékoztató a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság működéséhez szükséges feltételek biztosításáról, különös tekintettel a forgótőkehiányra; Tájékoztató a 2004-2005-ös EU-s cukoripari reformmal kapcsolatos tárgyalásokról, a tárgyalások során képviselt magyar álláspont előkészítéséről, az EU-s cukoripari reform magyar agrárminiszteri jóváhagyásáról

Azzal a kérdéssel indítva, hogy tájékoztató a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság működéséhez szükséges feltételek biztosításáról, különös tekintettel a forgótőke-hiányra, tehát a korábbi időszakokkal kapcsolatban szeretném kérni először Fischer Béla elnök urat, hogy a tájékoztatóját tartsa meg. Öné a szó, elnök úr.

Tájékoztatók

Fischer Béla (Cukor Termék Tanács)

FISCHER BÉLA (Cukor Termék Tanács): Miután én személy szerint meghallgatott vagyok, nem tudtam az ügyrendi kérdésekhez hozzászólni. Én mindenesetre szeretném azt jelezni, hogy természetesen én az ügy második fordulójának vagyok inkább involválva. Annyit szeretnék hozzátenni, hogy a Cukor Termék Tanács elnökeként vagyok regisztrálva. Ezt a posztot töltöttem most be, egyébként 15 évig voltam a Magyar Cukor Zrt. elnök-

vezérigazgatója, és azért erről az időszakról mindenképpen tudok nyilvánvalóan kérdésekre válaszolni. Én a privatizációs időszakról tájékoztatóval nem készültem. A második fordulóra, illetve a másik témára természetesen készültem, de ami a privatizációs időszakra vonatkozó esetleges kérdés van, arra nyilvánvaló, amire én emlékszem, arra tudok válaszolni. Nem én voltam személy szerint a privatizációs időszakban involválva. Ezt a társaság részéről Horváth úr a legutóbbi időszakig a legutóbbi bizottsági ülésen nyilvánvalóan elég kimerítően elmesélte, elmondta ezeket az időszakokat.

ELNÖK: Köszönöm. Tehát akkor az első körhöz végül is az rt. működéséhez szükséges feltételekről azt mondja elnök úr, hogy majd kérdésre válaszol. Varga urat kérdezem, hogy bevezetőként kíván-e erről a témakörrel szólni.

Varga István üzletember

VARGA ISTVÁN üzletember: Igen, köszönöm. Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Bocsánat, hadd húzzam közelebb, de nem akar ereszkedni, nagyon tornázni kell utána. Így jó? *(Elnök: Jó.)* Nagyszerű. Köszönöm szépen.

Fischer úrhoz képest én konkrétan szeretnék szólni mindjárt az első időszakról, tehát a privatizáció kezdeti időszakáról, illetőleg arról a 14 évről, amelyik az uniós csatlakozásunkig az ágazatot meghatározta. Azt követő időszakra már én ismeretem. Tehát a kapcsolatomban lényegében 2003 körül megszűnt az ágazattal. Azt megelőzően azonban fennállt, és ha megengedik egy rövid magyarázat, hogy miért, hogy kerültem én oda.

A 80-as évek második felében egy műszaki fejlesztő és külkereskedelmi szövetkezetnek az elnöke voltam, amelyik élelmiszert exportált nyugatra devizáért, és emellett a termékfejlesztésben is érdekelt volt, így hozzáfogtunk a növényolajipar meglévő állapotának a továbbfejlesztéséhez, és zsíralkohol gyár beruházását készítettük elő, illetőleg az olaj finomítását, mert Magyarország csak nyers étolajat exportált. Közel kerültem az ipari növényeket termesztőkhöz ezáltal, és ez a fejlesztésünk belecsúszott az ágazat privatizációs fázisába, úgyhogy nem volt más választásunk, mint magunknak is meg kellett jelennünk vevőként. Ebben az időszakban így a mezőgazdasági termelőkkel, és ebben az esetben az ipari növényt termesztőkkel közösen kerültünk kapcsolatba, és közösen léptünk fel a privatizációban. Ismert vagy nem nagyon ismert, de a történet nem szerencsésen folytatódott, de a kapcsolatunk megmaradt, és ekkor sokan és sokféleképpen kérték segítségünket a cukoriparban mutatkozó problémákat illetően. Ekkor mi utánanéztünk annak, hogy mi is történt az alapítás időszakában. Ezért ha szabad, én most két részre bontanám a mondandómat.

Egyrésztől beszélnék, ha érdeklő önöket, az alapítás időszakáról, másodsorban pedig beszélnék arról, ahol mi az 5 cukorgyár pályára állításában konkrétan részt vettünk. Ha ez így elfogadható, akkor teszem.

ELNÖK: Tessék parancsolni.

VARGA ISTVÁN üzletember: Köszönöm. Tehát önök is, mi is, mindannyian két mítoszt mindenképpen szoktunk hallani a privatizációval kapcsolatban. Az egyik mítosz az, hogy ebben az időszakban spontán vállalatvezetői döntések születtek, a másik mítosz, hogy a külföldi tőkeemelés nagyon jelentős hatású volt, és befolyásolta a döntéseket. Kérem szépen, mind a kettőre azért mondtam, hogy mítosz, mert egyszerűen nem felel meg a valóságnak.

Tekintettel arra, hogy azok a gyárak, amelyek 1990 őszén, illetőleg '91. július 1-jével a Feruzzi-érdekeltség által pozícióban vett régi gyárat jelenti, ez volt a sejt, Hatvan, Szolnok és Szerencs. Ha ezeket megnézzük, teljesen világos kép rajzolódik ki, mégpedig az, hogy az

Állami Vagyonügynökség és a vállalat átalakulásánál alapított egy részvénytársaságot. Akkor működött a '90. évi XIII. törvény, aszerint kellett eljárni. Meg kell mondanom, fel tudnám sorolni, de nem akarom az időt húzni, sajnos az a törvény meglehetősen megnyirbálásra került a döntésnél.

Az alapítás július 1-jén úgy történt, hogy a külföldi társaság, amelyik már nem hónapokkal, szinte egy évvel azelőtt folyamatosan tárgyalt a magyar kormánnyal a pozíciószerezést illetően, különösen a pénzügyminisztériumban, nagyon pontosan tudta, hogy mi tesz és miért, és ő tulajdonképpen csak letétbe helyezett egy szerény összeget. Úgy emelt tőkét, mint Mátyás király, hogy igen is meg nem is. Miért? Azért, mert amikor átalakult egy társaság, meg kellett határozni az apportértéket, és az apportérték mellé került az a tőkeemelés, ami az új társaság vagyonában megjelent, és ha a számokat és tényeket konkrétan megnézzük, mondok egy példát, mondjuk ha Szolnokot veszem példaként, akkor azt látom, hogy a vagyonértéket, a könyv szerinti értéket leértékelték mintegy 980 millió forinttal, miközben a külföldi 780 millió forint tőkét emelt papíron. Valójában az új részvénytársaság még az eredeti értékelés alatti vagyonnal jött létre. Ennek az indoka, hogy miért értékelték le a vagyont, és miért 780 millió forint volt az elméletileg vállalt tőkeemelés, aminek csak a fele került befizetésre az az, hogy eredetileg elhatározta a társaság, hogy mintegy 40 százalékos üzletrészt szeretne kapni. De az a pénz, amit rászánt, az nem hozta volna azt az üzletrészt. Ezért inkább az apportot értékelték le, hogy az ő vállalása - ha jól emlékszem - 36-37 százalék üzletrészt biztosítson...

ELNÖK: Varga úr, nagyon érdekes, amit mond, csak...

VARGA ISTVÁN üzletember: Túl részletes...

ELNÖK: Nem emlékszem pontosan, de ez a történet el fog vezetni a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársasághoz?

VARGA ISTVÁN üzletember: Igen, így van, el.

ELNÖK: Jó.

VARGA ISTVÁN üzletember: Lényegében tehát azt akartam mondani, hogy az üzletrészszerzéssel egyúttal egy meghatározó üzletvezetési jogot kapott a társaság. Ez egyébként ellenkezett a '90. évi XIII. törvénnyel, ugyanis a többségi tulajdonos pozíciójából az Állami Vagyonügynökségnek kellett volna az irányítást megtartania - ennek ellenére átadta. 10, azaz 10 százaléknyi, a vagyon 10 százalékának megfelelő összeg letétbe helyezésével került pozícióba az új vezetés. Ettől kezdve, '91 júliusától a '91. év kampánya időszakában bekövetkezett az a helyzet, hogy a cukorrépa-termelők megismerték az új üzletfilozófiát, ami az volt, hogy leszállították a cukorrépa árát. Volt egy túltermelés, volt egy árleszállítás, egy nyomott helyzetbe kerültek a termelők. Ettől kezdve megindult egy harc úgy az Alföldön, mint a Dunántúlon - ezt, ha megengedik, nem részletezem, nem akarom az idejüket lopni -, a lényeg az, hogy mindenhol bekövetkezett az árcsökkentés, és ebből adódóan a cukorrépa-termesztők nehéz helyzete. Ettől folyamatosan szerettek volna tulajdonba kerülni. Nyilvánvaló, hogy ezt a tulajdont az a bizonyos általam említett átalakulási törvény, a '90. évi XIII. törvény biztosította is számunkra, mert a 25 százalékot oda kellett volna adni a mezőgazdasági termelőknek - de ez nem történt meg.

Ettől kezdve, '91-től kezdődően folyamatosan olyan helyzet alakult ki, hogy az új, külföldi vezetésű társaságok finanszírozni tudták magukat, tehát ha tőkét csak papíron is emeltek, valójában hozzájutottak hitelhez, míg a hazai társaságok nem jutottak hitelhez. '92-

ben rendkívül nehéz helyzetbe kerültek. A Kereskedelmi és Hitelbank elődje, az OKHB rövidítésű bank vezette 8 cukorgyár számláját. Ők készítettek egy tanulmányt, és ebben a tanulmányban az szerepelt, hogy a magyar kapacitást le kell építeni, és 5 cukorgyár valószínűleg megszűnik, meg kell szüntetni. Ez a tanulmány '92 szeptemberében készült, és így is döntöttek: ennek az 5 cukorgyárnak a hiteleit visszavonták. Ez azt jelenti, hogy gyakorlatilag törleszteniük kellett, új hitelt nem kaptak, és akkor kezdődött a kampány, tehát a cukorrépa-felvásárlás veszélybe került.

A Vagyonügynökség akkori középvezetése pánikba esett, és megkerestek engem, hogy segítsék. Itt kapcsolódtam be érdemben a történetbe. A lényeg a következő volt: miután bankhitelt nem kaphattak a korábbi csatornán keresztül, új finanszírozási módot kellett találnom, és ezt a saját cégemen keresztül találtam meg számukra. A lényege nagyon röviden a következő volt: a cukor ott volt a répában, a répa pedig a földben volt, onnan nem tud elmenni, csak egy nyilvánvalóan meghatározott pályán, a gyári feldolgozáson keresztül. Ezért én megvásároltam az 5 cukorgyárnak a teljes készletét, illetőleg a teljes éves termelését, azért, hogy alkalmas eszközöm legyen a finanszírozáshoz fedezetként. Miután ők nem kaptak hitelt, én viszont tudtam hitelt kapni, ezért ezen fedezettel, ha jól emlékszem, 1,8 milliárd forint hitelt vettem fel a Postabanktól, és olyan szerződést kötöttem a gyárakkal, hogy az időarányos kamat felszámításával visszavásárolhatják tőlem ezt a cukrot. Tehát gyakorlatilag nem piaci áron, annak 80 százalékán, lényegében egy hitelezés, oda-visszavásárlás lebonyolítására történt az ügylet, nem kereskedelmi jelleggel. A cégem mindössze 3 ezreléket számolt fel a gyáraknak ezért, illetőleg ha 180 napon túl fizettek volna, akkor is csak 1 százalékot, csak azért, mert nem az volt a célunk, hogy ezen pénzt keressünk, hanem azt akartuk bebizonyítani, hogy a mezőgazdaság igenis finanszírozható, és a gyárak túlélhetik ezt a fajta, valamilyen sugallatra bekövetkezett banki pénzvisszatartást. Így is történt. A termelők mind megkapták a répáért az ellenértéket december 31-éig, úgy, hogy ezt még a nyugati vezetésű gyárak sem nyújtották nekik. Tehát jó volt a finanszírozás, jó volt az átvétel, és mindenki egy kicsit - hogy így mondjam - megnyugodott.

Közben '92 októberében egy befektetői kezdeményezésű privatizációs ajánlatot tettünk le az ÁVÜ-höz, azzal, hogy természetesen a mezőgazdasági termelőkkel közösen ezt az 5 gyárat, ha hajlandóak a részvényeket eladni...

ELNÖK: Ez a Selyp, Hatvan, Szolnok...?

VARGA ISTVÁN üzletember: Nem, nem, bocsánat, ha nem mondtam, elnézést, akkor most mondom. Ez az 5 gyár konkrétan az ácsi, a sárvári, a mezőhegyesi, a sarkadi és az ercsi volt.

ELNÖK: Köszönöm.

VARGA ISTVÁN üzletember: Az 5 gyárat a privatizációban a Vagyonügynökség komolyan, valóban egy tulajdonosnak akarta eladni, és komolyan a mezőgazdasági termelők bevonásával kívánta a privatizációt lebonyolítani. Végző soron tehát a koncepcióban egyeztünk, egyezett, amit mi ajánlottunk, illetőleg amit a Vagyonügynökség is akart.

Igen ám, de azért történt egy kis változás, nevezetesen hogy mi ezt az 5 gyárat keresztgaranciával összekapcsoltuk, tehát egymást garantálták, és ezzel összekovácsoltuk őket. Én azt javasoltam, hogy a termelők hozzanak létre egy szövetkezetet, és a termelők szövetkezete legyen a privatizációban a tulajdonos a gyár vezetőivel együtt. A gyárvezetők ezt nem akarták. Ők azt akarták, hogy a mezőgazdasági termelők csak formálisan legyenek jelen érdemi beleszólás nélkül. Ezért, mivel a koncepciónk nem egyezett, én visszaléptem

ettől a befektetéstől, mert komolyan vettem azt, hogy a mezőgazdasági termelőkkel együtt lépjek fel, nem akartam őket kijátszani.

A konstrukció végül a következő lett: '93 nyarán írta ki a pályázatot a Vagyonügynökség, '93 nyarán készült a pályázat, kora ősszel írták ki, november tájékán történt meg a szerződéskötés, és gyakorlatilag decembertől, december végétől léptek tulajdonba az új tulajdonosok, röviden elmondom, hogy hogyan - mert ez nagyon lényeges ezen gyárak sorsa szempontjából. Azt hiszem, bár nem olvastam, de önök talán tudják, hogy a cukorgyárak a termelési körzetekben mindig szinte ugyanazzal a szállítói körrel vannak kapcsolatban, tehát egy mezőgazdasági termelő egy gyárhoz kapcsolódik, és egy-egy gyárhoz 150-200 kisebb-nagyobb termelő tartozik. Végző soron tehát gyárkörzetenként már akkor létezett vagy akkor szerveződött ezeknek a szövetsége, valamint az országos szövetség, tehát egy szervezett tagságról lehetett beszélni, de nem gazdasági szervezetként, hanem civil szervezetként működtek, mert szövetséget működtettek. Ebben a formában én a szövetségükkel, illetve a tagokkal voltam kapcsolatban. Ugyanakkor a gyárvezetők nem, a gyárvezetők kiválasztottak 59, akkor még termelőszövetkezetet, hogy azok legyenek a társtulajdonosok. Ezzel az 59 szövetkezettel együtt az 5 gyárigazgató, illetőleg az 5 gyárigazgató nem így volt szó szerint, hanem 36 fő volt a gyárvezetésből, tehát az 5 gyár 36 fős vezetése az 59 mezőgazdasági termelővel együtt egy konzorciumot hozott létre - ez egy szerződés volt valójában, de valójában nem is egy szerződés, hanem kettő: egy látható meg egy csendes szerződés, a látható volt a konzorciumi szerződés, a csendes volt a szindikátusi szerződés. A szindikátusi szerződésben meghatározták, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek nem gyakorolhatják a tulajdonosi jogaikat, azt átruházzák a gyárigazgatók által alapított kft.-re, amit Ötök Mezőgazdasági Termelő Kft.-nek neveztek.

Így az Ötök minden szempontból uralták a tulajdonosi, pályázási, majd utána szerződési és működtetési folyamatot. Mezőgazdasági termelőknek nem volt beleszólása az ügybe. Ezzel egy nagyon furcsa helyzet állt elő, tudniillik tele volt a két szerződés ellentmondással és jogi bizonytalansággal. Az öt gyár közül az egyik, Sárvár fellázadt. Az ottani 23 termelő közül mondjuk a fele nagyságrendben komolyan tulajdonos akart lenni, és nem ismerte el azt a szindikátusi szerződést, amelyekkel lemondott ezen tulajdonosi jogairól, és átruházta az öt kft.-re. Ez a feszültség nagyon meggyengítette az irányítást. Nem azt mondom, hogy egyiknek van igaza, vagy másiknak van igaza, egyszerűen azt mondom, hogy egy belső feszült helyzet alakult ki. Leváltották az igazgatókat, az igazgatók nem akartak távozni, gyárfoglalás, ez az amaz, szóval a legdurvább történetek egyike lett Sárvár, ennek viszont az lett a következménye, hogy megszűnt a termelők, a privatizációban részt nem vevő termelők és az Ötök közötti bizalmi kapcsolat. Ennek folytán ugyan a társaság működött, a társaság képes volt magát finanszírozni, és itt nyitok egy zárójelet. Az, amit finanszírozási konstrukcióként megfogalmaztam, illetőleg működtettem, annak egy elég nagy belföldi kamatterhe volt, és a gyárak érdekében én ezt a hitelt lecseréltem egy kedvezőbb kamatozásúra egy másik bankkal. A Postabanknak visszafizettük, helyébe jött egy másik bank. Ez viszont az igazgatók és az Ötök irányítása úgy értelmezte, hogy ő a Postabankkal megoldja a finanszírozását, tehát stabilan tudja továbbiakban működtetni, és ez valóban így történt. De azt is tudtuk, hogy a Postabanknál is voltak problémák. Ebből adódóan az ő finanszírozásuk abban a helyzetben elvileg jó volt, gyakorlatban nem. Röviden, az Ötök irányította társaságot azzal, hogy nem eresztettek el gyökeret a mezőgazdasági termelőkhez, nem volt stabil, és ezért ők folyamatosan rettegtek, hogy mikor mennek tönkre. Innentől kezdve már nem tartottam velük élesebben a kapcsolatot, megmaradt, de már akkor nem igényelték az én közreműködésemet. Egy azonban egészen biztos, amikor az Ötök az irányítást Sárváron megoldotta, felmerült bennük, hogy mégis csak eladják a társaságokat, pontosabban azt az öt részvénytársaságot. Ehhez tárgyalást kezdtek az Agrával, és az Agrana a konzorciumba tőkeemeléssel belépett, és ezzel vette át az irányítást most már az

Ötök felett is. Így gyakorlatilag az osztrák Agrana lett valójában nemcsak Kaposvár és Petőháza, hanem ennek az öt gyárnak is a meghatározó tulajdonosa. Ez a tőkeemelés ebben a hosszú nevű konzorciumban 99 százalékos volt, csak hogy érzékeljük, az Agrana részéről, tehát 99 százalékos arányban lett meghatározó szereplő az öt gyár felett.

Ezután, nem részletezem, mert hosszú a történet, részben az történt, hogy két gyárat, Sarkadot és Mezőhegyest eladta a Tate & Lyle-nak, amely Kaba felett az uralmat gyakorolta. Tudni kell, hogy a Tate & Lyle évente többször járt a Pénzügyminisztériumban azért, hogy megkapja ezt a két gyárat, mert be akarta zárni. Tele vagyok olyan iratokkal, amely mind arról szól, hogy miért akarják ezeket bezárni. Gyakorlatilag az Agrana eladta ezt a két gyárat a Tate & Lyle-nak, egyértelműen tudta, hogy azért adja el, hogy bezárják. Ez egészen biztos. (Varga Géza: *Hányban volt ez?*) Ez úgy emlékszem, hogy '95-ben volt, de ha véletlen '96, akkor elnézést, de úgy emlékszem, hogy 1995.

A lényeg az, hogy megmaradt Ács, Ercsi és Sárvár. Ercsi volt az első, amit az Agrana bezárt, majd Sárvár azt most pontosan nem tudom, talán '97-98 tájékán, és 2001-ben, ha jól emlékszem, Ácsot utoljára. Mindegyik úgy történt, hogy gyorsan bezárják és leszerelik, hogy nehogy véletlenül ott valaki valamit csinálhasson. Ács volt az egyetlen, ahol meghirdették, kérem szépen, itt van egy cukorgyár, aki akarja, vigye. Megveheti a gépeket meg az ipartelepét. Igen ám, de termelési kvótát nem kaphatott hozzá természetesen, úgyhogy ez tulajdonképpen egy álságos dolog volt, mint ahogy ebben a folyamatban bocsánat, hogy így fogalmazok, nincs idő, hogy elmondjam, rengeteg álságos esemény jellemzi addig, amíg 2001-ig eljutottunk.

Tehát lényeg, hogy a gyárra természetesen nem jelentkezett senki, utána tettünk ajánlatot arra, hogy alakítsuk át alkoholgyárrá vagy valamilyen más üzemanyag-adalékot, amit akkor már nagyon komolyan kellett, hogy vásároljon, de erre nem kaptunk semmiféle esélyt és lehetőséget. Gyakorlatilag az a gyár is az enyészeté lett. Mindenesetre öt darab olyan gyárat zártak be, ahol a lakosság 6-8 ezres hányada érintett ott közvetlenül. Mezőgazdasági termelők több százan szintén közvetlenül, és családok ezrei közvetve. És valójában ezek a döntések mind-mind a magyar ágazat és azon keresztül a mezőgazdaság leépítését szolgálták.

Én most ha szabad, leállok ezzel, mert akkor túl általános gondolatokat mondanék, de ha megengedik, később még visszatérnék az induló helyzetre abból a szempontból, hogy milyen alapon kezdődött egyáltalán ez a privatizáció, mert nem spontán, nem vállalati kezdeményezésre, és erről szeretnék majd később beszélni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor kérdezem a bizottság tagjait, hogy ehhez a szakaszhoz kívánnak-e kérdezni, vagy térjünk át a kvóta történetére? (*Jelzésre:*) Varga úr.

Kérdések, válaszok, hozzászólások

VARGA GÉZA (Jobbik): Köszönöm a szót. Természetesen szeretnénk kérdezni, hiszen éppen Varga Istvánnak az utolsó zárógondolatára, végszavára szerettem volna reagálni. Ha ezt nem mondja, akkor is a történetet az elmúlt két hónapban elég jól megismertük a szerződésből, hírekből, elmondásokból, de itt meg szerettem volna kérdezni, hogy Varga István mint egy akkori meghatározó vállalkozó ebben az egész történetben, hogy látta ezeket a háttér dolgokat, hogy mégis akkor mi motiválta az egész történetet, ha itt visszalépünk egy picit. Nem a menedzsment privatizáció? Mert eddig ez volt a hangsúlyos, hogy a spontán privatizáció, a menedzsment szabad keze, most ezzel ellentétes véleményt hallunk. Mi volt mégis mögötte ez a mozgatórugó? Nem akarok én összeesküvés-elméleteket, de mégis hogy világos legyen, hogy mire gondolok. Akkoriban mondták a gazdák, hogy persze, mert az Uniónak mi csak piacnak kellünk, persze, mert eladták a mezőgazdaságunkat, persze, mert az Unióhoz való csatlakozás mint feltétel van a dolgok mögött. Ilyenek voltak, azért kérdezek

ezekre rá, hogy ami mendemonda, szüntessük meg, ami pedig esetleg valóságos háttérszempontra merül fel, azt pedig tegyük ki az asztalra.

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Aradszki képviselő úr. Tessék, képviselő úr.

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Köszönöm, elnök úr. Én is csak ilyen fogalomtisztázási szándékkal teszem föl, hogy mit is értünk spontán privatizáció alatt. Ha azt értjük, hogy mindenféle állami kontroll nélkül sikerült az állami vagyont magánzsebbe tenni, ez is egy verzió, vagy egy ajánlatot elindítani spontán, amihez már mint a kabátra a pityke, már csak az állami kontroll meg az állam jóváhagyása kellene. Én, ha jogilag nézzük, úgy tűnik, hogy valójában nem spontán privatizáció, tartalmát tekintve én nem látok különbséget a kettő között.

A cukorgyárak esetében azt látom, hogy az utóbbi volt az ÁVÜ, amikor jóváhagyta a menedzsment által előkészített privatizációs szerződéseket, üzleti értékesítési szerződéseket, akkor megint nem feltétlenül ez lehetett. Ebben szeretném, ha egy kicsit megingatnám azt a mondatát, hogy egy fikció, illetve legenda a spontán privatizáció. Ennek ellenére is fenntartja-e azt az álláspontját, hogy az első közös cukorgyári privatizáció nem volt spontán? Tehát ha ilyen különbségtételt teszünk a kettő között, akkor is fenntartja-e ezt?

VARGA ISTVÁN üzletember: Tulajdonképpen a két képviselő úr kérdése összevág, ha szabad, együtt válaszolnék rájuk. *(Közbeszólás: Így van.)*

Bármit mondok akár most, akár a későbbiekben, szeretném nagyon hangsúlyozni, hogy csak olyasmit mondok, amit iratokkal alá tudok támasztani. Tehát nem véleményt mondok, hanem amit állítok, a mögött van valami, amiből ezt levezetem. Ha megengedik, mindjárt idéznék egy ÁVÜ-állásfoglalást, azt hiszem 5-10 sor lesz legfeljebb, de ebből teljesen világossá válik a dolog. A dél-német és a francia érdekeltség, valamint az angol hátterű Tate & Lyle együtt döntött arról, hogy hogyan ossza fel a magyar piacot, együtt döntöttek. A Béghin-Say, a francia valójában Feruzzi-érdekeltség volt...

ELNÖK: Milyen?

VARGA ISTVÁN üzletember: Feruzzi. *(Közbeszólások: Olasz!)* Feruzzi-érdekeltség volt. Ha önöket érdekli, nagyon szívesen elmondom - csak minden időt nagyon sajnálok -, hogy a Feruzzit mi olaszoknak tudjuk, de valójában nem az. A Feruzzi egy hatalmas családi vállalkozássá nőtt ki mintegy 10 év alatt, a '70-es években, a '80-as években még tovább hízott, de ez a társaság hitelből vásárolt fel európai társaságokat. Serafino Feruzzi a New Orleans-i gabonátörszéről érkezett egy korlátlan hitelezéssel, azért, hogy Európában vállalatokat vásároljon fel. Az Európai Közösség zárt közösség akart lenni, a tengeren túl ezt nem nézték jó szemmel, ezért belső pozíciók szerzésére vállalatfelveszárlásokkal, ha úgy tetszik, tökejjuttatáson keresztül próbáltak erőt koncentrálni. Emlékszünk, abban az időben volt az uruguayi forduló a GATT-ban, emlékszünk, hogy az volt a cél, hogy ezeket a védelmeket le kell bontani - ezt segítette elő ez a tényezés. A Feruzzi oly mértékben volt jelen ebben a folyamatban, hogy Gorbacsovot az ő részvételével támogatták, például '89 novemberében a dublini csúcsértekezleten döntöttek arról, hogy a Feruzzi milyen lehetőségeket kap tőlünk keletre, sőt bizonyos értelemben az egész átalakuló kelet-európai blokkban. Decemberben Rómában kötött szerződést erről. Magyarországra a Feruzzi kifejezetten határozott gazdaságpolitikai okokkal érkezett, és ezt alátámasztja a Világbankkal kötött szerződésünk, amit úgy hívtunk, hogy második szerkezetátalakítási program. A második szerkezetátalakítási programba beépítettük ezeket a tulajdonszerzéseket. Amikor ők megjelentek, hogy átalakulnak, és céget alapítanak, pontosan tudták, hogy mit tesznek.

(*Közbeszólások.*) Bocsánat, van itt nálam erre vonatkozó dokumentum, ha valakit érdekel, meg tudom mutatni. Itt tehát a folyamat valójában nem spontán volt, hanem politikailag determinált, ami a Pénzügyminisztériumon keresztül történt.

És most felolvasom azt a pár sort, amit a Vagyonügynökség vezérigazgatója írt az akkori privatizációs miniszternek egy belső jelentésben - ez a növényolajjal kapcsolatos, de egyébként ugyanaz, mert az is Feruzzi volt, és a kettő ugyanaz e tekintetben, mert a Béghin-Sayé volt a Cereol is, 100 százalékban a Béghin-Say tulajdonában volt a Cereol. Tehát:

„Az MNV privatizációjával kapcsolatban az alábbi részletes tájékoztatást adom. Előzmények: a Világbankkal folytatott második átfogó szerkezetkiigazítási program összeállításánál a programba került az MNV mint az élelmiszeriparban még meglévő utolsó koncentrált vállalat. Az ajánlások szerint a piaci struktúrát felül kell vizsgálni. A vállalt határidő az 1991. év vége. A feladat kiemelten szerepel a programban, teljesítése a világbanki kölcsön harmadik részlete lehívásának előfeltétele. A második átfogó szerkezetkiigazítási kölcsön felvételéről és a program végrehajtásáról - figyeljünk! - a kormány 3207/1901. számú határozatában döntött. A Világban delegációja felülvizsgálta a program teljesítésének ütemét. Az időbeli teljesítéssel elégedettek voltak, a tájékoztatást elfogadták.’.

Kérem szépen, a 3000-es kormányhatározatról tudjuk, hogy az nem nyilvános, tehát ha a bizottság tudni akarja, hogy mi történt, semmi akadálya, a Pénzügyminisztériumban megtalálja a Világbankkal folytatott tárgyalásokat, megállapodásokat, ezeket a programokat, és megtalálja a választ arra, hogy spontán vagy nem spontán volt-e.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e további kérdés? (*Jelzésre:*) Varga úr!

VARGA GÉZA (Jobbik): Nagyon érdekes, amit hallunk, ami így kirajzolódik, és Varga István nyilván vállalja szavait (*Varga István: Természetesen!*), és érzi, hogy milyen súlya van a szavainak, itt ez a dokumentumokkal alátámasztottság nyilvánvalóan nagyon fontos.

Az elhangzottak, az utolsó öt percben elhangzottak kapcsán azt szeretném megtudni, hogy Varga István szerint ki volt a magyarországi partner, képviselő, az előretolt hadállás (*Derültség.*), a helyi rezidens - különböző szavakat lehet erre használni. Itt nyilván valami egészen magas politikai szintről kellett hogy meglegyen ebben a történetben a partner. (*Közbeszólások: Melyiket szeretné hallani?*)

ELNÖK: (*Varga Istvánnak:*) Tessék parancsolni!

VARGA ISTVÁN üzletember: Bevallom, hogy én nem vagyok politikus alkat, én nem szeretek sem személyekről, sem pártokról beszélni. Ez azonban gyakorlatilag értelemszerűen nem volt személytelen folyamat, tehát a döntéshozók megtalálhatók az iratokon. Lehet ismert meg nem ismert neveket is találni itt. A politikusok szeretik az ismert neveket, mert akkor jól érzik magukat - már bocsánat ezért! Egy nevet hadd említsek meg, de nem azért említem az ő nevét, mert szeretném bántani, hanem csak mert jellemző arra, amit én mondtam. Megalakult a Feruzzi-érdekeltséggel ez a négy gyár, a három részvénytársaság. Ennek az egyikében, történetesen a Mátracukorban a felügyelőbizottságban megjelent Magyarország volt pénzügyminisztere. Hogy kerül oda? (*Közbeszólások: Ki?*) Érdekes a neve? (*Közbeszólások: Persze! Természetesen!*) Úgy hívják, hogy dr. Medgyessy Péter, aki akkor az Úri utcában lakott, és egészen 1996 áprilisáig felügyelőbizottsági tag volt. Mindazok a pénzügyi folyamatok tehát, amelyek ebben az időben ezt a társaságot jellemzik, nyilvánvalóan ott kellett hogy legyenek a gazdaságpolitikai látókörünkben.

Szeretném hangsúlyozni, hogy az, amit mi tőkeemelésnek hallunk, az nemcsak hogy papíron maradt, hanem valójában hiányzott is, mert ezek a társaságok hitelből működtek,

drágább hitelből, mint a hazaiak. Ők olyan csatornán hitelezték magukat, ahol a költségágon vitték ki a jövedelmet. Tessenek belegondolni, csak logikailag, hogy ha én megkapom az irányítást egy csekély kisebbséggel az egész fölött, akkor én nem fogok a nagytulajdonosnak osztalékért dolgozni, akkor én a vezetésemmel arra törekszem, hogy a kisebbségemnek szerezzem a pénzt, és azt nem lehet megtenni osztalékágon, csak költségágon - és ez így is történt. Ezek a társaságok tehát ettől kezdve veszteségesen működtek, és ebben, ha úgy tetszik, a politika sajnos engedékeny volt, látta, de nem szólt bele. Az az érzésem, hogy az induló állapotnak ehhez köze van.

ELNÖK: Akkor hadd kérdezzek én is, ha tetszett mondani egy nevet, hogy mikor indult ez a dolog.

VARGA ISTVÁN üzletember: Ez a társaság '91. július 1-jén. A szerencsi gyár június 27-én alakult részvénytársasággá, Szolnok és a hatvani központú Mátracukor július 1-jén. Abban az időben volt olyan pletyka - és ezért bocsánat, ezt az egyet ne kérjék komolyan számon rajtam -, hogy ugyanaz a pénz jelent meg itt is, ott is letétként, mert még át sem váltották forintban; devizában maradt letétként a tőkeemelés fele, azt hiszem, Szolnokon, egyharmada Szerencsen és a Mátracukornál. Tőkeemelésről tehát érdemben gyakorlatilag nem lehetett beszélni.

ELNÖK: Azt hadd kérdezzem még meg, mert a napirendi pont végül is a Magyar Cukorgyártó és Forgalmazó Részvénytársaság működési feltételeiről szól, hogy abban, ennek a Magyar Cukor Rt.-nek a működtetésében Varga úr részt vett-e valamilyen fokon. (*Hanó Miklós közbeszól.*) Az elején.

VARGA ISTVÁN üzletember: A koncepció, hogy hogyan kell őket pénzügyileg rendbe hozni, az származik tőlem, és a fizikai megvalósítása is értelemszerűen. De utána, amikor csak névlegesen vagy látszólagosan vonták be a mezőgazdasági termelőket, akkor én abba már nem kapcsolódtam bele...

ELNÖK: Ez dátumszerűen mikor volt?

VARGA ISTVÁN üzletember: Ez mindjárt az indulásnál volt, '93 év végén, attól kezdve én már az ő munkájukban részt nem vettem. És amikor Magyar Cukorrá alakultak át, az öt önálló részvénytársaság együtt alapította meg a Magyar Cukor Rt.-t, akkor én abban már semmilyen szerepet nem játszottam.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem, hogy léphetünk-e akkor tovább, de szeretném azért, hogy ha a napirendnél maradnánk, mert az elfogadott napirendünk az a Magyar Cukor Rt. működési feltételei, kérem, hogy ebbe az irányba tessenek koncentrálni. (*Varga Géza: Kapok szót?*) Persze.

VARGA GÉZA (Jobbik): Köszönöm a szót. Varga István említett egy nevet, én az eddig meghallgatottak közül egy másik név szerepét is megkérdezném, hiszen annak egy ugyanilyen átívelő szerepe van, és ő Martonyi János. Hogy látja Varga István Martonyi János szerepét, aki tudjuk, hogy a német kormány privatizációs kormánybiztosa, majd az ÁVÜ igazgatótanácsának az elnökhelyettese, tehát gyakorlatilag ugyanabból a háttérből érkezik, mint ahogy Medgyessy. Kifejezetten a meghallgatás során is elmondta, hogy nem titkolja, vállalja, ami helyes, hogy euro-atlanti integrációnak volt az elkötelezett híve minden tevékenységével. Most itt azért kibontakozott egy euro-atlanti integrációra való törekvés.

Hallottuk, hogy családi vállalkozás Wyomingtól érkezik, Egyesült Államok, uruguay-i fordulót hallottuk, tehát érdekelne ennek az említett úriembernek a szerepe.

ELNÖK: További kérdés még ebben a körben? *(Jelzésre:)* Tessék.

IVANICS FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. Tisztelt Vendégek! Tisztelt Bizottság! Azért hadd pontosítsak Varga Géza kérdésén. Azért Martonyi János elmondta, hogy ő az előző kormány alatt a privatizációs szerződés előkészítésével foglalkozott, igen rövid ideig volt benne a felügyelő bizottságban mint elnökhelyettes, hiszen utána felkérték egyéb posztra. Kicsit erősen tendenciózus kérdés volt, szinte állítások voltak ebben a mondatban, úgyhogy azt gondolom, az árnyaltabb kép megfogalmazásához el kell mondani egyrészt. Másrészt nem tudom, hogy akkor lehet-e Fischer Bélához is kérdezni? *(Elnök: Persze, mert ő mondta, hogy szívesen kiegészíti.)* Mégiscsak több évtizedes tevékenység köti a cukoriparhoz, és itt úgy tűnik, mintha semmi gyakorlati tapasztalattal nem rendelkezne. Azért jól látható, hogy itt a bizottság egy hosszú folyamattal foglalkozik. Próbáljuk feltérképezni a cukoriparon keresztül, hogy hogy is zajlott az elmúlt 20 év itt Magyarországon, és ennek kapcsán engem érdekelne, hogy akkor a magyar cukorgyártó és forgalmazó részvénytársaságban mikortól is dolgozott, mi volt a szerepe, meddig dolgozott, és mik a tapasztalatai a magyar cukoriparról. Nagyon fontos itt a bizottság munkájában, hogy lássuk, értsük a folyamatokat, amik nem közvetlenül tettenérésként jelentkeznek, mert azt kezdjük felmérni, hogy közel 20 év távlatából nehéz tetten érni dolgokat. Ez még egy felügyelőnek sem sikerült, de nekünk az a célunk, hogy lássuk és értsük, mi az, ami a magyar cukoripart jégre tette. Mi az, aminek a következtében az történt Magyarországon, hogy felszámolódtott a kapacitás, bezártak itt cukorgyárakat, a magyar ipar egyik büszkeségét. Hihetetlen szakmai tudás veszett kárba, elkötelezettség. Azt gondolom, többen vagyunk olyan vidékről, akik a cukorgyárak környékén éltek, dolgoztak és érezték ezt a tapasztalatot. Aztán kitágíthatnánk a képet egyébként, de most erről van szó. Általános kérdésem lenne, aztán majd meglátjuk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor a pontosított kérdésre Varga úr, aztán pedig Fischer urat kérnénk szépen.

VARGA ISTVÁN üzletember: Mint ahogy tetszettek hallani, én nem vettem részt a politikai tárgyalásokon, és nem vettem részt a minisztériumok idevonatkozó döntéselőkészítésében. Amit tudok, azt onnan tudom, hogy a növényolajipar ügyében mi egyforintos kártérítési pert indítottunk az állammal szemben, ez a per 10 évnél tovább tartott. Ez alatt feltárult sok minden, és pontosan ez volt a célunk. Azért volt egy forint a kártérítés, mert mi nem pénzt akartunk, hanem a nemzet érdekében a világos képviseléséhez a jogi helyzet helyreállítását. Azt nem sikerült elérni, de a tisztánlátáshoz egy kicsit közelebb kerültünk. Így most Martonyi urat nem tudom elhelyezni ebben. Ő elmondta azt, hogy milyen módon vett részt, de ha már a neve elhangzott, azért egy esetben mégiscsak találkoztam vele, ami kicsit kínos volt nekem, hogy mondjam, de ha már konkrétan ez a kötelességem. 2000-ben cukorgyári részvények eladása került sorra a REORG Apport Állami Részvénytársaság részéről, ami olyan módon került hozzá, ami a Postabanknál volt, aztán a Forrás Rt.-hez került, amely kárpótlási jegyek kifizetésével különböző kisebb portfóliókat gyűjtött össze, nem is olyan kicsiket és belekerült a cukorgyári részvények is, és a REORG Apport volt az, amelyik megpróbálta hirdetés útján. Mi pályáztunk rá, megint csak a mezőgazdasági termelőkkel együtt. Levelek sorát írtam Tamás Károlynak, illetőleg a Pénzügyminisztériumnak, hogy ezt nem szabad eladni azoknak, akik többségüket ezzel gyarapítva megveszik, mert be fogják zárni a gyárakat. Ezek a levelek természetesen

rendelkezésre állnak, tehát tudom prezentálni. Nem történt meg, nem akarta senki figyelembe venni, valójában eladták a részvényeket. Ebben a REORG Apportnak a leányintézményében, a REORG Faktorban igazgatósági tag volt Martonyi úr.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Fischer Bélának adnám meg a szót.

FISCHER BÉLA (Magyar Cukor Rt.): Köszönöm szépen. Mindenekelőtt szeretném mondani, hogy természetesen nem akartam megkerülni azt, hogy tájékoztatást vagy összefüggő gondolatsort ne tegyek, csak miután 1993 nyarán voltam életemben először cukorgyárban, ezért mondjuk azokról az időkről, azokról a privatizációs időkről nekem meglehetősen hézagos ismereteim vannak, és leginkább mesélt történetek. Nem szerettem volna legendák számát szaporítani e tekintetben. Azzal együtt, hogy természetesen sok dokumentummal találkoztam én is, és talán mielőtt a másik kérdésre válaszolnék, egy-két gondolatban szeretnék reagálni arra, amit Varga István úr is elmondott.

Mindenekelőtt szeretném, ha néhány dolog nem mosódna össze. Én is tisztában vagyok azzal, nem akarom minősíteni azt, hogy tőkeemelések kapcsán mi történt Magyarországon, és mi történt a cukoriparban, viszont azt gondolom, hogy a tőkeemeléseket is társaságokként kell mindig értékelni és nem általában. Tehát itt és most elmondhatom, hogy például az Agrana minden tőkeemelési vállalatát teljesítette, ezek teljes egészében kifizetését a társaságokba bevételre kerültek.

A kabai cukorgyárral kapcsolatban, és a sárvári, illetve mezőhegyesi és sarkadi cukorgyári bezárásokkal kapcsolatban, ami persze az életnek egy későbbi története, azért mindenesetre szeretném megint arra felhívni a figyelmet, hogy a kabai cukorgyár Magyarországon a legnagyobb kapacitású cukorgyár volt, és abban az időben Magyarországon még a kvótarendszer nem működött. Gyakorlatilag a cukorgyárak és a cukoripari társaságok kicsit együttesen az állammal is egy önkorlátozó rendszerben dolgoztak, tehát gyakorlatilag kvázi kvóta működött Magyarországon. Nem volt hivatalos kvóta, mégis volt egy termelésarányos, kapacitásarányos leosztása vagy termelése a cégeknek. A kabai cukorgyár mint a legnagyobb magyarországi cukorgyár, első pillanattól kezdve azzal küzdött, hogy neki a leosztott részesedése kicsi volt. A részesedését csak úgy tudta növelni, hogy ha Magyarországon cukorgyár kerül bezárásra. Tulajdonképpen a kabai cukorgyár teljes kiteljesüléséhez, tehát működésének kiteljesüléséhez kellett, hogy a két kisebb cukorgyár bezárásra kerüljön. Itt azért nem arról a folyamatban, hogy cukorgyárak különösebb okok nélkül kerültek bezárásra, hanem például a kabai cukorgyár kapcsán a kabai nagy hatékonyságú gyár működéséhez kellett az, hogy ugyanaz a torta most emígy legyen elosztva. Természetesen nem akarom minősíteni azt, hogy a cukorgyárak bezárása mennyi szociális kérdést vetett fel, milyen kapcsolódásokat, milyen emberi nehézségeket okozott, erre majd egyébként is vissza tudunk térni a gyárbezárások kapcsán.

Akkor a nagy kérdéskörhöz kapcsolódva mondanám - és, elnézést, én úgy fogom mondani, hogy egy kicsit mindenképp át fog vezetni a téma a későbbi napirendi ponthoz is...

ELNÖK: Az jó.

FISCHER BÉLA (Cukor Terméktanács): Én készítettem egy segédanyagot, amelyet átadok, elnök úr. 13 vagy 14 példányt hoztam belőle, szeretném, ha ez majd az anyaghoz hozzákerülne - nem tudom, kinek tudom odaadni.

FONT SÁNDOR (Fidesz): A titkárság mindjárt segít. *(Közbeszólás: Kiosztják. - Jancsó Zsuzsanna kiosztja az említett dokumentumot.)*

FISCHER BÉLA (Cukor Terméktanács): Bízom benne, hogy lesznek benne olyan érdekes számok és adatok, amelyek összefüggését így még nem néztük. Előrebocsátom azt a személyes célokat is, hogy én magam is annak a pártján vagyok, hogy szeretném, ha tisztázódnának dolgok. Az abszolút igazságban persze nem hiszek, mert sok dombról nézzük ezt, és sokféle igazság létezik, de én szeretném, hogyha azokat a körülményeket, azokat a főbb folyamatokat a képviselő urak is látnák, amelyek ezt a hosszú időszakot koszorúzták, hogy tulajdonképpen talán alkalom legyen a későbbiekben tanulságokat levonni, hogy mit hogyan szabad vagy nem szabad csinálni, mert én magam is ennek vagyok a híve. *(Megérkezik Koncz Ferenc.)*

A privatizációval kapcsolatban mindjárt szeretném elmondani azt, hogy - ahogy jeleztem is - én ezzel nem kívánok foglalkozni, mert az a véleményem, hogy lehet, hogy rossz volt ez a privatizáció, lehet, hogy jó volt, utána kétségkívül volt egy működőképes rendszer, és majd meglátják a képviselő urak, hogy amikor az EU-ba belépünk, akkor Magyarországon egy prosperáló és működő cukoripar volt 400 ezer tonna kvótával, egy olyan rendszer működött Magyarországon, amely imponálóan működött abban az időben. Az egy más kérdés, hogy az EU-belépés utáni időszakban hogyan sikerült magunkat ebbe a jelenlegi helyzetbe lavírozni, és erről azért majd fognak látni érdekes dolgokat.

Mindenekelőtt azzal szeretném kezdeni - némi türelmet kérve, igyekszem nem túl hosszú lenni természetesen -, hogy szeretnék visszautalni arra, ami a korábbi meghallgatások során már nyilván elhangzott, és több kolléga összefoglalójában is megtalálható, hogy soha, semmiképpen nem tekinthetünk el annak a kérdésnek a megismerésétől és feltevésétől, hogy milyen környezetben volt Magyarország, milyen determinációk voltak számunkra, milyen determinációk voltak adottak, és ebben hogyan tudtunk mozogni. Én most egy dátumot mondok: 2006, hogy a 2006. évi EU cukoripari reform fő kiváltó oka is intézkedései, hogy mikkel kellett Magyarországnak 2006-ban szembesülnie? - az anyagomban ezeket egyébként már megtalálják. Annyiban mégis változtatok talán a sorrenden, hogy mielőtt ebbe az anyagba egy kicsit részletesebben belemennék, van néhány olyan gondolat, amelyet most és itt szeretnék elmondani, talán hogy ne sikkadjon el. Lehet, hogy ezek bizonyos értelemben sommásnak tűnnek, de az elemzőbb részben még vissza fogok ezekre térni.

Többször említettem, hogy az EU-belépéskor egy sikeres, jövedelmező ágazat volt a magyar cukoripar és annak a teljes vertikuma. Nem azt állítom, hogy nem voltak ebben feszültségek, hiszen a feszültségek ezen ágazatban is egyértelműek voltak, ugyanakkor a termelők, a gazdasági termelők számára is ez volt az egyik legjövedelmezőbb üzleti vállalkozás volt, másrészt meg az ipar számára is az volt. Egyetlenegy dolgot szeretnék ebből kiemelni: ez a 400 ezer tonnás kvóta, ami egyébként szembefutott a 300 és 350 ezerre tehető magyar, belföldi piaci szükséglettel. Hozzá kell tenni, hogy erre az időszakra - és ezt a korábbi előadásokból a képviselő urak pontosan tudják - a magyar ipar olyan fejlődésen ment át, amely fejlődés során az egész ágazat, a mezőgazdaságot is beleértve, az EU középmezőnyébe zárkózott fel. Ez a középmezőnybe való felzárkózás tette azt lehetővé, hogy Magyarországon igenis az vált kérdéssé, hogy hosszú távon lehet-e ezt az ágazatot továbbvinni, vagy nem lehet. Nyilván hogyha ennek gyengébb teljesítményei lettek volna, nem így vetődik fel a kérdés, bár a végeredmény szempontjából mégiscsak érdekes.

Nagyon ritkán és kevéssé hangzik el az, hogy a cukor szempontjából nem lehet figyelmen kívül hagyni az izoglükóz szerepét. Az izoglükóz a szabályozási keretbe, ugyanebbe a szabályozási keretbe tartozik, és azt kell mondani, hogy Magyarországon van Európa legnagyobb izoglükózgyára, az izoglükóz pedig - ahogy ezt önök pontosan tudják - kukoricából képződik, és mezőgazdasági oldalról mindenképpen egy olyan preferált megjelenés volt, ami ennek a gyárnak a működését, kiteljesedését nagy mértékben szükségessé tette. El kell mondani azt, hogy ebben az időszakban, tehát az EU-belépés időszakában Magyarországon egy 137 ezer tonnás nagyságrendű izoglükóz-termelés alakult

ki, majd a szerkezetátalakítás végén, amikor a kvóta többször emelésre került, összesen 218 ezer tonna kvótával, cukoregyenértékű kvótával rendelkezünk. Magyarországnak maradt 105 ezer tonna répacukorkvótája. Hogyha összeadják a két számot - mert egyébként ilyen szempontból összeadható a két szám -, az 323 ezer tonna. A 323 ezer tonna elméletileg - hozzáteszem természetesen, hogy elméletileg - fedezi a magyar cukorszükségletet; nyilván nem helyettesítheti a kettő egymást egészen pontosan, mert nem kristálycukorról van szó, de cukorról van szó. Nagyon szeretném, hogyha tiszta lenne az, amit mi olyan sokszor elhallgatunk, és nem beszélünk róla, hogy az izoglükóz Magyarországnak valóban egy rendkívül erős fejlődése volt, és egy nagyszerű vállalkozás volt. Az, hogy az Agrana tulajdonában van, az egy dolog, ettől még adót fizet és... (*Varga Géza: Profitot visz ki!*) ...magyar nyersanyagot használ fel, csak magyar nyersanyagot használ fel, a többit nem akarom mondani, mert az nem az én tisztém. Mindenesetre ez egy rendkívül nagy kapacitás Magyarországon, és én azt gondolom, hogy méltánytalanul nem vesszük figyelembe.

Mindig tudtuk, hogy a reformok veszélyt hordoznak Magyarországra nézve, tehát a cukoripari reformok - általánosságban mondom a „reform”-okat -, de ezekre a reformtörekvésekre és ezekre a kihívásokra voltak válaszok, és voltak kialakult elképzelések is arra, hogy hogyan tudjuk ezeket megoldani. Mindenesetre én most kiemelném magából a reformból az önkéntesség és a kárpótlás kérdését, és annak a nyomását a reformok megjelenésekor, hogy a cukorár 632 euróról három év alatt 404 euróra fog lecsökkenni, a répaár pedig 47 euróról 26,3 euróra esik vissza három év alatt.

Ebben a folyamatban talán nem elhanyagolható, hogy a döntéshozatali szempontokból akár a termelők részére, akár a cukorgyárosok részére, akár a kormányzati tényezők részére készültek hatástanulmányok. Azért ne gondolja senki, hogy hatástanulmányok és elemzések nélkül születtek döntések. Én ezek közül szeretném azt mondani, hogy Magyarországon három egyetem készített ezzel kapcsolatban tanulmányt. Debrecen, Gödöllő és a Corvinus Egyetem. Ha jól emlékszem, az AKI is végzett ilyen tanulmánykészítést, és ezenkívül pedig az Európai Unió maga is a brüsszeli bizottság is készített kettő darab nagyobb volumenű értékelést. Nagyon tanulságosak voltak a 2005-ben készített európai tanulmány Magyarországra vonatkozó részei is, amik meglepően jól körvonalazták végül is a bekövetkezendő dolgokat.

A reform reformja, tehát ez a második szakasz volt az, ami a végső k.o.-t adta talán a magyar iparban. Ez a reform reformja, majd fogják látni, és erre még visszatérnék, megerősítette azokat a törekvéseket, hogy Európában az európai célkitűzésekkel záródjanak be a cukorgyárak, csökkenjen a termelés, csökkenjen a kibocsátás, és rendkívüli módon megerősítette, megösztönözte a mezőgazdasági termelőket, hogy a termelést hagyják abba. Teljes egészében az ösztönzés, a termelés abbahagyására erőteljesen nyilvánult meg.

Talán itt és most kell megjeleníteni azt, bár még az izoglükóz kapcsán kellett volna elmondani, hogy ezen a palettán azért a versenyhivatal is elég gyakran szerepelt. Sokszor elhangzik az, hogy milyen borzasztó kár és milyen nehéz helyzet az, hogy többek között Magyarország legnagyobb cukorgyárát kellett bezárni. Egy olyan cukorgyárat, amely a jövőt tekintve nagyon sok szempontból figyelembe vehető lett volna. Tudom, hogy azt fogják mondani, hogy én hazabeszélek. Számomra az egyik legnagyobb projekt az volt, hogy a kabai cukorgyárat meg akartuk vásárolni, mármint a magyar cukor részéről. Ezt így most elmondani persze sokkal egyszerűbb, mint a dokumentumok során ezt végigvezetni. Végül is az EU belépése előtt két hónappal a versenyhivatal kifejezetten megtiltotta az ezzel kapcsolatos tranzakcióknak a továbbfolytatását, hivatkozva arra, ami versenyjogilag természetesen így volt, hogy ez a tendencia Magyarországon a duopolhelyzetből a monopolhelyzet kialakulásához vezet. Hozzá kell tegyem, hogy ez három hónappal volt az EU-belépés előtt, de három hónappal az EU-belépés előtt duopol- meg monopolhelyzetről beszélni versenyjogilag természetesen korrekt, viszont iparpolitikailag vagy egyéb más megfontolásból

nem. Miért emelem én ezt ki? Azért emelem ezt ki, mert nyilvánvaló volt az, hogy Magyarországon ha nem sikerül a gyáraknak a földrajzi és tulajdonosi optimumát létrehozni, akkor ezek súlyos torzulásokat, súlyos következményeket fognak jelenteni. Miért mondom még ezt is? Azért mondom ezt, mert az említett Tate & Lyle csoport a napnál is világosabb volt, hogy a cukorszektorból ki fog szállni, és csak a kedvező időpontot várja arra nézve, hogy mikor tud ebből kiszállni. Ez egy olyan európai folyamat volt, amit pontosan lehetett végigvinni, hiszen a Tate & Lyle egész Európát elhagyta, és gyakorlatilag az Eastern Sugar csoportban volt Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon részesedése. Többek között ezt szerettük volna korábban meghiúsítani, illetve elejét venni és egy olyan dealt létrehozni, amiben a kabai cukorgyár működtetését fenn lehetett volna tartani.

A reform reformja kapcsán szeretném azt megemlíteni, hogy talán itt erősödtek föl először azok a -, mondhatom azt, hogy - torzulások vagy változások, ami a magyar agráriumban bekövetkezett, és talán itt nem kapott az eddigi mondanivalóban sem eléggé hangsúlyt az, hogy élelmiszeripar, egészséges agrárium nélkül nem képes működni, és mindezek az agráriumban megtalálható problémák szélső esetben elemi erővel csapnak vissza az iparba, és fordítva is igaz ez természetesen. De én itt arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy az agrárium az egészséges, erős agrárium nélkül, az élelmiszeripar működése meglehetősen nehéz, és ez a folyamat nem ért véget, hiszen a mai napokban is, ez nem tartozik ide, de az élelmiszeripar szédelgése nagyon szoros korrelációban van az agráriumnak lerendezetlen ügyeivel.

Talán itt emlékeztetném a képviselőket arra, hogy erre az időre következett be egy olyan hihetetlen koncentráció, legalább is a szántóföldi kultúrák vonatkozásában a mezőgazdaságban, amikor viszonylag kis létszámú vállalkozó nagyon nagy befolyást tudott elérni a maguk területén. Én a magyar cukor területéről mondom a példát, és ez a döntéshozatali időszakra tartozik, hogy például 12 termelő nevéhez fűződik, kapcsolódik a magyar cukor termőterületének 60 százalékában a döntéshozatal. Ez jogilag nem lekövethető természetesen ilyen pontosan, tehát ettől nehezebb a dolog, viszont a fennálló dokumentumok elég pontosan bizonyítják, illetve mutatják azt, hogy ez a termelés-koncentráció és személyi koncentráció, a leader szerepek a döntéshozatalban milyen kompetenciákat, milyen érdekviszonyokat tudtak megjeleníteni.

Ugyancsak talán erre az időszakra tehető annak a világos felszínre kerülése, hogy a szántóföldi kultúrákban a kukorica, napraforgó, búza és hadd ne soroljam ezeket a termékeket, ezeknek a támogatás-össztönzése és az egész keresztmetszete, az egész működtetése a magyar mezőgazdaságban milyen változásokat hoz létre. Nem akarom minősíteni, hogy jót vagy rosszat, de látni kell, hogy az ettől való függés és erős függés, és ebben való részvétel, amiben a támogatás nagyon jól működött és nagyon jól ösztönözte ilyen irányba a termelőket, ugyanakkor a más kultúrákkal való működést, a más kultúrákat kiszorítja a piacról. Majd látni fogják, amikor többek között a kvótával kapcsolatos döntések megszülettek, hogy a nagyüzemek koncentrációja és ugyanakkor a szántóföldi kultúráknak a versenyár-helyzete búzában, kukoricában gyakorlatilag megalapozza azt, hogy a mezőgazdasági termelők jelentős hányada az adott időszakban nem akar mondjuk répával foglalkozni.

A harmadik elem, amit itt szeretnék említeni, és ez inkább agrárpolitikai kérdés és nem elsősorban magyar agrárpolitikai kérdés annak a mítosznak a kérdése, hogy meddig hisszük el, hogy a decouplingnak az elve hatékonyan működik Európában. Hiszen itt válik totálissá az, hogy a támogatás a termeléstől elszakítottá válik, a mezőgazdasági termelő megkapja a földalapú támogatást, utána - kicsit sarkítom persze a mondanivalómat - azt termel, amit üzletileg megfelelőnek lát. Itt tehát az a kérdés, és az volt az akkori kérdés is - hogy Magyarország ebben mit támogatott, mit nem támogatott, azt a miniszter úr nyilván sokkal pontosabban tudja -, hogy a decouplingnak az eleme ilyen hihetetlen veszélyeket hoz

magával, és ilyen hihetetlen veszélyeket hord magában, hogy ezzel ágazatokat lehet leírni egyszerűen a termelésből. Én nem folytatnám ennek a sorát, csak arra szerettem volna felhívni a figyelmet, hogy az agrárium kérdései, húsbavágó kérdései nagyon-nagyon élesen visszahatottak az ipari oldalra is.

Talán azt kellene még hozzátenni, hogy a reformreform kapcsán a kialakult helyzetben az említett hatástanulmányok kapcsán is eléggé egyöntetű volt az a felfogás és az az álláspont, hogy Magyarországon egy ilyen 50 százalékos kvótavisszaadás irányába kellene hatni vagy menni - pontosabban 50 plusz 1, de most hagyjuk a részleteket -, azért, mert hogyha az 50 százalékot meghaladja a kvótavisszaadás, akkor gyakorlatilag újabb finanszírozási lehetőségek nyílnak meg a magyar termelők számára, és a visszaadást gyakorlatilag amúgy sem tudjuk kikerülni, hiszen menet közben a kabai cukorgyár részéről az Eastern Sugar bejelentette a kilépési szándékát a rendszerből. Ebből következett az, hogy gyakorlatilag mi úgy láttuk - és többen voltunk, akik így láttuk -, hogy a 400 ezer tonna kvótából 106 ezer tonnát a kabai kilépés eleve kivont, és ahhoz, hogy az előbbi „cél” teljesíteni lehessen, ezt a Nordzuckerrel meg kell osztani 50-50 százalékban, és 46 700 tonnás petőházai és 46 ezer tonnás szolnoki kvótavisszaadással lehet tulajdonképpen tető alá hozni azt a kombinációt, azt a kényszerű kombinációt, aminek van egyébként még értelme, hogy Magyarország egy 50 százalékos, összességében egy 50 százalékos kvótavisszaadást hajt végre, ugyanakkor két cukorgyára megmarad, és stratégiai értelemben is részt tud venni a piacon, a magyar piacon. Sajnos ezek a várakozások - sok oknál fogva - ekkor már nem tudtak összejönni, és ekkor következett be megítélésem szerint az a kollapszus, amely a teljes vagy majdnem teljes összeomláshoz vezetett. Hozzá kell tenni azt is, hogy nagyon rövid idők álltak rendelkezésre, hiszen ezek néhány hónap alatt következtek be.

Hozzátartozik a témához - és erre majd az anyagokban látnak érdekes számokat a magyar cukor vonatkozásában, tehát azok a számok a Magyar Cukor Zrt. vonatkozásában lettek kiszámítva -, hogy azzal a szerkezetátalakítással, amely itt Magyarországon vagy Európában bekövetkezett és Magyarországon is történt, és hogyha ez 2006-tól vesszük, és ez nem egy lezárt folyamat, hiszen ez 2014-ig tart, maga a cukorrezsim is és az ezzel kapcsolatos finanszírozás is, tehát ha a 2006-tól a 2014-ig terjedő időszakot nézem, akkor a cukorágazat összességében Magyarországra egy olyan 640 millió eurót hoz be. Tehát ez a rendszer vagy alrendszer...

ELNÖK: Támogatásként.

FISCHER BÉLA (Cukor Terméktanács): Támogatást, kárpótlást... Támogatást...

ELNÖK: Tehát nem piaci alapon, hanem EU-s pénzt.

FISCHER BÉLA (Cukor Terméktanács): Igen, igen, igen. Ebben természetesen voltak előtte befizetések is. Én csak azt akarom érzékeltetni, hogy azért amikor ezekről a drámai dolgokról beszélünk, akkor ezeknek voltak bizonyos ellentételei is, és ezek az ellentételek azért nem kis összegű ellentételek, és tessék azt végiggondolni, hogy azért ezek nem kis összegek! Talán - talán-talán - lehet ezeken gondolkodni.

Nem végezetül mondom természetesen, de rögtön jön a következő gondolat, hogy jó, Magyarország most így van, hogy 105 ezer tonna a kvótája - most izoglükóz nélkül mondom -, de hogyan tovább? Látják, hogy a cukor körüli helyzetkép nemcsak Magyarországon, hanem Európában és a világ számos területén jelentősen megváltozott - néhány gondolat erejéig erre majd még visszatérnék -, nagyon erőteljesen megváltozott. Ebből fakad az, hogy igenis kell hogy legyenek gondolataink erről. Én személy szerint mindig is annak a híve voltam, és ebben voltam elkötelezett, hogy amilyen mértékben lehet, Magyarországon természetesen

fenn kell tartani a cukorgyártást, a répatermelést, igen, ezt erősíteni kell. Meggyőződésem, hogy bármennyire is ellentmondásos, amit most mondok, de a jelenlegi ismereteink szerint a kvóta rendszerét, tehát a jelenlegi kvótarendszert meg a támogatási rendszert bizonyos módosításokkal segítenünk kell, mert azok a liberalizációs törekvések, amelyek megint megjelennek az európai palettán, végérvényesen kiirthatják az egész magyar cukorgyártást, cukorrépa-termelést és cukorgyártást. Én azt gondolom, hogy van lehetőség a jelenlegi kapacitás bővítésére, de személy szerint nagy kérdőjelet tennék az után, hogy van-e vagy lesz-e lehetőség egy új cukorgyár megépítésére belátható emberi léptéken, időn belül. Ezt elsősorban a stabil nyersanyag-biztosítás oldaláról, a jövedelmezőség és - mint említettem - az időfaktor oldaláról mondom.

Az anyagban mellékeltem egy pár dolgot, ezekről szeretnék még tényleg röviden, pár percben szólni, még egyszer arról, hogy azok a 2006. évi determinációk milyenek voltak. Egyszer volt egy túltermelés, és volt belföldi túltermelés is, ezt se felejtjük el! Az Európai Unió elveszítette az exporttámogatás lehetőségét, tehát az a többletcukor, ami Magyarországon is képződött, eladhatatlan készletek formájában kezdett felhalmozódni. A politikai kötelezettség sorban Európában megjelent a növekvő importkötelezettség az EBA-országokkal és a balkáni békeszerződéssel kapcsolatban. A WTO-val megállapodás született az intézményes vámok csökkentésére. Egyetértés és döntés született az intézményes belföldi, de nem magyarországi, hanem európai fogyasztói árak csökkentésére - erre utaltam -, ez az a 30-40 százalékos csökkentés. És aztán ott volt az áron keresztüli támogatás megszüntetése, már amit a mezőgazdasági termelők kaptak, az úgynevezett decoupling bevezetése, tehát az elszakított, kikuplungolt folyamat.

Akkor, amikor arról beszélünk, hogy mi történt Magyarországon, én mindig azt szoktam mondani, hogy élesen el kell választani az EU-belépés előtti időszakot az azutánitól, mert az EU-belépés előtti időszaknak a gyárbezárásai igenis harmonizációs gyárbezárások voltak, olyan harmonizációs gyárbezárások, amelyek a hatékonyság növelését szolgálták. Erre csak azt szeretném mondani vagy mutatni, hogy betettem egy ábrát, amely a fehér-cukorgyártás alakulását mutatja Magyarországon 12 gyár esetében, és ott látják, hogy 5 gyár esetében is hasonló kapacitást tudott felmutatni a magyar cukoripar, tehát szó sem volt arról, hogy ezeket a gyárakat más okok miatt kellene bezárni. Egyszerűen a piaci körülményeket is figyelembe kellett venni. Magyarország a „békeidőben” 600 ezer tonna felhasználását, piaci felhasználását tudta megszervezni, ezt alapvetően az élelmiszerexport keretében, tehát nem cukor-, hanem élelmiszerexport keretében tette meg, de ez ezekre az időkre elolvadt, és nem létezett.

Talán azért érdemes azt észrevenni, hogy miközben Magyarországon ezek a folyamatok bekövetkeztek, Európában, az Európai Unióban a gyáraknak a 44 százaléka záródott be. 41 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma a cukoriparban, és összességében 24 százalékkal csökkent a kvóta. Majd még erre a kvótacsökkentésre egy gondolattal visszatérek.

A kvóta visszaadásának alakulása az EU-ban. Itt látnak egy táblát. Látszik, hogy 2006-7-ben, és 2007-8-ban mennyi volt a kvótavisszaadás, és gyakorlatilag 2007-8-ig azt lehetett mondani, hogy a cukorreform nem működik sikeresen. S erre volt a brüsszeli bizottságnak a döntése a reform reformja, mikor az új ösztönzőkkel a kvótavisszaadást megösztönözte, és látható ezen az ábrán, hogy 2008-9-ben az Európai Unió területén abban az évben már 3 millió tonnára ment föl a cukorkvóta visszaadása. Ami összességében az 5,7-ben realizálódott, most nettó értékeket nem mondom.

Talán nem okafogyott azt mondani, hogy Magyarországnak milyen lényeges határral kell szembenéznem, vagy milyen teljesítményhatárral kell szembenézzen. Talán az egyik legjellemzőbb mutató a fehér-cukor-hozam. Ebben benne van a mezőgazdasági termelés képessége, és az ipar képessége együttesen. Tehát egy tonna cukrot gyakorlatilag hány hektár

termeli meg. Magyarország látszatra a mediánon van, tehát olyan nagy probléma nincs, csak a probléma az, hogy a mi 8 tonna/hektáros átlagunk, ami nagy javulást mutat a korábbi időszakhoz képest, ez Európában úgy néz ki, hogy tőlünk ettől magasabb értékekre termelik meg az európai szükséglet 80 százalékát. Mi valahol ott a 80 százalékos pontnál lépünk be, tehát látszik az a határhelyzet. Ugyanakkor a letragikusabb és legnehezebb a cukoripar szempontjából az, hogy tudjuk azt, hogy a jelenlegi földrajzi időjárás adottságaink és még néhány dolog természetesen, öntözés, meg néhány dolog még ehhez hozzájárul, gyakorlatilag az adottságaink, 10 tonna/hektár értéket nem nagyon tudják meghaladni átlagban. Ez kirajzolja azt az üzleti szférát, azt az agrobusiness szférát, ahol el tud ez a nyersanyag-termelés helyezkedni, és ez nem azt jelenti, hogy lehetetlen, nem azt jelenti, hogy nem lehet megcsinálni, de nem tartozunk a legjobbak közé, és ebben nincsenek ilyen erős pozícióink.

És a másik oldalról, ha ez versenyzik a szántóföldi kultúrákban olyan növényekkel, aminek versenyelőnyei vannak Magyarországon, akkor nyilván, hogy ez egy nagyon szenzitív, nagyon érzékeny ponttá válik.

Végezetül talán még a szakaszokról annyit mondanék, hogy a reform első szakaszát mi 2007-ig tekintettük, 2007 közepéig, és azon a véleményen voltunk, és elsősorban a Magyar Cukor Zrt.-ről beszélek, hogy a 147 ezer tonnát, ezt a 100 százalékos kvótakiteljesítést csináljuk minden évben, és a Magyar Cukor Zrt. semmilyen kvótavisszaadást nem tervez, és nem akar végrehajtani, és ennek szellemében még kísérletet tettünk további kvótamegvásárlásra is, amit ez az ominózus 5000 tonna kvóta megvásárlása jelentett. Az akkori uniós szabályozások szerint Magyarország összesen 10 ezer tonnát tudott megvásárolni. A Nordzucker is bejelentette szándékát, hogy ő is akar kvótát vásárolni. Én kétfélek, hogy ő akart, de bennünket megakadályozott abban, hogy további kvótát vásároljunk. Egyébként ezt a kvótát mi 730 euró/tonna áron vásároltuk meg, tehát nem volt egy olcsó beruházás, és nem egyedül, hanem a mezőgazdasági termelőkkel közösen tettük ezt meg elsősorban azt is mutatva, mint minden kvóta fontos számunkra, hogy hosszú távon akarunk ezen a piacon működni.

A reform reformja mint említettem, nagyon erős kihívásokat jelentett, és nagyon erős ösztönzéseket. Nyilván, hogy nagyon egyoldalúan mutatnám azt most be, hogy a mezőgazdasági termelők részéről változatos volt a fogadtatás, hisz a mezőgazdasági termelők egy része akart dolgozni, más része nem akart dolgozni. Dolgozni akart, hanem répatermelésben nem akart dolgozni, úgyhogy ez helyes. Ezzel kapcsolatban a magyar kormányzat, eleget téve az EU-s kötelezettségeknek, hiszen itt termelői kezdeményezésű kvótavisszaadás lehetővé vált, ezt elvégezte az egyes társaságoknál. A magyar cukor vonatkozásában a kvótára vetítetten 54 százalék írásban jelentette ki a magyar kormányzatnak, hogy nem kíván répatermeléssel foglalkozni. 54 százaléka, és nem is köttettek meg a szerződések írásbeli nyilatkozattal alátámasztottan. Ezek voltak tulajdonképpen a fő kezdeményezések, amelyek a döntést befolyásolták. Azt gondolom, hogy ez volt az a pont, amikor a magyar cukor is el kellett döntse, hogy a petőházi gyárat kénytelen bezárni. Nem akarta bezárni egyébként. Azt se mondom, hogy nem volt hosszú folyamat az, hogy nem beszélünk róla, hiszen maguk a reformok előrevetítették annak árnyékát, hogy lehetséges gyárbezárás, tehát voltak ezzel kapcsolatosan gondolkodások, de hát az élet sajnos ezt a változatot hozta elő.

Legeslegutoljára a kvótavisszaadásokról. Van egy táblázat, ami képviselők előtt ismert már, hogy melyik tagország milyen százalékban teljesítette. Mi egy ilyen kakukktojás vagyunk az egész rendszerben, mert ez a 75 százalék igazából nem hasonlít senkihez. Az eredeti számítások és a gondolatok azok voltak, hogy a kevésbé hatékonyabb területeken, elsősorban a mediterrán vidéken jóval magasabb lesz a kvótavisszaadás. Ez úgy valósult meg, hogy mindenekelőtt az olaszok is elsősorban erre az 50 százalékos határra hajaztak. Ott magasabban, tehát ott is 50 százaléknál magasabban realizálódott a dolog. Én talán egyet

emelnék ki ebből, Görögországot. Görögországban állami cukoripar maradt fönt, és Görögországban pontosan azokat a gondolatokat vitték keresztül, amiről nagyon sokszor itthon is beszélünk, hogy meg kell menteni a cukoripart annak ellenére, hogy a működési feltételek nem voltak a legjobbak, hogy a mezőgazdasági feltételek nem voltak a legjobbak. Végül is nem került az állami cukoripar privatizálásra, és az állami cukoripar fenntartotta, sőt bevásárolt még újabb cukorgyárat, ez a balkánon következett be. Azt kell látni, hogy a Balkánon bevásárolt cukorgyárok még úgy-ahogy életképesen működnek, viszont a görögöké egy csődtömeg. Görögországnak most ezzel szembe kell néznie, tehát ezt a kérdést napirendre kell tűznie, és most fog cukorgyárat bezárni - nem tudom, milyen segítséget fog hozzá kapni.

Ezt én mindössze azért mondom, mert szenzitív, nagyon izgalmas, érzékeny kérdések ezek, hogy hol lehet egy állami beavatkozásnak a határa. Azon szerencsések közé tartozom, ha jól számoltam, 6 kormányzattal, bocsánat, 6 kormánnyal működtem együtt, és a cukorrépa-termesztés megítélése mindig egy ilyen hektikus dolog volt, akár a cukoriparé is. De mindig látni kellett, hogy minden kormánynak borzasztó kétségei voltak, hogy meddig szabad egy állami mankót, egy állami segítséget adni ehhez. Én azt gondolom, hogy ha mi komolyan vesszük azt, hogy nemcsak agráriumból beszélünk, hanem vidékről is, akkor ebben az állami segítség és az állami szerepvállalás mindenképpen megkerülhetetlen. De hogy hol vannak ennek a határai, az nagyon-nagyon izgalmas kérdés. Nagyon sok példát meg lehet nézni, és nagyon nehéz a következtetéseket levonni.

Azt ígértem, hogy befejezem. Egy dolgot elfelejtettem elmondani. Az anyagba betettem két táblázatot, amely táblázatokkal eddig nem nagyon foglalkoztunk. Az egyik a támogatási jogcímek éves bontásban, a másik pedig a támogatások megoszlása a kedvezményezettek szerint. Én azt hiszem, önök talán soha nem látták ezt így, hogy azért nem egy egyszerű és nem egy egysíkú dolog ez az egész támogatási rendszer, és ebből talán elég pontosan érthető, hogy az énáltalam mondott végszám hogyan jön össze.

A második táblázatnál - amely támogatások megoszlásáról szól a kedvezményezettek szerint - annyit, hogy azt a táblázatot kétfelé kell bontani, az első meg a második oszlopra, ami tulajdonképpen a mi befizetéseinket tartalmazza, ez magyar cukorra van kiszámítva. Majdnem azt mondom, hogy hasonló vagy közel hasonló értékek jöttek ki a másik társaságnál is - nyilván van, amit kvótaarányosan kell nézni, de nem mindent. Jelentősek voltak tehát a befizetések is a szerkezetátalakítási illetékek kapcsolatban, amit egyébként a gyártóknak és részben a termelőknek kellett befizetniük, majd amikor a szerkezetátalakítás megtörtént, akkor a szerkezetátalakítási támogatás visszajött, és ott van az az elkülönített cukortámogatás is, a diverzifikációs támogatás, ami egyébként a 75 százalékra való fellépéssel adódott a kormányzat számára. A részleteket nem akarom itt tovább mondani.

Summa summarum én azt gondolom, hogy ebből azért látszik az, hogy az egész cukorágazat ezzel a szerkezetátalakítással jelentős pénzeket fizetett be, jelentős pénzeket vett be, és a jelentős pénzek felhasználása megoszlik a termelők, a gyárosok és gyakorlatilag a kormányzat között is, bár a kormányzat ebből nyilvánvalóan kisebb mértékben kapott, ha jól emlékszem, összesen ez a statisztikailag olyan 40 millió euróra jön ki, amit aztán a diverzifikációban tudott megint kiadni.

Summa summarum én ennyit szerettem volna összefüggően elmondani - lehet, hogy egy kicsit hosszabbra sikerült, mint én szerettem volna. Viszont szerettem volna önöknek adni, és több információt adni, mint ami eddig talán rendelkezésre állt. És természetesen amire tudok válaszolni, válaszolni fogok.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Mielőtt a kérdések körét megnyitjuk, szeretném megkérni Gráf József urat, hogy mondja el, a kormányzat oldaláról milyen lehetőségek

voltak, milyen lépések voltak a kvótával kapcsolatban, és akkor utána egyben nyitnánk meg a kérdéskört. Úgyhogy, miniszter úr, öné a szó.

Gráf József volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tájékoztatója

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: Tisztelt Bizottság! Nagyon röviden szólnék, megpróbálom elkerülni azokat a dolgokat, amelyeket a két előző előadó elmondott, de azért néhány gondolatot nekem is el kell mondanom előzetesen, hogy összefüggéseiben lássuk a dolgot. Az egyik és a legfontosabb, hogy amikor én miniszter lettem, kész helyzet volt, tehát a privatizációhoz nem tudok különösebben hozzászólni, hiszen 5 gyár működött akkor Magyarországon, mind az 5 külföldi tulajdonban volt. Ennek azért volt fontos szerepe a későbbiek során, mert biztos vagyok benne, hogy ha magyar tulajdonú gyárak is vannak, akkor azért sokkal könnyebben és biztosabban meg tudunk volna egyezni egy ennél nagyobb termelés fenntartásában.

A csatlakozás kapcsán elhangzottak már itt az alapkvóták, ezeket ismételtetni nem akarom.

Annyit megjegyzek, ami nagyon fontos jogi értelemben és a továbbiak értelmezésében, hogy a kvótákkal nem a magyar állam rendelkezett, ahogy egyetlenegy kormányzat sem. Az tévesztheti meg azokat, akik ebben véleményt mondtak, hogy van egy országkvóta, ami összesítésképpen megjelenik az Európai Bizottságnál, de a kvóták tulajdonosai a gyárak, és azokat kötelezően le kellett osztani. A beszállítói jog a termelőké, és ezek élesen el vannak választva egymástól. Amikor tehát egy kvótavisszaadásról beszélünk - hogy a gondolatsort azért befejezzem -, ha a termelők és a gyárak megegyeztek, és az európai uniós jogszabályoknak megfeleltek, akkor nincs vétőjoga a magyar kormányzatnak, és a miniszternek sem, hogy azt megakadályozza; ellenkező esetben nagyon súlyos retorziókat kaphat támogatások elvonásától kezdve nagyon sok mindenben a magyar kormányzat. A jogi helyzetet szerettem volna tehát tisztázni. A magyar kormányzat annyi szerepe van például egy kvótavisszaadásnál, hogy amennyire lehet, közreműködik abban, hogy az minél kisebb mértékű legyen, és ezt maximálisan meg is próbáltuk elérni.

Hogy azt is megértsük, hogy miért voltak az európai uniós változtatások: már 2003-ban elindult egy cukorreform, ami Fischer, az előző biztos nevéhez fűződik, amelyben az intervenciós felvásárlás megszüntetését javasolta, és egy drasztikus cukor- és minimumrépaár-csökkentést tervezett végrehajtani. Ehhez - a WTO-tárgyalások is elhangzottak - egy nagyon komoly lökést adtak a WTO-tárgyalások. De ezen kívül még egy nagyobb lökés volt, hiszen az EU-t több fejlődő ország, többek között Brazília, Ausztrália és Thaiföld a túlzott export-, cukorexport-támogatás után beperelte nemzetközi bíróságon, és a nemzetközi gazdasági bíróságon az Európai Unió elvesztette ezt a pert. Tehát egy kötelezettsége is volt bíróságilag megállapítva arra, hogy ezt az exporttámogatást és az exportált cukor mennyiségét is leépítse. Ekkor állt vissza az 1,3 millió tonnás exportlehetőség az előző többszörösével szemben.

Mindig vita a befizető és a nagy mezőgazdasággal rendelkező országok, az egyik csoportot Anglia, a másikat nagyjából Franciaország vezeti, de hát ez egy részletkérdés. Ekkoriban ezek a befizető országok az irdatlan magas, és csak egy számot mondok, hogy ez ténylegesen az volt, támogatást, miközben a cukor világpiacon ára, tehát ebben az időszakban, amikor a Fischler-reform indult volna, 250 euró/tonna volt, akkor az intervenciós ár 632 euró volt. Tehát belül is okozott feszültséget a nagyon magas cukorrépa-termelés és cukorár, de még egyszer hangsúlyozom, nemzetközi bírósági döntés is kötelezte az Európai Bizottságot arra, hogy lépjen fel. Itt kétlépcsős lett a második reform a Fischler-ből, a Fischler-félénél egy lényegesen enyhébb indíttatású, de hatásaiban azt kell mondanom, végül is ugyanazt elérő reform indult el két lépcsőben. Itt egy évek alatt csökkenő küszöbárát tettek lehetővé,

javaslatot, és ezzel egy csökkenő cukorrépa-átvételi minimumra tettek javaslatot. Ezzel egyidejűleg a cukorgyáraknak és a termelőknek egy szerkezetátalakítási alapba történő befizetést is kötelezővé tettek, ez volt gyakorlatilag a kártalanítási feladat.

Hogy mindenki értse, azért elmondanám, hogy például a cukor küszöbára 2006-ban 631,9 euró volt, 2009-ben már 404,4 euró. Hozzátennem a cukorrépa minimumárát, ami a termelők oldaláról érdekes, 32,86 euró volt 2006-ban, és 2009-ben ez már csak 26,29 euró.

A fentiekén túl mind a cukorgyáraknak, ahogy említettem, mind a termelőknek egy cukorilletéket kellett fizetni, ez a cukorrépa-termelők esetén egy magyar átlagos cukorkihozatal mellett 0,84 euró volt tonnánként.

A reform folyamatában a magyar álláspont mindvégig az volt, hogy nemcsak a cukorreform esetében, hanem minden agrárreform esetében, és ezt következetesen képviseltük, hogy a termelés ne csökkenjen. Erre nagyon feszült volt egyébként az első egy-két évben az Európai Bizottság és a magyar álláspont, vagy személy szerint, és akár személyekre is le lehet bontani, az álláspontkülönbség mondjuk a Fischer-féle reformok és közötttem. Mindig azt az álláspontot képviseltük, hogy az Európai Uniónak adottságainál fogva, ha nem is bővíti a termelést, de mi alapvetően termelésbővítést javasoltunk, minimum ezt a termelési szintet meg kell tartania, mert az energiafüggőség után az élelmiszer területén is bármilyen függőségbe kerülünk a világtól – és a harmadik elem ebben a víz -, akkor az Európai Unió kiszolgáltatottá válik. Ezért a magyar álláspont mind a zöldségreformnál, borreformnál és folytathatnám a sort, itt is végig következetesen az volt, hogy ha nem is tudjuk bővíteni a termelést, a csökkentést mindenképpen meg kell akadályozni. Ahogy elhangzott, számtalan tanulmányt készítettünk, elemeztünk kinn mi is a tárgyalási folyamatokban, és a végén, a reform elfogadásának a végén, merthogy a folyamat annyira nem érdekes, három ország maradt, aki ellenezte a reform bevezetését. Ez elsősorban Lengyelország volt, és neki azért nagy volt a súlya, hiszen itt lakosságarányos a szavazatarány, ezt gondolom mindenki tudja. Tehát Lengyelország, Magyarország és valamelyik balti állam, Lettország. A legeslegvégén a folyamatnak a bizottság elnöke részéről történt egy bejelentés, hogy megvan a kétharmados többség a változtatáshoz. Ez egyébként úgy zajlott, hogy egyenként tárgyaltak az országokkal a Bizottság és akkor a soros elnökség. Több körben hajnalokig, éjszakákon át tartó tárgyalások voltak. A legutolsó tárgyalásra amikor visszamentünk és előadtuk a mi igényeinket meg elképzeléseinket, arra nagyon röviden az volt a válasz a bizottság elnöke részéről, hogy tulajdonképpen ezért kár volt ideutaznunk, ha nem vagyunk hajlandók semmiben sem kompromisszumkészséget mutatni.

Tehát amikor megvolt a kétharmados többség, azaz el lehetett fogadni, és ez a bejelentés elhangzott, akkor kértem a magyar termelőktől, cukorgyáraktól és az agrártermelők érdekképviselőitől egy körtelefonos kapcsolást, ami a minisztériumból zajlott. Ezt államtitkár úr vezette le, hogy így és így állunk, Lengyelország, Magyarország és Lettország ellenzi, de megvan a kétharmados többség. Megakadályozni nem tudom a döntést, mit tegyünk. Ekkor hangzott el, hogy próbáljak tovább harcolni, és két dolgot kellett elérnem, és ebben egyhangú döntése volt ezeknek a szervezeteknek. Még hozzáteszem, hogy az érdekképviselők, MOSZ, MAGOSZ, stb. mind ebben a döntéshozatalban részt vettek, hogy próbáljam elérni az izoglükóz kvóta emelését, mert ez a kukoricafronton és a cukorellátásban jelent egy jelentős lépést, illetve próbáljam meg utolsó körben megemelni a megmaradó répatermelők támogatását. Ezt az olaszokkal együtt szintén sikerült elérnünk. Így zárult a magyar álláspont végig és következetesen a tagadása volt ennek a reformnak, mint minden más olyan reformnak, ami gyakorlatilag a termelés visszafogását eredményezte.

Az itthoni dolgokról és a hatásokról. Magyarországon, Fischer úr már beszélt róla, én csak néhány adatok mondanék, mindenki tudja, illetve a szakmában dolgozók – elnézést kérek – tudják, hogy 60 tonna alatti termelést nem érdemes folytatni az országban, mert az csak a költségeket fedezi. Nagyjából, most nem mennék bele részletes számításokba,

nagyjából csak azokat fedezi. Nagyon-nagyon hosszú ideig Magyarországon ez a 60 tonna volt még pár évvel ezelőtt is magyarul a maximum környékén, amit el tudtunk érni. Ez a cukorrépa-terület csökkenés éppen emiatt folyamatosan csökkent. 1994-ben 106 ezer hektáron termeltünk répát, 2004-ben 64 ezer hektáron, és szeretném elmondani, hogy a 64 ezer hektáron több cukrot állítottunk elő, mint a 106 ezer hektáron 1994-ben. Tehát a termelési színvonal lényegesen emelkedett, és ugyanannyi cukrot tudtunk szinte fele annyi területen 10 év változásával előállítani, mint 10 évvel ezelőtt. És ugyan kicsit negatívan fogalmazta meg a koncentrációt Fischer úr, de a másik eredménye meg az, hogy cukorrépa-termeléshez egy bizonyos nagyságrendre éppen a gépesítettség és más igényei miatt szükség van. Azt se felejtjük el, hogy körülbelül háromszorosa egy hektár cukorrépa-előállítás alapfinanszírozási költsége, mint mondjuk a gabonáé, és az elért haszon pedig pont fordítottan arányos a gabona és a cukor esetében itthon.

Az utolsó szavazás előtt arra kértem államtitkár urat, hogy szervezzen meg nekem egy tanácskozást 2007. október 3-án az FVM-ben, ahol minden tulajdonos, tehát azt kértem, hogy ne a menedzsment jöjjön csak, hanem a gyárak tulajdonosai is ott legyenek, ez meg is történt, és ott legyen a cukorrépa-termelők országos szövetségének a tagjai. Név szerinti jegyzőkönyv van, tehát ha bárkit érdekel, akkor elmondanám.

Idézek ebből a jegyzőkönyvből. „Gráf József miniszter úr a cukorreform várható módosításáról adott tájékoztatást, majd a jelenlévő gyártóktól és termelőktől 4 kérdésre kért választ.” Ebből három lett, mert az egyikre úgy adták meg a választ, hogy nem kellett a negyediket feltennem.

Első kérdés: „Van-e szándék a termelés és a gyártás fenntartására a cukorreform változásainak az ismeretében?”

Berki Gyula a termelők részéről: „A termelőknek szándéka a termelés eddigi fenntartása.”. Egy zárójeles megjegyzést tett, hogy „megfelelő kondíciók mellett”, és ennek majd jelentősége lesz a továbbiakban.

Fischer Béla: „A termelést fenn kívánjuk tartani” – szintén zárójelben – „megfelelő profit mellett, a reformhoz alkalmazkodni kell nekünk is és partnereinknek is.”

Dr. Gerd Jung az egyik tulajdonos képviselőjében nagyon rövid lakonikus választ adott, „A termelést fenn kívánjuk tartani.”

Második kérdés: „Kívánnak-e élni a kvótavisszaadás lehetőségével?”

Berki Gyula: „A termelőknek 10 százalékos kvótavisszaadási lehetősége van, amelyet a termelők egyéni kérelem benyújtásával kérhetnek, és ilyen szándék a termelők részéről mutatkozik.” Ez a 10 százalékos lett az az 54 a végén, amit a termelők benyújtottak.

Dr. Fritz Glattemayer: „A gyártást, amilyen magas szinten lehet, fenn kívánjuk tartani.”

Dr. Gerd Jung: „A lehető legkevesebb kvótát kívánják visszaadni.”

Én ebben a hiszemben - az adott válaszok, azt hiszem, mindenki számára egyértelműek - gondoltam azt, hogy lényeges gyárbezárásokra Magyarországon nem kerül sor, én is gondoltam, hogy azért lesznek ezzel problémák.

A negyedik kérdés a lényeges, és tulajdonképpen ez döntötte el igazán a gyárbezárások sorsát - több még egyéb mellett -, ez pedig az volt, hogy azt kérdeztem, hogy mi az a kondíció és mi az a nyereség, amelyről az előbb beszéltek mind a két oldalról.

Berki Gyula a termelők részéről: „A kondíció legalább ötéves szerződés 38 euró/tonna, inflációt követő nettó ár.”

Sárosi Ferenc, aki szintén a termelők részéről volt, csak másik csoporttól, azt mondta, hogy: „Ugyanez a kondíció, amit Berki úr elmondott.”

Dr. Fritz Gattermayer: „A minimumárra maximum 2-3 euró/tonnát tudunk felajánlani.”, ez nagyjából 30 euró/tonnát jelentett.

Dr. Gerd Jung: „A minimumárra maximum 1-2 eurót tudunk rátenni, ami 29 euró/tonna.”. Megállapítottam, hogy a két álláspont között igen nagy különbség van, kérdeztem, hogy van-e áthidalási lehetőség.

Berki Gyula: „Ha a tagállami kvóta, az eredeti 402 ezer tonna 50 százalék alá csökken, akkor a termelők 5 éven keresztül mintegy 6 euró/tonna direkt termelési támogatást kaphatnak ez EU-tól.”.

Dr. Gerd Jung: „El lehet gondolkodni egy ilyen mértékű kvótavisszaadáson, de csak akkor, ha mindenki ezt teszi, és az érintett négy fél ebben teljes megállapodásra jut.”.

Dr. Fritz Gattermayer azt mondta: a kötelezőnél nagyobb kvótacsökkentésben nem gondolkodnak.

Ezután én a termelőktől és a gyártóktól azt kértem, hogy a következő tárgyalási fordulóban ketten - a mi részvételünk nélkül - próbálják a két álláspontot közelíteni egymáshoz, és ha bármilyen igény van a minisztérium részvételére a további szakmai tanácskozásokon, akkor térjünk erre vissza; ami a későbbiek során meg is történt egyébként.

Csak azért szerettem volna ismertetni ezt a jegyzőkönyvet, hogy lássuk azt, hogy hol és milyen határozat született.

Erre azért jött még egy-két érdekes felvetés hozzám. Egy nekem írt levél a Mátracukor Zrt. szolnoki gyárának bezárása kapcsán a Mátra, Szolnok, Szerencs Térségi Cukorrépa-termesztők Szövetségétől a 2007. november 26-án megtartott közgyűlés kapcsán, egyetlenegy dolgot idézek belőle: „Tisztelt Miniszter Úr! A három térségi szövetség elnöksége fenntartja közgyűléseik érvényben lévő határozatát, amely szerint a jövőben csak akkor termelnek répát, ha a 16 százalékos cukortartalomra számított nettó répaár 38 euró/tonna, évente inflációkövető, és megfelel az Unió szabályainak. Ez alatt nem kívánnak cukorrépát termelni. A határozatot a jelenlévők egyhangú határozattal fogadták el.”. Ehhez csatlakozik még egy, ez a Pannon Cukorrépa-termelők Szövetkezetének a levele, amelyben gyakorlatilag szó szerint ugyanezt írják le.

Ezeket csak azért szerettem volna elmondani, hogy a kinti és az itthoni magyar álláspont mindenki számára egyértelmű legyen.

Mindezek után az Eastern Sugar, amelynek a legmodernebb gyára volt Magyarországon, teljesen váratlanul, tehát az itteni véleményével ellentétben jelezte a szándékát, hogy bezárja a kabai gyárat. Ez nem magyarországi specialitás volt, mert ahogy elhangzott, az összes kelet-európai gyárat bezárta. Ebből, ha jól tudom - lehet, hogy a számok nem pontosak - kettő Szlovákiában, egy vagy kettő Csehországban volt, és nem tudom, még hol volt gyára. Tehát a kabai Eastern Sugar-döntés indította el tulajdonképpen...

ELNÖK: Az mikor volt?

FONT SÁNDOR (Fidesz): Kaba mikor került bezárásra? Szerintem 2006 szeptemberében.

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: Most nem tudom a pontos dátumát. ...Igen, mert azokon a tárgyalásokon, amelyekről ezek a jegyzőkönyvek, amelyekből idéztem, készültek, az Eastern Sugar már nem vett részt, mert ő bejelentette a bezárást. Én most visszamentem oda, hogy a gyárbezárási folyamat hogyan indult el.

ELNÖK: Ez az első része. Kaba rég bezárt.

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: Igen, ennek az első része a Kaba. Ezzel azért nem tudtunk mit kezdeni, mert gyakorlatilag - még egyszer hangsúlyozom - nem a magyarországi gyárat zárta be, hanem az összes Kelet-Európában

vásárolt gyárát. Úgy döntött, hogy a cukorfeldolgozásból kivonul, és cukorfinomítással, illetve izoglükóz-előállítással fog foglalkozni. Ez tehát egy külső tulajdonosi döntés volt, nem magyarországi döntés volt, ő teljes egészében kivonult erről a területről.

Ez hozta először azt a problémát, hogy egy ilyen cukorgyárbezárás kapcsán milyen termelői és milyen dolgozói kártérítéseket lehet elérni és követelni. Mi megkerestük Szlovákiát és Csehországot, hiszen az Eastern Sugar bezárásai ezt a három országot érintették alapvetően, és a magyar kezdeményezett egy közös, hármas fellépést ebben az ügyben. Több egyeztetés folyt az érintett minisztériumok között, de végül is Csehország és Szlovákia úgy döntött, hogy a kérdés az Eastern Sugar és a termelők ügye, amelyben a minisztérium nem kíván részt venni. Ezzel szemben a magyar agrárkormányzat végig folytatta ezeket az egyeztetéseket a gyárral és a termelőkkel is, valamint a dolgozókkal is, és ennek lett köszönhető, hogy míg Szlovákiában a kötelező 10 százalékos termelői kártalanítással szemben 20 százalékot fizettek a gyárbezárás kapcsán, Csehországban 28-at, addig Magyarországon 37 százalék lett a termelők kompenzációja. Azt is sikerült elérni, hogy a dolgozók kártalanításával az Eastern Sugar jelentős, a kollektív szerződésben és a munka törvénykönyvében foglaltakon túl jelentős juttatásokat biztosított a dolgozóknak. Életem egyik legfájdalmasabb köszönőlevele ekkori, szeretném megjegyezni, mert a dolgozók megköszönték nekem egy levélben, hogy kiharcoltam ezt a számukra, de ez egy nagyon szomorú levél abból a szempontból, hogy ez egy gyárbezárás kapcsán nem esik túl jól az embernek.

Néhány fontos megjegyzés, amit jogi értelemben még tudni kell. A nemzeti kormányok a gyárbezárásokat nem tilthatják meg az érvényes uniós szabályok szerint, az szerkezetátalakítási tervet, ha az megfelel az uniós jogszabályoknak, a minisztérium köteles elfogadni. Ebben az időszakban több gyárbezárásra is sor került Európában, Fischer utalt már erre. Olaszországban a gyárak és a termelők nem tudtak megegyezni, mert a gyárak csak 10 százalék kompenzációt adtak, amit az olasz termelők bíróságon megtámadtak. Írországban a magyarhoz hasonló mértéket, 32 százalékot akartak elérni, ezt viszont a Glencore, a cukorgyártó nem adta meg nekik, ők szintén bírósághoz fordultak. Az európai uniós jogszabály lehetővé tette - erről is beszélt Fischer úr -, hogy vissza tudjuk vásárolni a kvóta egy részét; ettől akkor a Nordzucker és a Magyar Cukor elzárkózott. Ugyanakkor lehetővé tett a jogszabály, hogy a visszaadás kapcsán Magyarország 10 ezer tonna kvótát vásároljon, és ebből vásárolt 5 ezret a Magyar Cukor.

A cukorgyárak legfelsőbb vezetőivel és tulajdonosaival, de a termelőkkel is többször találkoztunk tehát miniszteri és államtitkári szinten ebben az időszakban, és igyekeztünk mindent elkövetni azért, hogy minél kisebb mennyiségű kvótavisszaadás legyen. Sajnos a második cukorreform, amit már gyakorlatilag a Bizottság szinte saját hatáskörben rendezett, a termelők felé olyan kedvezményeket fogalmazott meg, amivel nem nagyon volt versenyképes ajánlatunk. Ez azt jelentett, hogy a két bírósági procedúra, az írországi és az olasz miatt fix kártalanítási mértéket határozott meg, ami a termelők esetén 237,5 euró/tonna, a gépi szolgáltatók esetén pedig 62,5 euró/tonna volt, az összesen 300 euró/tonna, ami azért majdnem 1 millió forint körüli hektárankénti kártalanítást jelentett. Mindezek ellen úgy próbáltunk fellépni, hogy Magyarország és Olaszország összefogásával az EU úgy döntött, hogy azokban az országokban, ahol a kvótavisszaadás meghaladja az 50 százalékot - és már láttuk, hogy azt meg fogja haladni -, 7,1 eurós támogatást kaphatnak a megmaradó répatermelők, hogy ők is versenyképesek lehessenek azokkal, akik abbahagyják a répatermelést. És sikerült az izoglükózkvótánkat nagyon jelentősen, 220 ezer tonnára emelni.

A második reform utáni eseményekben is mindent elköveztünk azért, hogy a 38 euró és a 29-30 euró közötti szűkületet valahogy el tudjuk érni, és meggyőzzük a termelőket és a gyárakat is arról, hogy valamilyen közös megoldást találjunk. A gyártók és a termelők megegyeztek abban, hogy ha 50 százalékkal csökkentik a kvótát, akkor a minisztérium

biztosítja a 7 plusz 4 euró/tonnás támogatást. A minisztérium a megegyezés érdekében annak ellenére vállalta ennek a biztosítását, hogy a 7,1 euróra ugyan Magyarország is jogosult volt, de mivel a SAPS irányítási, elszámolási rendszerben dolgoztunk és nem az SPS-ben, ezt a 7,1 eurót, ezért az egész magyar földterületet el kellett osztani, nem tudtuk közvetlenül a répatermelőknek odaadni, hogy ez a SAPS-SPS vitának az egyik ága. Ezért ennek a döntő többségét, gyakorlatilag 5 millió hektárra osztódott el és nem 5000-re ez az összeg, ezért ezt a minisztérium saját hatáskörében saját nemzeti költségvetésből adta a megmaradó répatermelőknek, hogy folytassák a termelést. Úgy tűnt, és erről Fischer úr is beszélt, hogy végül a kondíciók, a két fél, a termelők és a gyárak megegyezése alapján a Nordzucker csak Szolnokot, a Magyar Cukor pedig Petőházát fogja bezárni. Szinte megegyezés és aláírás előtti utolsó pillanatban a Nordzucker minden egyeztetés nélkül úgy döntött, hogy Szolnok mellett a szerencsi gyárat is bezárja, ez volt a végkifejlete a törtetésnek. Ez szülte azt a helyzetet, hogy a cukorgyártók nem 50, hanem 75 százalékáról mondtak le a kvótának.

Néhány megjegyzés a vége. Mind a termelőkkel, mind a tulajdonosokkal folyamatos egyeztetés zajlott mind a termékpálya bizottság, mind miniszteri szintű egyeztetések keretében. Egyetlenegy olyan döntéshez a magyar agrárkormányzat nem adta a nevét, amiben ezek a fórumok, tehát a termékpálya bizottság ne döntött volna, és ezek a döntések mind egyhangú döntések voltak. Az én dolgom pedig az volt, hogy a termelőket képviseljem az Európai Unióban, és nekem azt kellett végrehajtanom, amilyen döntést még ezen a termékpálya bizottságon hoztak. Akkor hibáztam volna, ha a döntésükkel és feladatukkal ellentétes álláspontot képviseltem volna.

A Magyar Cukor Zrt. visszaadott még 474 tonna kvótát, és így Magyarország 22 millió euró kiegészítő diverzifikációs támogatásra lett jogosult. A termelők magatartását azért egy kicsit végre szeretném elmondani, hogy Magyarországon a répatermelés továbbra is függvénye az időjárásnak, főleg az éves csapadék mennyiségének, és annak ellenére, hogy a cukorárak drasztikusan emelkedtek, a magyarországi répaár továbbra is az EU-s küszöbár környékén van, 26,3 euró/tonna körül alakul, amire a gyártó legalább négy euró támogatást tud még adni tonnánként.

Magyarországon a 60 tonnás termés, amiről az előbb szó volt, az kitűnő termésnek számít. Sajnos tőlünk északra jelentősen többet termelnek hektáronként, és velük kell a gazdasági versenyt és a költségvetési versenyt állni. Ahogy említettem, mintegy háromszoros finanszírozás van a gabonához képest hektáronként, a gépi ellátása a cukorrépa-termelésnek legalább ötszörös anyagi forrásokat igényel, és a föld leterhelése cukorrépa-termelés vagy gabonatermelés esetén pedig műtrágyától kezdve mindennel, rendkívül nehéz. Tehát a termelők álláspontját is kénytelen voltam akceptálni, hogy bizonyos ár alatt nem hajlandók termelni. Széles az az álláspont és ez is többször megjelent úgy tűnik, felelős politikusok nyilatkozatában, hogy EU-n belül csak Magyarországon csökkent drasztikusan a kvóta és a cukortermelés. Szeretném elmondani, hogy Írországból, Portugáliából, Lettországból, Szlovéniából és Bulgáriából a teljes répatermelés megszűnt, a kvótájuk 100 százalékát adták vissza az én ismereteim szerint. Olaszország a kvótájának 67 százalékát adta vissza, Szlovákia 50 százalékát, Görögország most eddig az 50 százalékát, de elhangzott a bevezetőből, valószínűleg teljes mértékben megszűnik a répatermelés, és Finnország 45 százalékát adta vissza. Azokban az országokban nem történt nagyobb kvótavisszaadás, ahol a gyártók és a termelők között nagyon komoly viták voltak.

Végezetül érdemes megjegyezni, mert a cukor piaci áráról, felvásárlási áráról is sokszor nyilatkoztak, hogy miután számos európai tagország a cukorszükségletének a 100 százalékát importból szerzi be, sőt a nem kellően végiggondolt EU-s reform következtében az Európai Unió is bizonyos esetekben már nettó importórré vált, a fogyasztói cukorárak ezekben az országokban nem emelkedtek olyan nagyságrendben, mint Magyarországon. Tehát nem az EU-reform következménye, ez a cukoráremelés, mert akkor

ez Magyarországon és a többi országban is hasonlóan zajlott volna le. Emögött valószínű készletezés vagy bármi más, elsősorban a kereskedelem oldaláról megközelíthető tranzakciók vannak. Akik 100 százalékban veszik a cukrot, ott sem emelkedett megközelítőleg sem olyan magasra a cukorár, mint Magyarországon. Nem a termelésen belül kell csak az okokat alapvetően keresni, hanem más területen is. Gondolom, meg is nézte a bizottság. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, miniszter úr. *(Jelzésre:)* Font Sándor társelnök úr kért elsőként szót.

Kérdések, válaszok, hozzászólások

FONT SÁNDOR (Fidesz): Igen, köszönöm szépen. Először is meg szeretném köszönni Fischer Bélának a korrekt tájékoztatást. Nyilvánvaló, hogy az a részletes és technikai adatokat is tartalmazó tájékoztatás a cukorügyben és a cukorgyártásban jártas és aggódó személy álláspontját tükrözte. Nyilvánvaló, hogy az ő szerepük nem terjedhet ki mondjuk a társadalmi hatásokra. Egyértelmű, hogy mind a cukorrépa-termelők, mindpedig a gyártók logikájával kell, hogy egy ilyen szakmai szervezet vezetésén keresztül gondolkozzanak, és köszönjük ezt a részletes, valóban általunk még így egybefüggően eddig nem látott nominális termelési támogatási adatsort, amit így a bizottságunk megkapott. Hozzá én nem is intézek kérdést, Gráf József miniszter úrhoz azonban igen, és mielőtt vázolni szeretném a hozzánk eddig hivatalosan eljutott, médiában megjelent akkori időszaki nyilatkozatokat az Uniótól, illetve a kormánytól megkapott nyilatkozatokat, meg szeretném kérdezni, hogy hivatkozott-e a 2007 szeptemberében tartott terméktanács szereplőivel, illetve a cukorgyárak képviselőivel tartott jegyzőkönyvre. Én csak kérdezni szeretném, nem tudom, ez hogy szokás, hogy milyen úton maradt önnél, miniszter úr, ez a jegyzőkönyv, vagy ilyenkor mint volt miniszter, ezt kikérheti, soron kívül kiadják, vagy ön már mikor leköszönt mint miniszter, akkor gondolt arra, hogy ezt a jegyzőkönyvet azért nekem jó lenne nekem megtartani. Ezt még bevezető előtt kérdezném, hogy egy ilyen jegyzőkönyv ilyen részletes tartalommal milyen úton került miniszter úrhoz, és milyen úton maradt önnél.

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: A cukorrépa termék-tanácsról kértem ki ezt a jegyzőkönyvet, mert az úgy szokás, ha esetleg nem tudná elnök úr, hogy aki részt vesz egy ilyen tanácskozáson, mindenki kap belőle egy példányt. Mivel nekem nincs példányom, és ha arra célzott, hogy loptam-e ki iratokat a minisztériumból, akkor nem loptam ki, hanem a cukorrépa termék-tanácsról kértem ki hivatalosan ezt a jegyzőkönyvet, hogy önöknek be tudjam mutatni. Köszönöm szépen.

FONT SÁNDOR (Fidesz): A lopás azért erős kifejezés, hogy a kérdésben ezt sugalltam volna. Azt kérdeztem meg, hogy mi ekkor a szokás, illetve honnan kerülhet egy ilyen jegyzőkönyv vissza egy volt miniszterhez, volt képviselőhöz, én ezt akartam megtudni.

Nos, az a Don Quijote-i szerepkör, amit miniszter úr itt végzett az elmúlt időszakban a cukorrépa-termelők és gyártók megvédése érdekében. Valamiért a hozzánk eljuttatott irományok alapján nem így tükröződik, erre majd konkrétan szeretnék visszautalni az egyes riportok kapcsán. Ugyanakkor tökéletesen említette miniszter úr, hogy miután a döntés megszületett, a magyar államnak nem volt beleszólása, hogy a cukorrépa-termelők és a cukorgyártók, tulajdonosok hogyan viselkednek a már megszületett döntés következtében vagy annak kapcsán. Ez egyébként valóban így igaz, tehát akkor menjünk vissza a gyökeréig a kérdésnek, hogy vajon hogyan viselkedett a minisztérium, a kormány és ön, miniszter úr, az egész cukorreform kapcsán, és hogyan jutottunk el addig a döntéssorig, hogy az igenlő

határozatot, igenlő szavazatát adta miniszter úr is a 2006. februári ülésen az e típusú cukorreform megszületéséhez.

A hozzánk eljuttatott adatokból és a médiában megjelent nyilatkozatokból szeretném 2005 júniusával kezdeni az minisztériumi, illetve a miniszter úr részéről elmondott álláspontok ismertetését. A legelső ilyen információnk a hozzánk, mindannyiunkhoz eljuttatott anyagokból egy 2005. június 23-ai anyag, az EUvonal információs szolgálat anyaga, amelynek a rövid lényege - és ezt most szó szerint idézem -: „Magyarország egyetért a reform szükségességével, mivel csak így biztosítható a termelés és a fogyasztás egyensúlya, a termelés hosszú távú fennmaradása, a nemzetközi követelményeknek való megfelelés. Magyarország álláspontja szerint a reformot több lépcsőben, átmeneti biztosítása mellett és középtávú időszak alatt kell megvalósítani.” - ez áll az FVM közleményében.

2005. július 19., MTI-közlemény, Gráf József nyilatkozata: „Amiről vita folyik, az a meghozandó lépések gyorsasága és nagysága - tette hozzá, leszögezve: olyan változást, ami azt jelentené, hogy Magyarországon lényegében megszűnik a cukorrépa-termesztés és a cukorfeldolgozás, a magyar vezetés nem fog elfogadni.”. Ugyanebben a nyilatkozatban megjegyzi Gráf József, hogy egyeztetett a terméktanácsokkal, és Brüsszelben a terméktanácsok álláspontját fogja képviselni. Ekkor, ebben az időpontban már többszörös tüntetés zajlik Brüsszelben, a cukorrépa-termelők többszörös tüntetése, cukorrépahegyek borogatása, s a többi, zajlik, ebből a magyarországi termelők kimaradnak.

Itt már megemlítem a konklúzió végett, hogy a Cukor Terméktanácsban természetesen nyilvánvalóan a cukorgyártásban és -termelésben érintett szereplők vannak, egy miniszternek viszont a társadalmi hatást is illik azért véleményem szerint figyelembe venni, sőt, ha komolyabban vesszük, akkor a kormány álláspontját kell képviselnie, nem pedig a termékszerkezetben érintett termelőket, azért, mert - mint említettem - a társadalmi hatását nyilvánvalóan nem kezelhetik a cukorrépa-termesztő szereplők, netán a gazdálkodók, netán a gyártók. Itt tehát én magam már rögtön nem értek egyet ezzel az állásponttal. És mint kiderül, a miniszter úr valóban a terméktanácsi szereplők álláspontját képviselte, és ezt próbálom tovább idézni.

2005. október 12-énél tartunk, egy MTI-s közleménynél. Ekkor van az első alkalom, hogy az Európai Unió parlamenti képviselői is megszólalnak ebben az ügyben, tehát 2005. október 12-én. Glattfelder Béla juttat el az MTI-hez egy nyilatkozatot, amelyben súlyosan kifogásolja a jelenleg tervezett cukorrépa-termesztési és cukortermelési reformot, hozzáteszem, hogy Tabajdi Csaba ugyanezt teszi, az MTI őt is megszólaltatja. Mindketten felhívják a figyelmet ebben az MTI-nek eljuttatott közleményben arra, hogy: „Magyarországon mind az öt, még működő cukorgyár külföldi befektetők kezében van, ezért a reform során fokozottabban kellene védeni a cukorrépa-termesztő gazdák érdekeit.”. Tehát 2005 októberéről van szó.

2005 novemberéből, az EUvonal információs szolgálattól származik a következő hírünk, ez azt írja: „Az EU agrárminiszteri megállapodtak, hogy az elkövetkezendő 4 évben 36 százalékkal csökkentik a cukor árát.”, a miniszter úr sikerként mutatja be, hogy eredendően 39 százalékos volt a csökkentés, de a hosszas küzdelmek következtében csak 36 százalékos lett ez a csökkentés, ugyanakkor a veszteség kompenzációját az előterjesztő bizottság először 60 százalékos mértékig akarta megengedni, majd ezt mint eredményt sikerült 64,2 százalékosra felemelni. Ekkor az információs szolgálat jelzi - mondom, 2005 novemberében vagyunk -, hogy az ügyben majd 2006 elején minősített többséggel szavaz a miniszterek tanácsa.

2005. december 7-ei a következő információ. Ekkor az MTV Nap-kele című műsorában volt vendég a miniszter úr. Szintén a miniszter úr ekkor jelzi, hogy ő, ön, mandátumot kapott a szakmai szervezetektől, ezáltal megfelelő mozgásterre tett szert. Megkértem a minisztérium jelenlegi vezetését, hogy nézzük már meg, milyen üggyirat,

emlékeztető, feljegyzés található az ezen szervezetekkel való kapcsolattartásról és netán egyezségről - 2005-ről beszélünk még mindig. A válasz a következő a jelenlegi minisztériumi vezetéstől: „Sajnálattal tudatom önnel, hogy a cukoripari reform kapcsán Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter szakmai és érdekképviseleti szervekkel folytatott előzetes egyeztetéseit illetően a VM irattárában a korábban már átadott dokumentumokon túlmenően nem található további információ.”. (*Gőgös Zoltán: Ez nem azt jelenti, hogy nem volt!*) Ez nem azt jelenti, hogy nem volt, de ezek szerint szóbeli egyezséggel, az érintettek szóbeli egyezségével ment el tárgyalni a miniszter úr? Nem a kormány- vagy a társadalmi szempontokat vette figyelembe? - vetem én fel, mert, mondom, erről a megállapodásról semmilyen irományt nem tudnak felmutatni. 2005-ről beszélek, nem 2007 októberéről.

Ugyanebben a riportban szintén pozitívumként megjegyzi még a miniszter úr, hogy: „Hat ország most már jó ideje együttműködve más kérdésekben - és ezek elsősorban a németek az új miniszterrel, a franciák, az olaszok, az osztrákok, a belgák és Magyarország - végig tudtuk és kezünkben tartottuk a tárgyalásokat és az akaratunkat lépésről lépésre.”. Nem tudom, a miniszter úr észrevette-e, hogy olyan országokkal szövetkezett, amelyeknek a tulajdonában volt és van a magyarországi 5 cukorgyár. Nyilvánvaló még a laikus számára is, hogy nekik ez ügyben eltérő lehetett az érdekük - mint ahogy a történelem ezt sajnálatos módon be is bizonyította. Pontosán a németek, a franciák, az osztrákok, az úgynevezett nagy szövetségesek ebben a nagy harcban, aminek a következményeit, mint említettem, sajnálatos módon elég jól érzékeljük.

2006. június 18-ai a következő információ az MTI részéről. Itt szintén az európai uniós parlamenti képviselők megszólalása következik - tehát még az aláírás, azaz az elfogadott reform megszavazása előtt vagyunk ebben a pillanatban, az utolsó hetek választanak már csak el a megszavazástól. Mind a két uniós képviselő, aki ezzel az üggyel foglalkozott, Glattfelder Béla és Tabajdi Csaba is megszólal: „Glattfelder Béla különösen fontosnak tartja, hogy a répatermelők a tervezett 10 százalék helyett legalább 50 százalékban részesüljenek a cukorágazat átalakítását támogató alapból.” „Tabajdi Csaba kijelenti: a Tanács döntése brutális, az európai, így a magyar cukoripar számára ezért nem fogadható el. Az 5 magyar cukorgyár mind külföldi tulajdonban van, akik úgy dönthetnek, hogy termelésüket saját országukban koncentrálják - emelte ki Tabajdi, hozzátéve: ez veszélyt jelent egy gazdaságilag európai átlagon termelő ország számára, mint Magyarország.”. Én nem tudom, önök nem is konzultáltak ilyenkor egymással? Tabajdi Csaba az aláírás előtt tökéletesen felfesti azt, amit Glattfelder Béla már egy évvel azelőtt megemlített fontos információként - amit mindenki tudott -, hogy külföldi kézben van a hazai cukorgyártás. Ön pedig a Nap-keltében azzal büszkélkedik, hogy azon országokkal épített stratégiai szerepkört, amelyek tulajdonában van a magyar cukorgyártás. Tényleg csak naivitás, vagy hozzá nem értés van az, hogy itt stratégiai hibát vétett - az én szememben természetesen - a minisztérium, netán a miniszter úr a felhatalmazott tárgyalási joggal kapcsolatosan.

Ugyanebben a cikkben van egy nyilatkozat az ön részéről is: „Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter akkor úgy nyilatkozott: Magyarország azon európai uniós tagállamok közé tartozik, amelyeket hátrányosan érint az elfogadott cukorreform. De ha sikerül hatékonyan felhasználni a kompenzációra és szerkezeti átalakításra kialakított támogatásokat, remélhető, hogy munkahelyek nem szűnnek meg emiatt nagyszámban az országban. Vélekedése szerint néhány más uniós tagország számára tragédia az elhangzott változat. Meg szeretném kérdezni, ezt január 8-án mondja, hogy akkor miért szavazta meg végül is a következő néhány hétben sorra kerülő ülésen.

Következő bejegyzés 2006., bocsánat, itt a szavazás tényét is akkor hadd rögzítsük. Tehát sor került az ominózus döntésre, kikértük a felhatalmazói levelet és miniszter úr szavazatát az EU-tól is, illetve a jelenlegi Vidékfejlesztési Minisztériumtól, ennek a lényege

minden képviselőtársam rendelkezésére áll. „2006 februárjában megtartott ülésen a Tanács a cukorreformot szabályozó jogszabálytervezetet Görögország, Lettország és Lengyelország ellenszavazatával, Magyarország támogatásával jóváhagyta”. A tanácsi döntéshozatalkor Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter igennel szavazott.

2006. október 11-e a következő, a Napkeltében, a Keresztútzben szerepel miniszter úr. Ekkor már izgalmas időszak van, tehát 2006. október. A döntés következtében az első bejelentés megtörténik, kabai cukorgyár felszámolása, több mint 100 ezer tonnás kvóta. Ez a teljes termelés 27 százalékának a visszaadását jelentette. Akkor persze történnek ilyen maszatosok, hogy majd átveszi másik cukorgyár ezt a kvótát, nem kell kiadnunk, nincs itt baj című, és folyamatosan jönnek azok a megtévesztő információk, hogy ez megtörtént ugyan, de nincs baj – erre utal is a tv-vitában vagy beszélgetésben miniszter úr -, itt majd a bioetanol-gyártás elindul, és termelői tulajdonba kerül. Ez a maszatosítás 2010-ig, miniszter úr miniszterségének lejártáig folyik. Minden nap azzal hitegetik az embereket és a gazdálkodókat, a térség érintettjeit, hogy itt kérem szépen mindenki majd végül is egy új profilváltással részese lehet a bioetanol-gyártásnak.

De még idézném ebben a beszélgetésben a szó szerinti válaszát, hogy „én” – Gráf Józseftől való – „én, amikor óvatosan fogalmaztam egy régebbi adásban”... akkor ön azt mondta egyébként, hogy nem baj ez a cukorreform, minden magyarországi cukorgyár talpon fog maradni. Ez volt az első nyilatkozata, és az összes cikkben ezt sugallta ön. Tehát azt mondja, hogy „én, amikor óvatosan fogalmaztam egy régebbi adásban, amikor ezt kérdezték tőlem, akkor azt mondtam, hogy jelen pillanatban mind az öt magyar cukorgyár dolgozni fog. Egyre van esélyünk, hogy be fog zárni. Akkor ugyan nem mondtam ki, de gyakorlatilag Kabára gondoltunk, a szakmabeliek ezt pontosan tudták. Törekszünk arra, hogy ezen a helyen termelői tulajdonban egy bioetanol-gyártás irányába indítsunk el fejlesztést.” Aztán csak egy kitérő, időbeni ugrás a reform reformja című, 2007, felgyorsított események, amikor szintén ezt a jól bevált mondatszerkezetet használja miniszter úr 2007. június 8. MTI riport. Miniszter úrtól kérdezik, hogy nem lesz-e ebből még nagyobb baj, hogy most ösztönző támogatást adtak a gazdálkodók is a cukorrépa-termesztés felhagyásával. Ekkor már elismeri, hogy igen, visszaadtunk 27 százalék kvótát ebben az MTI riportban, de újra megerősíti, hogy „a magyar miniszter az ülésen jelezte, olyan szerkezetet nem kíván támogatni, amelynek az lenne az eredménye, hogy Magyarországon megszűnne a cukorrépa-termelés.” Zseniális a mondat, mert a termelés valóban nem szűnt meg, Kaposvár még létezik.

Így érünk el, és szeretnék visszaugrani 2006-hoz. Kaba 2006 nyarán, és a tulajdonosok jelzik, hogy bezárás. 2007. Szolnok, 2007. Petőháza, 2008 nyara Szerencs, ez a március-április, ez az utolsó cukorgyár. 2008 márciusában a Magyar Nemzet ad arról hírt először, hogy egyetlen cukorgyárunk maradt. 2009 júliusa, ekkor már keményen szembe kell néznünk egyetlen cukorgyárunk maradványa, a 300 ezer tonnás fogyasztás és a 100 ezer tonnás termelés kemény következményével. „Mintegy 200 ezer tonna” – írja az akkori Magyar Hírlap július 9-ei száma –, „importra kényszerült Magyarország az uniós cukorreform következtében”. És akkor itt már csak felsorolhatjuk azokat a minden médiában megjelent híreket, amely hónapról hónapra jelzi, hogy hogyan növekszik a cukor ára, és éri el mindenki számára megdöbbentő módon dupláját annak, ami még akkor volt, amikor még termeltünk. Megjegyzem, hogy az a súlyos politika, aminek következtében Brazíliára alapozta az Unió, és ön ezt a rendszert támogatta, miniszter úr, a szavazásával, alapjaiban hibás. Jelenleg Brazília nem győz annyi cukornádat és cukrot előállítani, pontosabban bioetanol előállítani, mert ez a másik területe a cukornád felhasználásának, hogy ellássa a saját, nagy mennyiségű gépjárműveit. Minekutána most megjelentek a flexibilis motorok, azaz mindennel tudnak menni, és teljesen függetleníteni szeretnék magukat a külföldi fosszilis energiától. Brazília igen komoly kőolaj-lelőhelyekkel rendelkezik, és a cukornádra és a kőolajra alapozva függetleníteni szeretné magát. Magyarul nem érdekli az európai cukorgond, hogy miért

növekedett duplájára konkrétan Magyarországon. De itt amikor azt említettem, hogy önnek miért kellett, nyilvánvalóan nem a cukorrépa-termelők és a cukorgyárak multi tulajdonosainak az érdekeit kellett volna képviselni, hanem a társadalmi hatását. Egyrészt persze hogy a mezőgazdaság szerkezetét hogyan billentette meg, ezt gazdálkodói szemmel pontosan tudjuk, másrészt hogy miért tetszett hozzájárulni a cukorár duplájára való növeléséhez. Nyilvánvaló, hogy ez már kormányzati felelősség.

Egyetlenegy kérdést szeretnék még felvetni, mert nehezen érthető az, hogy egy kormányzati szereplő miért nem a társadalmi hatásokkal foglalkozik, miért az érintett szereplők érdekeivel foglalkozik, ami olykor eltérő lehet a társadalmi követelményektől. Nem kerülhetem meg, és vissza szeretnék nyúlni miniszter úr aktív tevékenységének idejére, amikor a kormánypárti képviselőse mellett üzemelteti a szabadszentkirályi mezőgazdasági részvénytársaságot, amelynek 27 százalékában tulajdonosa. Ez a szabadszentkirályi mezőgazdasági részvénytársaság összeáll több tőkés befektetővel, és egy Investgroup Bóly Részvénytársaság néven 550 millió forintos tőkeerővel *(Elnök: Mi köze a napirendhez?)* Eljutok oda is, csak azért, hogy értse mindenki. *(Elnök: De ne a napirendből vezesse le ezt.)* 15 százalékban tulajdonosa lesz ennek az Investgroup Bóly Zrt.-nek, amely privatizálja a bólyi részvénytársaságot. Ettől a vagyonszétválástól, megnéztem a vagyonszétválását, akkor válik meg miniszter úr, amikor miniszteri kinevezését megkapja, és ha jól értettem, a szabadszentkirályi részt, ezt már nyilatkozat alapján mondom, a családtagok a bólyi részt igazából ma sem tudjuk, hogy ki szerezte ezt meg, de nagyon lényeges itt a kérdés, hogy a bólyi részvénytársaság több mint egymilliárd forint kvóta ellenében kapott támogatást az utóbbi időkben, feladva a cukorrépa-termelést, és kérdezni szeretném, hogy miniszter úr tisztában volt-e azzal, hogy az a cégcsoport, amelynek minisztersége előtt tulajdonosa volt, ilyen jelentős jövedelemre tehet szert, ha netán az Unió által kezdeményezett cukorrépa-reformhoz a nevét adja.

Köszönöm szépen, ennyit szerettem volna igazából.

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Gógös képviselő úr.

GÓGÖS ZOLTÁN (MSZP): Köszönöm. Elnök úr nem hazudtolta meg magát, utoljára ellenzékiként volt ilyen vehemens. Én azt gondolom, hogy a jelenlegi kormányával szemben kellene ilyen aktívan fellépni a kárenyhítés meg egyéb ügyekben, mert úgy látszik, hogy az üléspont az álláspontok keményen. Nem hozom ide, mert tudom, hogy nem a tárgyhöz tartozik, de arra is lehetne majd egy vizsgálóbizottság. Azt hiszem, hogy ha valaki ezt gondolja, és ezt próbálja sugallni, és ez nyilván médiának szól, tehát ezt pontosan tudjuk meg az egész cirkusz is annak szól, ami zajlik. *(Ivanics Ferenc: Nana.)* Annak szól, hogy elterelje a figyelmet azokról a problémákról, amit ez a kormány Magyarországnak okozott. Ez nyilván erről szól.

A másik... *(Sáringger-Kenyeres Tamás közbeszól.)* A másik, hogy ha valaki azt gondolja, hogy ma Magyarországon olcsóbb lenne a cukor attól, ha mi kétszer vagy háromszor ennyi cukrot termelnénk, azt hiszem, ennél nagyobb csúsztatást én még a világon nem hallottam. Ugyanis a cukornak világpiaci ára van. Úgyhogy, elnök úr, ha ennyit ért ehhez az üggyhez, akkor nem kellett volna elvállalnia ennek a bizottságnak a vezetését, ráadásul költségvetési bizottsági tagként mondja, akinek tisztában kell lennie azzal, hogy a szabadkereskedelmi rendszerben az, hogy egy ország miből mennyit állít elő, abszolút nem befolyásolja a saját országában lévő árakat. Többször... *(Font Sándor: Nem vagyok tagja a költségvetési bizottságnak.)* Dehogyan nem vagy tagja! *(Font Sándor: Mondom, nem vagyok tagja a költségvetési bizottságnak.)* Miért, lemondta? Jó, bocsánat, akkor tagja volt a költségvetési bizottságnak, együtt is voltunk tagjai sokáig.

Én tehát azt hiszem, hogy ha ez az egész erre megy ki, hogy azt kell megindokolni, és a korábbi kormány felelősségévé kell tenni, hogy Magyarországon megdrágult a cukor, akkor nagyon rossz úton jár ez a bizottság. Mert teljesen mindegy, hogy itt mi zajlott 20 év alatt, meg hogy mennyi cukorgyárunk maradt, a cukornak akkor is annyi lett volna az ára tavasszal, amennyi volt. Akkor is világosan elmondtuk, hogy azért olcsóbb Ausztriában a cukor - egyébként jelzem, hogy most már nem olcsóbb, meg Németországban sem -, mert Magyarországon nem éves szerződéseket kötnek a kereskedők, hanem pillanatnyi árakat alkalmaznak, és a pillanatnyi ár mindig az adott, pillanatnyi világpiaci árhoz igazodik. Akkor azt kérdezem: Szlovákiában nem gyártanak, nincsen cukor, és mégis olcsóbb volt ott a cukor. Tehát ezt így levezetni, azt gondolom, eléggé... (*Sáringer-Kenyeres Tamás: 20 forinttal volt olcsóbb!*) Teljesen mindegy, olcsóbb volt. Ezért mondom azt, hogy nem a magyarországi kapacitások alapján kell ezt eldönteni.

Hogyha tényleg ennyire fontosak a társadalmi folyamatok, elnök úr, akkor mivel magyarázza, hogy csökkentették a cukortermelők támogatását, hogy a jövő évben még annyi sem lesz. A költségvetés nyilván nem fog fedezetet adni ezekre a támogatásokra, ez világosan látszik. Tehát könnyű ilyen alapon a múltról beszélni. És a másik, hogy én azt hiszem, azzal is foglalkozni kellene - és talán ez lenne a fontosabb -, hogy miért lett a cukor mondjuk az áfacsalás legnagyobb terepe, amiben, úgy halljuk, kormányhoz közeli cég is keményen érintve van, legalábbis az egyik partnerén keresztül, most voltak letartóztatások. (*Ivanics Ferenc: Lehet, hogy rossz bizottsági ülésre jött a képviselő úr!*) Nem, de ennek a bizottságnak az is dolga kellene hogy legyen, hogy akkor miért van az, hogy nagyságrendekkel több cukrot exportálunk papíron, mint amennyit gyártunk, azért ezekkel csak kellene foglalkozni - ez nyilván azért van, mert csak papíron exportálnak cégek. Szerintem ez lenne a fontosabb, mert lehet, hogy akkor az árakkal is tudnánk valamit kezdeni.

Én azt is javasolnám a bizottságnak - ha nem teszi meg, akkor nyilván az ellenőrző albizottság megteszi -, hogy nézze meg, hogy miután átadtuk a kormányzást, mi történt a cukoripari diverzifikációs programmal, ami a térségekben lévő fejlesztésekről szól, hol tart az az ügy, mit fizettek ki, mint nem fizettek ki, miért van az, hogy megakasztották ezt a folyamatot? Ugyanis amikor arról volt szó, hogy az Európai Unió segíti azokat a térségeket, ahol megszűnt ez a gyártás, vagy ahol megszűnt a cukorrépa-feldolgozás, akkor emellé egy elég komoly támogatási politikát rendelt, és én úgy tudom, hogy 2010 májusa óta nem sikerült kihirdetni ezeket a győzteseket, pedig kész folyamatokat adtunk át, legalábbis egy részében biztos nem. (*Ivanics Ferenc: Miről van szó?*) A cukoripari diverzifikációról. A táblázatban, amelyet megkaptunk, világosan benne van, hogy ezt a jelenlegi kormánynak be kellett volna fejeznie, és mondjuk azoknak a térségeknek át kellett volna adnia.

A másik, hogy a kabai etanolüzem azért nem lett meg, mert a jelenlegi kormányt nem érdekli, hogy Kabán lesz-e munkahely vagy sem. Ugyanis a Fejlesztési Bankon keresztül azt bármikor tudná finanszírozni, az a legjobb adottságú térség az etanolgyártásra, semmivel nem rosszabb, mint Dunaföldvár, ahol nyilván nem kértek kormányzati segítséget, de Kabán kellett volna adni. Ezt a segítséget az akasztotta meg, hogy a jelenlegi kormányt egyáltalán nem érdekli ez a történet. Csak felhívom a figyelmet arra, hogy azért erről valamikor majd el kell számolni, hogy miért nem akarja mondjuk abban a térségben az élelmiszeripart vagy a mezőgazdasági termékek feldolgozását. Talán erről is számot kellene majd valamikor adni, ugyanis szerves része a diverzifikációs folyamatnak, hogy ilyen típusú kapacitások létesüljenek ott, ahol ez megszűnt.

A következő - és erről nem esett szó -, hogy nagyon rossz időpillanatban volt az a cukoripari reform, ezt mindenki tudja, ugyanis akkor volt egy iszonyatos nagy élelmiszerhiány vagy mezőgazdaságtermék-hiány, és abban az évben, amikor a termelők dönthettek, hogy mit termeljenek, éppen 60 ezer forint volt a kukorica ára. Igaz, hogy a következő évben lement 30 ezerre, de a döntés pillanatában, amikor eldöntötték, ennyi volt, és

nemcsak a miniszter úr érdekeltségében lévő cég kapott - hanem Czerván György jelenlegi államtitkár úr érdekeltségében lévő cég is kapott - iszonyatosan nagy összegű cukoripari támogatást, amiért nem kell senkit megróni, főleg úgy, hogy akkor már három éve nem volt semmiféle érdekeltsége abban a cégben, amikor ez a támogatás kivezetésre került. A jelenlegi államtitkár úrnak az utolsó pillanatban megvolt az érdekeltsége, és érdekes, ő sem tartotta meg a kapacitását, hanem ő is visszaadta. (*Font Sándor: Csak akkor nem volt államtitkár!*) De országgyűlési képviselő volt nagy magyarként, és ennek ellenére mégis visszaadta a cukorkvótáját, és nem ragaszkodott hozzá, hogy Magyarországon legyen cukorrépa-termelés - teljesen logikusan nem ragaszkodott hozzá, és én most nem akarom őt bántani, csak amikor párhuzamokat vonunk, akkor azért erre legyünk figyelemmel, elnök úr! (*Koncz Ferenc: Nem is tudott volna ragaszkodni hozzá, legyünk őszinték! - Közbeszólások.*)

ELNÖK: (*Jelzésre:*) Ivanics képviselő úr kért szót.

IVANICS FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Vendégek! Gögös képviselő úr reagálása jól jelzi, hogy ha valaki újonnan ül be egy bizottsági ülésre, és nem volt itt az előző tíz bizottsági ülésen, akkor mennyire a momentum alapján tud ítélni. Az persze természetesen hozzá tartozik, hogy védi a mundér becsületét, ami nem véletlen (*Gögös Zoltán: Nem!*), ezért is ilyen indulatos. Egészen elképesztő módon a mostani kormányt kezdte el szapulni azért, ami a vizsgálóbizottságnak elméletileg a tárgyalási köre, ez többször elhangzott, én ezen egészen meglepődtem. Azt gondolom, hogy ez semmiképp sem viszi jó irányba a bizottsági munkát (*Párhuzamos beszélgetések.*), úgyhogy én kérem, hogy ez ügyben tartózkodjon az ilyen típusú megjegyzésektől. Az meg egészen elképesztő, hogy a 2007-es gyárbezárások után érkező uniós pénzek ki nem osztását - ők három évig nem osztották ki - a következő kormányon kéri számon. Ez valami egészen elképesztő. (*Gögös Zoltán közbeszól.*) Tehát a saját hiányosságait a később jövőre rátestálni, azért ez döbbenet. Erről csak ennyit akartam mondani.

Visszatérve az alapkérdésre, jól megmutatkozik, és számomra így rakódik össze valahogy a kép, hogy én azt látom, hogy az agrárkormányzatnak fogalma nem volt, hogy milyen valós folyamatok zajlanak a gazdaságban, hogy tulajdonképpen mi történik. A miniszter úr elmondta, hogy ő leült tárgyalni a résztvevőkkel, a termelőkkel meg a tulajdonosokkal is, a tulajdonosok azt mondták, hogy á, nem lesz itt semmi változás, nem csinálunk semmit, majd közben elment Brüsszelbe tárgyalni, és azért küzdött, hogy a magyar támogatási részt, amit a termelők kapnak, huszon-valahány százalékról fel lehessen emelni 32-re, amikor az egész folyamatnak az a lényege, hogy a termelők annyi pénzt kapnak, hogy gyakorlatilag innentől kezdve rövid távú érdekként nem érdemes nekik tovább folytatni a termelést. Innentől a cukoripar bedugul egy ilyen tárgyalási pozícióba, a cukorgyárak nem tudnak mit csinálni, mert a termelők hezitálnak. Itt jön be véleményem szerint a kormányzati felelősség, és ilyen szempontból van óriási mulasztás a magyar mezőgazdaságban, és ezért vannak ilyen szörnyű következményei: a kormány, az agrárvezetés egyszerűen nem bírta felmérni, hogy mik a valós folyamatok, és nem tudott aktívan fellépni. Fel lehetett volna lépni, benne van a tárgyalásokban is, hogy ahol 50 százaléknál magasabb a kvótavisszaadás, ott nemzeti eszközökkel be lehet avatkozni. (*Gögös Zoltán: Be is avatkoztunk!*) Ha megnézzük, akkor az az árkülönbség, amit a répatermesztésben látunk, az a 8 eurós árkülönbség, ami a között van, amit a cukorgyárak mondanak, és amit a termelők kérnek, a 30 és 38 közötti különbség, vagy a 29 és a 38 közötti, akkor legyen 9 euró, ott gyakorlatilag az látható, hogy mit csinál a kormányzat? Ahogyan a jegyzőkönyvből a miniszter úr felolvasta: ezt mondták, akkor itt nincs mit tenni, tehát akkor kész. Vajon ez a kormányzat feladata, vagy az, hogy elkezdjen gondolkodni a kormányzat azon, hogy mit is kellene tennem, van-e valami érdeke az országnak, vagy tényleg azt mondjuk, hogy egye fene, vigye a piac, amit visz, ez

úgyis a piaccgazdaság dolga. De ha így van, akkor miért a piaccal egyezkedünk? És itt jön be Font Sándor kérdése, hogy akkor miért nem egyéb szempontokat próbálunk figyelembe venni. Tehát mindenhogyan sántít ez az érvelés véleményem szerint.

Azt megértem, azt látom, és a miniszter úr volt a mi bizottságunkban, már vendégként, és elmondta, hogy hogyan tárgyaltak Brüsszelben, ott gyakorlatilag elhangzott, többször is, és nem csak tőlünk, még Karakas képviselő úrtól is, hogy ez a cukoripari reform komoly veszélyeket rejt magában. Úgy tűnik - most így visszanezve, és az ismertetés alapján is -, hogy a kormányzat nem ismerte fel ezeket a veszélyeket, bár különböző szereplők az Európai Parlamenttől kezdve Magyarorszáig sokan felhívták ezekre a figyelmet, és ennek a következtében állhatott elő az a helyzet, amit most látunk, hogy tulajdonképpen senki nem felelős semmiért, senki nem tehet semmit, csak kármentésben tudunk valamit tenni, a vége pedig az, hogy a cukoripar Magyarországon megszűnt. Nekem az egyik cukoripari ember azt mondta, hogy ő úgy látja, hogy az az egy gyár már nem gyár Magyarországon. Ez nem annak a gyárnak a teljesítményét minősíti, hanem tulajdonképpen azt az óriási veszteséget, amit az elmúlt évek alatt elszenvedtünk. Köszönöm szépen.

ELNÖK: *(Jelzésre:)* Varga Géza képviselő úr kért szót.

VARGA GÉZA (Jobbik): Közben itt benne vagyunk egy Fidesz-MSZP párharcban is. Hogy egy picit ki tudjunk szakadni ebből a kátyuból, én a tisztelt vendégeket kérném meg, hogy egymásra reflektálva, hiszen a három vendégünk által elmondottakban volt némi ellentmondás, úgy értem, hogy egymásnak. Ezek persze nem súlyosak, de én azt hiszem, hogy sokkal objektívabb volna egy MSZP-Fidesz párharc helyett, ha egymásra reagálnának. Nem sorolom most fel azokat az apró ellentmondásokat, mert bizonyára önök még inkább észrevették, amikor Varga István által elmondottakra nem korreláltak Fischer úr által elmondottak. Ezért kérnénk egy egymásra reflexiót is olyan vonatkozásban, amiben úgy érezték, hogy meg lettek vádolva, mondjuk ki. Abban viszont én is csatlakoznék Font Sándor alelnök úrhoz, hogy egy kormányzatnak azért más a szerepe, mint amit Gráf úr büszkén mond. Én nem kételkedem az elmondottak alapján a jó szándékában, mármint abban, hogy azt gondolta, hogy ezzel tesz legjobbat az országnak. De szeretném leszögezni az álláspontomat én is, hogy egy kormányzatnak nem lehet az a célja, hogy egy adott szűkebb csoport, legyen a termelői vagy gazdálkodói csoport, érdekét képviselje. Egy kormánynak stratégiai célokat kell képviselnie, és ebbe bizony beletartoznak a társadalmi hatások. Az egyértelmű, hogy mondjuk, és nem a politikai részét akarom mondani, de mégsem tudom elkerülni, hogy így fogalmazzak, hogy az egyértelmű volt az MSZP-kormány alatt, hogy szűkebb csoportok lobbierdekeit képviselte. Meg volt róla győződve, hogy ezt jól teszi, és egy politika az erre való, hogy végül az a csoport, aki kormányra tud juttatni szakembereket, annak a csoportnak az érdekeit képviselje.

A közlegelő tragédiája az, amit ilyenkor mindig elő lehet hívni, szóval politikai szerepvállalásnál a közlegelő tragédiája elvet nem lehet nem ismerni, nem lehet anélkül jól kormányozni, aminek nem akarok most a részleteibe belemenni, de ami világosan kimondja, hogy egy magánérdek a versenyszférában mindig ellentétes a közérdekkel. *(Koncz Ferenc: Nem biztos, hogy mindig.)* Mindig, ez világosan le van vezetve. Elemi szintű ez a Hardy-féle közlegelő tragédiájának az elvéből világosan kijön. Az egymásra való reflexiót ha megkaphatnánk, köszönöm szépen.

ELNÖK: Válaszadás előtt kérdez-e még valaki? *(Jelzésre:)* Koncz képviselő úr.

KONCZ FERENC (Fidesz): Köszönöm szépen. Én emlékszem a szerencsi gyár bezárásának az idejére. Naponta írtam miniszter úrnak, és az utolsó pillanatig folyamatosan

azt a választ kaptam, hogy a szerencsi gyár megmarad. Megmondom őszintén, hogy én sokáig el is hittem, de amit miniszter úr mondott, az a mostani pillanatban is ezt az állapotot mutatja, hogy úgy tűnik, hogy a szerencsi gyár bezárása környékén valami váratlan dolog történt az elmondása szerint, és én (*Közbeszólásra*)... Elnök úr, én Isten bizony végighallgatom. (*Elnök: Nem odaszóltam, idebeszéltem.*) Értem.

Kicsit nehezen tudok erről a kérdéstről beszélni érzelmek nélkül. Ez itt nálunk tragédiát jelent. Lehet itt piaci és egyéb más érveket felhozni, de lássuk be, hogy Szerencs városában a 120. kampány előtt zárták be a gyárat. Szerencsből modern várost a cukorgyár megjelenése okozott, és azóta is nyögünk ennek a terhe alatt, és mindenfelét kitalálunk, és már folyton cukorgyárat akarunk építeni. Biztos vagyok abban, hogy ha Szerencs város közönségének feltenném azt a kérdést, hogy egy 1000 főt foglalkoztató gyárat építsek-e fel ott Szerencsen, ami biztos munkahelyet ad, vagy cukorgyárat építsem vissza, akkor egyértelműen mindenki a cukorgyár visszaépítése mellett döntene annak ellenére, hogy nyilvánvalóan az kevesebb létszámot tud foglalkoztatni. Nagyon erős érzelmi kötődés van a városban a cukorgyár felé. Éppen ezért elméleti kérdéseket teszek fel.

Amikor az első cukorreform, ami kevésbé volt sikeres, már „lezajlott”, akkor a magyar kormány látta-e azokat a veszélyeket, hogy esetleg az Európai Unió ezen a téren beerősít, akkor az mit jelenthet Magyarország számára, mert az EU-s képviselők nyilatkozataiból azért úgy tűnik, hogy érezhető volt, hogy ez Magyarország esetében milyen veszélyeket rejt magában. Dolgoztak-e ki stratégiát, vagy ha stratégiát nem is, legalább taktikát, hogy mit lehetne tenni az EU-s ajánlatokkal szemben, mert a termelők tekintetében véleményem szerint versenyképes ajánlatot csak a kormányzat tudott volna tenni ügyességgel, pénzzel, más egyébbel. Nyilvánvaló, hogy azok az ajánlatok nem voltak elegendők, amelyek akkor a kormányzat részéről elhangzottak.

Hogy látja miniszter úr, lett volna-e mód ügyesebb, jobb, határozottabb politizálással kivívni ezt a tragédiát, vagy úgy érzi a mai pillanatban is, hogy egyszerűen tehetetlenek voltunk ezzel a hatalmas áramlattal, ezzel a hatalmas európai akarattal szemben.

Hadd kérdezzem már meg, hogy ez megint csak egy ilyen elméleti kérdés, mit tenne most miniszter úr hasonló helyzetben, és mit javasol a mostani helyzetben a jövő tekintetében a mostani kormánynak ezzel az üggyel kapcsolatban. (*Gőgös Zoltán: Építsenek cukorgyárakat.*) Világos.

Hogy Gőgös képviselő úrnak is mondjak valamit a diverzifikációról. A diverzifikációs pályázatokról a következőt tudom elmondani. Szerencs városa megpályázott kettő, azaz kettő darab parkot belőle. Fantasztikusan fontos a munkahelyek elvesztése után, hogy parkokat építsünk. Akik pedig munkahelyteremtésre pályáztak és nyertek, azok egyikük se helyi cég, nem tudom, milyen ok miatt, az akkori kormányzat döntése alapján, hanem budapesti cégek nyertek Szerencsen, akik különben az életben ott cukorrépát nem termeltek. Tehát nem tudom, milyen alapon. (*Gőgös Zoltán: Nem csináltak munkahelyet?*) Bocsánat, azóta se csináltak, meg a vakarózás megy csak ezen a téren, tehát én azt látom, hogy kőbe öntik azt a keserves pénzt újfent parkok és más egyebek megépítésével diverzifikációs pályázaton keresztül, amit Magyarország kvázi enyhe kárpótlásként kapott az ügyben, másrészt meg nem a helyi termelőket erősítik és a helyi vállalkozásokat a diverzifikációs micsodákkal. (*Gőgös Zoltán közbeszólására.*) Akkor még nem én voltam, bocsánat. Én csak már a... (*Elnök: Ezt véleményként lezárjuk, és akkor lehet kérdezni.*) Jó, hát én lezárom ezzel, de ha elnök úr megengedi, magamtól is képes vagyok lezárni a mondandómat.

Köszönöm szépen, ez lett volna a vége az általam kérdezetteknek, illetve felvetetteknek.

(Az ülés vezetését Font Sándor, a vizsgálóbizottság társelnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Hanó képviselő úr. Tessék parancsolni kérdezni.

HANÓ MIKLÓS (Fidesz): Mondhatok véleményt is ugye? *(Elnök: Természetesen.)* Köszönöm szépen, elnök úr, mert a múltkor már volt egy vitánk. Én csak annyit szeretnék mondani, hogy elég szomorú, hogy így járt a cukoripar, ahogy járt, és valahol a múltkor is elmondtam, hogy vannak olyan stratégiai élelmiszeripari ágazatok, amelyek fontosak egy országnak, hogy legyenek, mert fontosak. Itt Fischer úrtól is hallottuk, hogy lehet, hogy egy-két esetben az állami szerepvállalás, ha erősebb, akkor lehet, hogy másképp alakulnak bizonyos dolgok. Most nem konkrétan egy időre gondolok, hanem közben, ahogy ezek mentek.

Azt látom alapvető hibának, és a többi az már csak következmény, hogy annak idején a privatizációban és a privatizáció utáni gazdasági helyzetben termelésben lévő élelmiszeripari cégek kivásárlásra kerültek, mert olyan helyzet alakult, hogy ez rontotta el az egészet. Onnantól kezdve, ha már nem mi vagyunk a tulajdonosok, akkor járhatunk így is. Mondom példának a csabai hűtőházat, amit sikerült külföldi kézre játszani, és egyébként nyereséges hűtőházat zártak be. Itt benne ez a nagy probléma, hogy magát a privatizációt és a mi témakörünk első része, ami volt, én azt látom defektesnek az elejétől kezdve. Hiszen egy negyven-valahány éves szocializmus után érkezett egy piacgazdaság, amire nem voltunk felkészülve, tőkeszegény volt az egész ország, rázuhant ez a dolog, amivel egyesek marha jól jártak - nem is biztos, hogy azt gondolták, hogy hosszú távon nekik ilyen szerencsájük lesz majd, hogy egy cukorválság után kvótát szereznek. De ebben, én azt gondolom, a mindenkori kormánynak lett volna szerepe, olyan szempontból, hogy ha látja ezeket a problémákat, akkor - ahogy azt itt többen feszegették - legalább valami olyan segítséget nyomjon, pénzügyit, egyebet, mert itt az látszott általában, hogy pénzügyi bajok voltak, tehát a bajok valahol mindig behúzzák itt a féket, tehát valami állami segítséget kellett volna beletenni, mert hosszabb távon az jól jöhet. Nem azt mondom, hogy úgy, mint a görögöknél, hogy most minden rájuk omlik, de lehet, hogy ha akkor több segítséget vagy valamilyen pénzügyi lehetőséget kapott volna az a magyar társaság, akkor ki tudott volna ebből lábalni, vagy túl tudta volna élni.

Én alapvetően csak azt tudom ebből kihozni, hogy voltak ebben elhibázott dolgok, és elég tragédia az, hogy ilyen területen - igaz, hogy 60 tonna termelésről beszélünk, de hogyha azt mi öntözni tudnánk, márpedig hosszú távon azt meg lehetne valósítani - az ilyen stratégiai kérdéseket elvesztettük. Jó lenne valahol ezt hosszabb távon helyretenni, de én nemcsak a cukoriparra mondom ezt, hanem az összes ágazatra, amelyek stratégiai kérdés. Köszönöm.

ELNÖK: Van-e további kérdező? *(Senki nem jelentkezik.)* Ha nincs, akkor megadom a szót vendégeinknek, ki-ki milyen mértékben érzi, hogy a felmerült kérdésekre válaszolni szeretne. *(Hanó Miklós: Először Gráf úr, ő kapta a legnagyobb kérdéscsomagot, nem?)* Tessék? *(Hanó Miklós: Gráf úr, ő kapta a legnagyobb kérdéscsomagot.)* Azért mondtam, hogy ki-ki milyen mértékben érzi, hogy meg lett szólítva.

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: Tisztelt Bizottság! Az a felsorolás, amit Font úr elmondott, az egy folyamatnak a része. Szeretném elmondani, hogy aki nincs ebben benne, és nem ismeri az Európai Bizottság tárgyalási rendjét, és hogy mikor milyen szövetségeket és hogyan kell kötni, s hogy mikor kell igent vagy nemet mondani, annak ezt nagyon nehéz elmagyarázni, de azért egy dolgot szeretnék elmondani. Minden lényeges kérdés, ami minket meghatároz, az Európai Bizottságban dől el, hiszen a támogatásoknak most már a 90 százaléka az Európai Unióból érkezik, és ez teljes egészében ki fog... Ára van az európai uniós tagságnak, és ha arra a 400 milliárd forintra évente -

nagyjából annyi támogatás érkezik - szükségünk van, akkor a másik oldalon pedig kénytelenek vagyunk az európai uniós törvényeket és szabályokat betartani. Abból a szempontból sokkal jobb lenne, ha nem lennénk az Unió tagjai, hogy teljes egészében magunk döntenék el, hogy mikor mit lépünk, hogy mit támogatunk és hogyan támogatunk, de ha mindent a serpenyőbe tennénk, nagy valószínűséggel azt kellene mondanunk, hogy jobb, hogy az Unió tagjai vagyunk. Én mint termelő - hiszen a miniszterségen kívül egész életemben ezt folytattam - nagyon nehezen éltem meg az uniós csatlakozást is és az utána lévő szabályozást is. Mindenütt elmondtam, hogy a legnagyobb pofoncsapásnak azt a 25 százalékos támogatás éreztem, ami megalázó volt mindannyiunk, minden magyar termelő számára. Ezekkel együtt tudom tehát azt mondani, amit válaszként adok.

Brüsszelről és a szavazatokról - kicsit összefoglalom a témát, mert többen érintették ezt, vagy több kérdés is ugyanazt érintette. Lehet, hogy hiba volt - most már nagyon nehéz megítélni -, de az első cukorreformmal egyetértettem, annál is inkább, mert, ahogy azt az előbb felvázoltam, egy európai bírósági döntés után van az Európai Bizottság, amit kénytelen végrehajtani. A másik oldalról pedig kénytelen azt az igen magas támogatást - a 600 fölötti eurót, ami a 250-es világpiaci árnál volt - valamilyen módon megoldani. Végig azt hangsúlyoztam, hogy ennek ne legyen olyan hatása, hogy Magyarországon vagy az egész Európai Bizottságban jelentősen csökken a répatermelés. Azt tudtam, és azért mondtam, hogy néhány országra ez katasztrofális hátránnyal jár, mert Magyarországtól délre a közgazdasági és a fizikális adottságok miatt ezzel a csökkenő árral répat termelni gyakorlatilag nem lehetett, hiszen olyan magas öntözési költségekkel lehetett volna megvalósítani a termelést, amit még az előző, agyontámogatott répaár és cukorár sem bírt volna el. Tehát ennek a szükségességét kellett végigvinnünk.

Parlamentari képviselők mikor mit mondtak. Azt azért ne feltételezze, elnök úr, hogy mondjuk a szocialista európai uniós képviselő úgy beszél, hogy azt én nem tudom, vagy nem én készítem fel. Ilyenkor gyakorlatilag az a szereposztás - és lehet, hogy ez külsőleg valami ármánykodó politikusi dolognak tűnik -, hogy ilyenkor egy európai képviselő azt mondja ki, amit én nem mondhatok ki, mert én nem mondhatom ki, mert nekem tovább kell folytatnom a tárgyalásokat, és partnereket kell mindenhez szerezni, de az európai képviselő kimondhatja, mert ő azt mond, amit akar gyakorlatilag. Sőt, továbbmennék, Glattfelder úr első megszólalása is teljes egészében egyeztetett volt, mind a hárman egyetértettünk azzal, amit elmondott, és így készültünk arra, hogy változtassunk. Én mindig megvívтам a harcot, arról voltam híres a Bizottságon belül is, hogy az utolsó lehetőségig harcoltam azért, hogy megváltoztassam. Viszont annyira buta sem voltam soha, hogy amikor már teljes mértékig lehetetlen valami, akkor még az utolsó pillanatban fejfel nekimenjek a falnak. Ezért nem igennel szavaztam a második reformnál, hanem amikor Fischer Boel bejelentette, hogy a kétharmad megvan, és még egy tárgyalás lesz, és a dolog eldőlt, akkor volt egy újabb telefonos konferencia, ahol, még egyszer hangsúlyozom, nemcsak a termelőkkel, hanem minden érdekképviseleti szervvel a MAGOSZ-tól az Agrárkamaráig (*Közbeszólás: A MOSZ-szal!*), a MOSZ-ig tárgyaltam, és egyöntetű felhatalmazást kaptam. Ha a termelők, a gyárak képviselői, az összes agrár-érdekképviseleti szerv azt mondja arra, amit én elmondtam, hogy mit szeretnék még kérni - mert azt is közöltem, hogy ha most én azt mondom, hogy nem, tehát kategorikusan nemet mondom, akkor az a két kérés, amit megfogalmaztam elúszott. Az egyik kérés az izoglükóz jelentős emelése volt, amivel kapcsolatban Fischer úr elmondta, hogy nagyjából ugyanott vagyunk cukortartalomban és egyébként termelésben is, mint a répa előtt voltunk. A másik kérdés pedig az volt - és itt nem a támogatásért harcoltam azoknak, akik abbahagyják a répatermelést, itt valami félreértés volt -, én azért harcoltam, és azt értem el az olaszokkal, hogy a répatermelésben benmaradók támogatása nőjön, hogy azt a különbséget, ami a 29-30 és a 36 euró között volt, csökkenteni tudjam. Én nem az abbahagyók érdekében léptem fel. Egyértelmű válasz volt, hogy maradjak tárgyalásban, ha

nincs más lehetőség, és eldőlt a kérdés, fogadjam el, ezt a két kérdést viszont verjem ki a bizottságból - ez meg is történt gyakorlatilag. A végszavazás pedig úgy volt, hogy megvan a többség, van-e valaki ellene? Tehát nem kellett nekem felemelnem a kezemet, és azt mondani, hogy igen, hanem gyakorlatilag így zajlott le a végszavazás.

Még egyszer hangsúlyozom: egy politikusnak és aki ilyen kérdésekben harcol, tudnia kell ezt; persze öngyilkosságot vagy harakirit is el lehet követni bármikor egy tárgyalás folyamán, csak azt kell végiggondolni, hogy van-e értelme, vagy inkább az az értelmes, hogy még két dologban megpróbálok segíteni.

A dátum szerinti dolgok. Valóban, a hiba talán az volt, hogy amikor leültünk a gyárak, a termelők, mindenkinek a képviselőjével, én úgy gondoltam, hogy mindenki igazat mond, mert én is igazat szoktak mondani, és nem gondoltam azt, hogy gyakorlatilag meg fogják gondolni magukat. Nem is volt ennek jele. Lehet, hogy óvatlan voltam, hogy nem kellően mértem fel a helyzetet, ezt most már lehet mondani, de változtatni ezen sajnos nem tudunk. Én az utolsó pillanatig minden tárgyalópartneremmel őszintén tárgyalok, ezt látták a kérdésekből is, amelyeket feltettem, amelyek fekete-fehér kérdések voltak, azokra igennel vagy nemmel lehetett válaszolni, nem kellett hozzá nagy körülírás, és mindenki megerősített abban, hogy az elfogadott reformfolyamat ellenére a termelés fenntartását akarják; igaz, a termelők hozzátették, hogy megfelelő kondíciók mellett, a cukorgyártók vagy -feldolgozók pedig azt, hogy megfelelő jövedelem mellett. És azért az ő helyzetüket eleve befolyásolta, és azért mondtam, hogy nekem jobb lett volna, ha magyar tulajdonosokkal kell tárgyalnom, nem valami nacionalizmusból, hanem mert a külföldi cégek részvényesek tulajdonában vannak, és tőlük gyakorlatilag elvárják a részvényhozam teljesítését. Tehát nem Fischer Bélán vagy a másik igazgatón múltott, hogy mennyit ad a répáért, hanem neki ki kellett számolnia, hogy a külföldi részvénytulajdonosok igényét ki lehessen elégíteni évente, mert azért teszik oda a pénzüket.

Meg szeretném jegyezni, hogy két gyár többségi részvényi tulajdonosai a német répatermelők voltak, és majd ennek kapcsán szeretnék még Font úrnak reagálni. Nem csak cukoregyezés van, és az, hogy csökken a támogatás, az a német répatermelőket azon a szinten, amilyen szinten a második körben csökkent, már bántotta, és bántotta a franciákat is, és bántotta a harmadikat is. Ekkor kerestünk szövetséget, hogy valamilyen módon fékezni lehessen vagy meg lehessen változtatni ezt a folyamatot. És nagyon-nagyon sok kérdésben meg kellett keresnünk a kompromisszumot más országokkal ahhoz, hogy dönteni tudjunk, mert mindenki tudja azt is, hogy lélekszámárányos mandátum van az Európai Bizottságban, ami azt jelenti, hogy ha mondjuk Németország, Franciaország, Anglia és tegyük fel Olaszország azt mondja, hogy nem, akkor - most nem számoltam össze fejben a lélekszámot - nagyjából be is fejeződött a vita. Tehát lélekszámárányos mandátumok vannak, nem 27 egyforma mandátum van az Európai Unióban. Ezekről ezt szeretném elmondani.

Az, hogy a társadalmi hatásokat is fel kell mérni, nyilvánvaló. De az az igazság - lehet, hogy én ezt rosszul látom -, hogy nekem elsősorban az érintettekről kell erről a problémáról tárgyalnom, és ha az érintettekkel meg tudok egyezni, akkor a társadalmi hatásokat is tudjuk kezelni. (Varga Géza: *A munkavállalók, miniszter úr, munkavállalók! A munkavállalók ebben nincsenek benne!*) A munkavállalók? A gyári munkavállalókra gondol? (Varga Géza: *Igen.*) Én a gyári munkavállalókhöz Kaba esetében is a legelső alkalommal leutaztam, személyesen, nem bíztam ezt másra, tájékoztattam őket a kialakult helyzetről, és azt is megkérdeztem, hogy mi az, amiben segíteni tudok. Amiben segíteni tudtam, az az, hogy például körülbelül kétszer annyi végkielégítést kaptak, mint amennyi az eredeti szerződésükben volt, és lényegesen többet - most már nem emlékszem pontosan a juttatásokra, de lényegesen többet - kaptak, mint ami járt volna. Ugyanis itt is azt képviseltem, hogy ha már ez a baj megtörtént, akkor a lehető legjobban járjanak. A munkavállalók véleményét magával a gyárbezárással

kapcsolatosan nem lehetett figyelembe venni, mert gyakorlatilag nem voltak tulajdonosok. Nekem jogi értelemben azért azokkal kell tárgyalnom, akik a tulajdonosai a gyárnak.

Szerencs esetében szeretném megemlíteni a Ferinek, hogy az volt számomra a legnagyobb csalódás, mert az idézett nyilatkozatok alapján is az utolsó pillanatig egyértelmű volt a tulajdonosok véleménye, hogy azt a gyárat mindenáron és mindenképpen megtartják. Tehát ha valaki nem mondott igazat ebben a kérdésben, az nem én voltam, hanem a gyár tulajdonosai. Nagyon csúnyán rászedtek és becsaptak ebben a kérdésben, mert ha ezt időben közlik, akkor például az Agranával tudtunk volna egy másik irányt váltani, és meg tudtuk volna oldani abban az irányban két gyárral azt, hogy Magyarország cukorellátása meg legyen oldva. Teljesen váratlan volt, még egyszer mondom, a kész szerződésformátum aláírása előtt, ha jól emlékszem, talán egy-két nappal közölték, hogy meggondolta magát a külföldi tulajdonos, és bezárja a gyárat. Egyszerűen nem volt visszaút.

Én tehát egyáltalán nem tartom ezt bármilyen módon is sikeresnek, nehogy félreértés essék, a legtöbb gondot, problémát és lelkiismeret-furdalást is ez a cukorgyári ügy és a magyarországi cukorrépa-termelés ügye okozta nekem. Nagyon sokszor végiggondoltam - volt egy ilyen kérdés -, hogy mit és hogyan lehetett volna másképp csinálni. Valószínű, hogy amit ma is látok, abban az egyben tudtam volna mást tenni, hogy azt gondoltam, hogy az egyenes, tiszta kérdésekre egyenes, tiszta válaszokat adtak a résztvevők, és nem voltam kellően gyanakvó azzal kapcsolatban, hogy igazán nem ez a véleményük, vagy hogy mást fognak csinálni. Ebben érzem a felelősségemet, ha úgy tetszik, hogy amit nyilatkoztak, azt én készpénznek vettem, hiszen írásbeli dokumentumai is vannak a dolognak.

Még egyszer hangsúlyozom: a társadalmi folyamatok ilyen esetekben nagyon súlyosak, én is érzem, de ezek megoldása alapvetően és nem kizárólag az agrárágazat feladata, hanem az kormányzati feladat. Ezért csináltuk, amit csináltunk Kabánál, ott le lett téve a leendő etanolüzem alapja, és a Fejlesztési Bankkal nagyon kemény tárgyalásokat folytattunk a megvalósításról. Itt egy 22-23 milliárd forintos beruházás lett volna, és ennek nem sikerült - minden erőfeszítésünk ellenére - megtalálni a forrását. Nagyon kockázatosnak ítélték meg, nem mertek ilyen nagyságrendű hitelt adni, és ezért nem tudtuk megcsinálni. A magunk részéről mindent elkövettünk azért, hogy Kabán megvalósuljon ez a dolog.

Az elnök úr többször előhossa Bólyt, ez végig fog minket kísérni életünk végéig, azt hiszem, egy körülbelül húszéves vitáról van szó, és egyszerűen képtelen felfogni azt, hogy Bólyban nem személy szerint én voltam tulajdonos, és hogy a bólyi privatizáció kapcsán huszon-valahány szervezet állt össze, hogy a részvények egy részét, ha jól emlékszem - most már nem is tudom pontosan - 25 százalékát megvásárolja. Ebben egyetlen szervezet volt, Szabadszentkirály, ami nem érte el ezen a csoporton belül a 7-8 százalékos résztulajdont.

ELNÖK: A 15-öt!

GRÁF JÓZSEF volt földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter: A 15-öt akkor. Mondom, már nem is emlékszem a részletekre. Ön jobban tudja, mert évek óta követi ezt a folyamatot, nem tud leállni róla. És ha megnézi a cégkivonatot, abban pontosan megvan az, hogy volt egy naiv elképzelése ennek a csoportnak, az, hogy a dolgozókkal és a menedzsmenttel együtt - mint ahogy itt is elhangzott, egy ilyen népi törekvéssel, hogy úgy mondjam, tudják ezek a beszállítók, akik egyébként kistermelők, őstermelők, nagyobb cégek, feldolgozók, partnerek voltak, nem mi szerveztük, nem én szerveztem, ebbe csak belekerült az én cégem is - majd megszerezzék a többséget, és akkor ez egy ilyen nagy társadalmi tulajdonban fog működni. Megnézheti a cégkivonatot, azóta volt egy pénzügyi befektető, aki szép lassan egyenként felvásárolta a dolgozói részvényeket, utána a menedzsmenti részvényeket, aztán közölte velünk, hogy ez a helyzet, és vagy eladjátok, vagy nem lesz belőle a végén semmi - és akkor mindenki eladta a részvényét. Ez egy klasszikus magyar

történet, azt hiszem, olyan különösebben nem kell színezní az ügyet. Magyarul kiszorítottak bennünket és mindenkit a cég tulajdonosi köréből. Ez a történet. Úgyhogy azt hiszem, ezt lassan már befejezhetnénk, mert nagyon-nagyon régi ügy.

Arra a kérdésre már válaszoltam, hogy én nem azt ösztönöztem ebben a 7 eurós támogatásban, hogy a termelést abbahagyók kapjanak többet, hanem azt ösztönöztem, hogy aki termel, az kapjon többet.

Azt gondolom, hogy az Agrana megmaradása sem volt azért egyszerű - és most nagyon a részletekbe nem szeretnék belemenni. Az Agrana elnök-vezérigazgatójával háromszor tárgyaltam személy szerint, és két dologban volt nagyon nagy szerencsém ezeknél a tárgyalásoknál: az egyik az volt, hogy elkötelezett volt amellet, hogy megmaradjon a gyár, de ha előbb közlik velünk Szerencs bezárását, akkor mind a két gyárat meg tudtuk volna tartani, neki; a cégcsoportnak más elkötelezettsége is van Magyarországon. És azért személyesen is jó kapcsolat alakult ki köztünk, így vezényeltük le például a léalmaproblémát annak idején, hiszen az Agranának van sűrítőüzeme, és amikor még a magyar cégek is megtagadták azt, hogy segítsenek a termelőknek a léalma-feldolgozáskor, akkor az Agrana hajlandó volt segíteni, és az izoglükózgyártás kapcsán is tudomásul vették, hogy ez a kvóta, hogy ezt kiharcoltuk, sem egy kis harcba került.

A szerencsi gyár bezárása kapcsán, mondom még egyszer, lehet, hogy naiv voltam, de soha nem hazudtam ebben az ügyben, amikor nyilatkoztam. Én biztos voltam benne, hogy a partner tartja az ajánlatát, és ha az egyik gyárat be is zárja, Szerencs mindenképp meg fog maradni. Ez a dolog váratlanul ért. Lehet, hogy ez taktikai vagy egyéb hiba volt, ezt elfogadom, nem tudok mit csinálni.

Hogy mit tennék most? Nincs most, meg nincs még egyszer általában az életben, hanem az van, amikor ott van az ember. Ezeket elemezve még egyszer azt tudom mondani, hogy komolyabban venném, illetve jobban leellenőrizném azt, amiket ilyen tárgyalásokon írásban és dokumentálva nyilatkozik valaki, ezt biztosan szigorúbban tartanám be, és próbálnék a végére érni.

Nagyon sokszor elhangzik a répatermelés jövője Magyarországon. Azt a táblázatot, amelyet Fischer úr odaadott, legyenek szívesek nagyon figyelmesen megnézni. Idéztem azt az adatot, hogy Magyarországon hosszú ideje fennáll gyakorlatilag a répaterület csökkenése, és tíz év alatt a felére csökkent a répaterület, és ugyanannyi cukrot állítottunk elő a fele területről. Ez a folyamat mindig előrehalad, és gyakorlatilag mi is igyekszünk mindent elkövetni azért, hogy ne a 60 tonna legyen az átlagtermés, hanem a 80, a 90 meg a 100, mert csak így tudunk versenyezni a külföldi partnereinkkel.

Köszönöm szépen, ennyit szerettem volna elmondani.

(Az ülés vezetését dr. Józsa István, a vizsgálóbizottság társelnöke veszi át.)

ELNÖK: Köszönöm szépen, miniszter úr. *(Jelzésre:)* Varga úr kért röviden szót, mert a vita jelenlegi szakaszában azért erre koncentráljunk. Tessék parancsolni!

VARGA ISTVÁN üzletember: Köszönöm szépen. Ha megtisztelnék, akkor én azt ajánlanám, az elhangzottakhoz is kapcsolódva, hogy adnék írásban egy olyan anyagot, amely mögött dokumentumok állnak, és a kép akkor egy kicsit pontosabb lehet.

Én csak egy apróságot, illetve nem egyet, néhány dolgot gyorsan elmondanék azért. Szóba került a Nordzucker ügye, amely bezárta a szerencsi gyárat. Kérem szépen, amikor én meghallottam a Nordzucker nevét, az első dologom az volt, hogy három évre visszamenőleg megnéztem a közgyűlési jelentéseiket, hogy mit mondott a vezetés a részvényeseknek. Nekik volt egy perük a terjeszkedést korlátozta egy állapot, ezt a pert megnyerték, ettől megkapták a lehetőséget a terjeszkedésre, és akkor jelentek meg itt Magyarországon gyárat venni, de a

részvényeseknek adott tájékoztatásból kiderült, hogy őket csak a kvóta érdekelte. Magyarul tehát ha az irányításunk, a gazdaságirányításunk figyelmesebben nézné a nemzetközi irodalmat, akkor már nyilván előre tudhatták volna ezt. És hogy ez mennyire így van, azt gyorsan hadd illusztráljam azzal, hogy amikor a francia Béghin-Say bejött 2003-ban, azt mondta - egy mondatot olvasok -: „Csoportunk befektetését olyan részletes tanulmány előzte meg, amely nyilvánvalóvá tette Magyarország értékeit, az emberek szakértelmét, a mezőgazdaság teljesítőképességét és a cukorgyárak technológiai értékét.”.

ELNÖK: Ez '93-ban volt.

VARGA ISTVÁN üzletember: Így van, '93-ban. Most mondom azt, hogy 2002-ben mit jelentett a részvényeseknek. Azt mondta: „Igen, nekünk most rosszul megy az üzlet itt, Franciaországban, de nagy szerencsére Magyarországon nagyon jelentős nyereséget tudunk elérni, mert sikerült leszorítani a költségeket és felemelni az árakat, tehát olyan marginnal dolgozunk, amely kompenzálja a franciaországi veszteségeinket.”.

Itt szeretnék egy nagyon fontos körülményre rámutatni. Mindig arról beszélünk, hogy milyen a termelési kedv. Kérem szépen, amikor a külföldi tulajdonosok az irányítást átvették, az osztozkodást eltérítették. Jelenleg is meg korábban is a nyugat-európai környezetben a mindenkor számításba vehető cukorár 58-60 százalékát kapták a termelők, Magyarországon akkor, amikor beléptek, 37-38 százalékát, és tízévi küzdelem után érhatték el talán a 45 százalékot. Ez azt jelenti, hogy a vertikumban a gyár és a termelés között egy, a termelők terhére folyó osztozkodás volt, és valószínűnek tartom, hogy még most is az van, ebből adódik, hogy a termelési kedv nyilvánvalóan romlik...

ELNÖK: Ez az agrárrolló, amit mond.

VARGA ISTVÁN üzletember: Ez most mindegy, két egymásra utalt partnerről van szó, akik mini-max játékot játszanak. Hogyha nincs együttműködés, vertikálisan rendezett állapot, akkor valamelyik nyilvánvalóan veszít, ebben az esetben mindig a termelők veszettek. És hogy mennyire így van, szeretném jelezni: én több mint tíz évig harcoltam azért, hogy a termelők állítsanak fel kontroll-labort, tekintettel arra, hogy az átvételnél sajnos nagyon megvezették őket, és olyan feketecukrot hoztak létre a gyárak, amellyel különböző technikákkal kikerültek a piacra. Még az FM-ben is árulták a feketén előállított cukrot 1994-ben. Azt akartam tehát mondani, hogy ez a fajta - hogy mondjam? - erőkülönbség agyonnyomta a magyar agrárkultúrát, és ez a kiszolgáltatottság vezetett oda, hogy ezt az egyébként tényleg nagy finanszírozást, nagy beruházást, ahogy szokták mondani: a mezőgazdaság nehéziparát jelentő ágazatot kedvetlenné tette a termelők szemében.

ELNÖK: Reggelig elhallgatnám Varga urat, de...

VARGA ISTVÁN üzletember: De ezt most nem fogom tovább folytatni. Egy dolgot azonban még el kell mondanom: a gyárak - figyeljünk, a gyárak! - önálló kereskedőcégeket hoztak létre. Ez azt jelentette, hogy Magyarországon az importkereskedésben maguk a gyárak kereskedőcégei is részt vettek, tehát az áreltérítés, valamint a piaci pozíciók manipulálása a gyárak tulajdonában lévő kereskedőkön keresztül is történt, és nyilvánvaló, hogy a között a termelői és kereskedői ár között megint megjelent egy árrés.

Ehhez tartozik két nagyon gyors megjegyzés. Az egyik, hogy a magyar gazdaságban a Versenyhivatal rendkívül erős nemzetellenes magatartást tanúsított. Amikor ezek az összeolvadások történtek, minden esetben két érvet használt, és mind a kettővel a saját magyar pozícióinkat gyengítettük. Az egyik, hogy ha monopolhelyzet jön létre, akkor azt

mondta, hogy: de aki kéri, az külföldi, és rá nem vonatkozik a magyar jog. Az Agrana International többször kapott ilyen határozatot a Versenyhivataltól, hogy rá nem vonatkozik a magyar jog, ezért összeolvadhat. A másik ilyen érv az volt, hogy ha valakinek a cukorrépa-termelés az árnyomás hatására nem előnyös számára, akkor vessen borsót - leírta a Versenyhivatal -, tehát nem köteles cukorrépát termesztetni. A Versenyhivatal tehát a másodfordulás lehetőségét a mezőgazdaságban úgy értelmezte, hogy nem kell répát termesztetni, ha nem tetszik. Az ilyen döntések nyilvánvalóan tovább fokozták a kedvetlenséget.

Én tehát azt gondolom, hogy mi 1992-től - figyeljünk, '92-től! - folyamatosan írtuk a tanulmányokat, folyamatosan küldtük a leveleket, hogy ez az ágazat le fog épülni, tönkre megy, a gyárakat bezárják. Én azért ajánlottam fel az írásbeli segítséget, mert ezek nekem mind megvannak (*Hanó Miklós: Nagyon jó!*), és mind oda tudom adni, hogy ki mikor kapta meg azt a képet, ami azóta bekövetkezett. Köszönöm.

ELNÖK: Úgy látom, képviselői egyetértés van abban, hogy örömmel várják ezt az összefoglalót. A pártatlan ülésvezetés jegyében azért megkérdezem Fischer elnök urat, hogy ebben a körben kíván-e szólni.

FISCHER BÉLA (Cukor Terméktanács): Néhány gondolatot, nem visszaélve a türelemmel. Az egyik az, hogy amit Varga István úr mondott, hogy a társaságok fekete cukrokat hoztak létre, azt én a magam részéről szeretném visszautasítani, és megint azt mondom, amit korábban is, hogy tessék társaságokként megnevezni, s a többi.

A másik: a tájékoztatómban itt említettem egy görög példát, de nem említettem egy csehországi példát, és mindehhez az tartozik, hogy mindannyian ugyanabból a bibliából olvastunk, és végül is azért a biblia egyforma egész Európában, tehát az a szabályozási keretrendszer, amelyben vagyunk, teljesen egyforma. Gyakorlatilag amikor mi hasonlatokat próbálunk hozni, hogy bezzeg X. meg bezzeg Z. hogy néz ki, akkor én a magam részéről általában néhány országot szoktam figyelni, így többek között Csehországot, valamennyire Lengyelországot, Szlovákiát, hiszen az ő adottságaik, nem mindenben persze, de sok tekintetben hasonlatosak a mieinkhez. Az agrárszerkezet szempontjából például Csehországban nagyon sok hasonlatosság van. Csehországban gyakorlatilag szinte a minimum kvótavisszaadás következett be ugyanezen ösztönzések mellett, kétségkívül igaz, hogy Csehországban helyettesítő növénynek nem volt olyan nagy szerepe, mint Magyarországon, azt hiszem, talán a máknak volt egy jobb pozíciója. De mire akarok én ezzel kilyukadni? Arra akarok kilyukadni, hogy Csehországban komolyan vették azt a doktrínát, hogy Csehország történelmileg cukorgyártó ország, és ezt meg akarja őrizni, és végig akarja csinálni - és ebben tudtak egymással szövetkezni. Hozzá kell tennem, hogy ugyanazok az érdekcsoportok működnek Csehországban, mint Magyarországon, egy nagyon hasonló helyzet van ott, mégis a kvóta egy nagy részét meg tudták tartani. Gondolom, hogy az itteni elmondások is alátámasztják valahol azt, hogy nagyon nehezen tudunk egymással konszenzust teremteni, és nagyon sokszor mindig a külső tényezőkre hagyatkozunk, hogy azok ássák meg a mi sírunkat.

Nehezen mondom, mert nem szeretnék félreértést, hiszen a miniszter úrral is nagyon hosszú évekig dolgoztunk együtt, és ezekben az években, én úgy érzem, konstruktív és korrekt együttműködés volt, ami persze nem jelenti azt, hogy nem volt vita, és hogy mindent egyformán láttunk. Az, ami engem a legjobban bánt, és talán ezt egy nehéz problémának látom, az az, hogy van egy folyamatos sodródás, és ez nem egy akkori kormánynak a problémája, hanem ez egy nagyobb ívű probléma, de most a cukornál vagyunk, és ez a cukor kapcsán végigkísért bennünket, s akkor, amikor a reform reformjához eljutunk, akkor a termelőknek körülbelül a fele abba akarja hagyni a termelést, a fele tovább akar termelni, és tulajdonképpen nem tudjuk összehozni azt, hogy voltaképpen mit akarunk csinálni. És akkor

itt van a három külföldi érdekcsoport, amelynek az egyik képviselője voltam én is, és a három külföldi érdekcsoport sem gondolkodik egyformán, hiszen azért három társaság háromféle filozófia, más érdekmotívum; van, amiben hasonló, azonos, de nagyon sok mindenben különböző. És én azt gondolom - talán Varga István úr mondta is -, talán a jelenlegi kollégáknak tudnám mondani, hogy ezt a környezetet mindig pontosabban kell elemezni, mert időről időre változnak a dolgok. Ne vegye senki kioktatásnak meg hazabeszélésnek - biztos van ebből is benne -, de a Napnál is világosabb volt számomra mindig, hogy az Agrana nem azért szép társaság, mert ő valamivel különb, mint bármelyik vállalkozó társaság, hanem egy olyan geopolitikai helyzetben van, hogy a terméket nem tudja otthon megcsinálni, tehát Ausztriában nem fogja tudni legyártani Magyarország helyett a cukrot, következésképpen ő mindig azon a partvonalon ment, hogy ő akarja a kvótát, akar gyártani, és ő óhajtja ezt a működést. Talán ezt nem sikerült észrevenni, hogy nem egyformák ebben a társaságok, és ez valószínűleg a jövőben is így lesz, és a cukron kívül is így lesz.

Végezetül azt tudnám még elmondani, hogy én személy szerint három vagy négy óriási csalódást éltem meg. Nagyon a szívemhez nőtt, és kötődöm ehhez a szakmámhoz, és nagyon sajnálom, hogy ilyen körülmények között kellett elmennem nyugdíjba. Az első óriási csalódás az EHCF Kft., az ötök vonatkozásában volt, amikor úgy hittük, hogy tudunk egy magyar társaságot grundolni, azt végig tudjuk vinni. A gazdaságpolitika - sok oknál fogva - nem tette lehetővé, és kiütötte ennek a magyar tulajdonlásnak, magyar megoldásnak a lehetőségét. Biztos, hogy sok minden másképp alakulhatott volna, nem tudjuk, mert ezt már nem tudjuk bebizonyítani, de aki itthon van, és akinek az érdekei erőteljesen kötődnek ide, mert nem tud elmenni, azzal biztosan több mindenben meg lehet talán állapodni. Ez volt tehát az első.

A második, amire már utaltam, a kabai projekt, amikor a gazdaságpolitika számos képviselőjének próbáltuk megmagyarázni azt, hogy mikor kell egy szerkezetet rendbe tenni az EU-belépés előtt, és ha akkor nem tudjuk azt a szerkezetet, azt a tulajdonosi gyárszerkezetet létrehozni, akkor ebből későbbi problémák fognak származni. A Versenyhivatalnál elveszítettük ezt a csatát - hogy így mondjam.

A harmadik Petőházának a bezárása volt, amikor vezérigazgatóként be kellett zárjam, és annak ellenére, hogy... nem is tudom, talán hat gyárat sikerült bezárjak - ezt nem nagy büszkeséggel mondom -, minden gyárbezárásnál világos volt számomra, hogy mi a célja, mi az eredménye, mit várunk el tőle, és van-e értelme. Petőházán éreztem először azt, hogy ez voltaképpen részben egy szükségtelen bezárás, mert így hozta az élet, így hozták a körülmények, nem tudtuk megoldani, és be kellett zárni.

Végül az utolsó, a legnagyobb csalódás pedig az a kollapszus, amit el kellett ebben szenvedni, és ami megítélésem szerint meghatározóan egy nagyon nagy mértékű bizalmi válságon alapult, amit sokan sokféleképp közelítettek meg, és nem tudtuk ezeket a feltételeket pontosan összehozni.

Én a magam részéről még egyszer azt mondom, hogy az EU-belépésig minden kanyargásával együtt egy sikeres ágazatnak tartottam ezt, hiszen jó kondícióval, jó feltételekkel léptünk be az EU-ba, pénzügyileg is, gazdaságilag is, termelésileg is, tehát a teljes szerkezetében. A reform meghozta a kihívásokat, a reform reformjában pedig elvéreztünk. Talán még azt a mondatot tenném hozzá, hogy azért az az egy cukorgyár nem lebecsülendő, mert a magyar piac egyharmadát meg tudja gyártani, és hogyha esélyt és lehetőséget adunk rá, akkor többet is meg fog gyártani; amúgy meg a magyar piac folyamatosan szűkül, tehát ez valahol azért egy kedvező pozícióba is kerülhet. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A társelnök úr jelezte, hogy a második körben még szeretne szólni. Tessék!

FONT SÁNDOR (Fidesz): Köszönöm szépen, nagyon röviden kapcsolódva a miniszter úr gondolataihoz. Még egyszer szeretném tisztázni és leszögezni, hogy 2006. február 20-án a miniszter úr igennel szavazott a cukorrépareformra, arra a reformra, aminek az lett a következménye, amit most fel szeretnénk tárni, hogy nincs érdemi magyar cukorgyártás Kaposváron kívül, 200 ezer tonna importra vagyunk kényszerítve. Tette mindezt annak ellenére, hogy mind Tabajdi Csaba, mind Glattfelder Béla tökéletesen felhívták a figyelmet arra, hogy ennek milyen veszélyei vannak pontosan az ismert külföldi tulajdonosok miatt. A miniszter úr egyébként végig minden nyilatkozatában 2005-2006-ig a támogatásáról nyilatkozott, mármint a reform támogatásáról, idézem megint egy MTI-közlemény fejlécét: „Gráf József: Szükség van az uniós cukorágazat reformjára”, 2005. július 19-ei az MTI-közlemény.

A második kérdéskörben, amelyben azt fejtegette a miniszter úr, hogy az ágazati szereplőkkel minden részletében megtárgyalta - amire én mondtam, hogy nem értek egyet azzal, hogy mindig az érintettek álláspontját kell képviselni, mármint az ágazatban érintettek álláspontját, nagyobb súlyú és kitekintésű a társadalmi következmény -, és ebben ön többször megemlítette, hogy a MAGOSZ-szal is konzultált. Én lekértem az erre irányuló kérdéseket is a minisztériumtól, hogy látunk-e ilyen konzultációs anyagot. A minisztérium nekem azt jelezte, hogy az elektronikusan utána nézhető, rögzített forgalmazás alapján a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a Pénzügyminisztérium és az MVH került meghívásra, mint érdekképviselő a MOSZ, az ÉFOSZ, a Magyar Agrárkamara, mint szakmai szervezetek: a Cukoripari Egyesület, a Cukorrépa Termesztők Országos Szövetsége, a Cukor Terméktanács. De hogy nehogy bizonytalanság legyen a tekintetben, hogy a jelenlegi minisztérium közölte ezt a sort, ezért kikértem a 2006-os felhatalmazói okiratot, amelyben mindig a tárgyalások összegzését és a képviselt álláspontot kell rögzíteni a tárgyalásra kimenő küldötteknek, ez esetben a miniszter úrnak is, és ennek az összegzése az, hogy: „Rövid, tömör magyar álláspont: elfogadjuk a tervezetet. Magyarország a bizottság által a február 13-ai ülésen előterjesztésre kerülő cukorpiaci rendtartásról szóló jogszabálytervezetekkel egyetért. A hazai egyeztetés állása - tehát hogy kikkel tett meg; itt rövidítések vannak, és én nem tudom mindegyiket -: CIE, CTOSZ, CT, GKM, IM, MEH, KVVM, PM, MVH, aztán ÉFOSZ, MOSZ, Magyar Agrárkamara.”. Ez 2006-os dátumozású. Itt valamiért én a MAGOSZ-t nem látom. (*Gőgös Zoltán: Nem is termelnek répát, Sanyi!*)

A következő kérdéskör, amelyben a miniszter úr azt feszegette, hogy ez egy kész helyzet volt, és a kétharmados többség már úgyis meg akarta szavazni ezt a reformot, nem lehetett mit tenni ebben az ügyben. Itt újra fel szeretném hívni a figyelmet, hogy ön azzal a kétharmados többséggel szövetkezett - az előbb felolvastam: a németekkel, az osztrákokkal, az olaszokkal, a franciákkal -, akiknek az volt a stratégiai érdekük, hogy odahaza tartsák meg a termelést, a külföldi gyáraikat pedig bezárják, magyarul onnan ajánlják fel Marian Fischer Boel bolond ötletére alapozva azt a kvótát, amit majd úgyis fel kell ajánlani, mert, és ebben már önnek igaza van, hogy itt már a WTO-tárgyalások, a feljelentés és minden egyéb hogyan szorították be az Európai Unió termelői rendszerét. Csakhogy ők stratégiai célként már pontosan látták, hogy odahaza megmentjük, külföldön bezárjuk. Ön ehhez a csoporthoz csatlakozott lelkesen, és ezekkel együtt támogatta a végső döntést, amely onnantól kezdve valóban visszafordíthatatlan volt - onnantól kezdve igaza van az okfejtésben, hogy már nem lehetett mit tenni, ezzel egyébként egyetérték.

Ami pedig az ön szerint hosszú távú vitára ad okot, a Bólyban való szereplése önnek, annak egyetlen oka van: hogy ön kormánypártiként privatizációs szereplője, résztulajdonosa lett Bólynak. És az a helyzet, hogy ez a bólyi rendszer az egyik legnagyobb érintettje és nyertese lett a cukorrépa-termelés megszüntetésének, mert közel másfél milliárd forintot

kapott csak azért, hogy bezárta, megszüntette a cukorrépa-termelést. *(Közbeszólások.)* Én csak mindenféleképpen szerettem volna megemlíteni ezt az összefüggést, mert ha ön nem lett volna szereplője a privatizálásnak, és nem lesz részese kormánypártiként a Bólyi Mezőgazdasági Részvénytársaságnak, akkor bizonyára nem kell nekem ezt az összekapcsolódást is megemlítenem, mert okafogyott lett volna - de nem így történt. Köszönöm szépen. *(Gőgös Zoltán: Azért ez igen erős! Koholmány!)*

ELNÖK: Szóval azért az egy koholmány, amit a végén előadott a társelnök úr...

FONT SÁNDOR (Fidesz): Ez tény volt.

ELNÖK: Ez koholmány, mert rég nem volt köze hozzá a miniszter úrnak, amikor a cukorgyári kárpótlásra sor került, tehát időben ezek nagyon távol vannak egymástól, úgyhogy szeretném kérni, hogy tartózkodjon ettől a - hogy mondjam? *(Gőgös Zoltán: Én meg akkor azt kérdezném, hogy a minisztérium most kivel egyeztet! Senkivel!)* - tényekkel ellentmondásban lévő összekapcsolásától a gondolatoknak.

Megkérdezem a jelen lévő képviselő urakat, hogy mindenáron akarnak-e még most kérdezni valamit. *(Derültség. - Senki nem jelentkezik.)* Én úgy látom, hogy nem. Akkor köszönettel megköszönöm a vendégeinknek a részvételt, és mielőtt bezárom az ülést, kihirdetem, hogy jövő pénteken 10 órától újabb bizottsági ülés lesz. *(Jelzésre:)* Varga Géza képviselő úr kért szót, tessék!

Egyebek

VARGA GÉZA (Jobbik): Az egyebek napirendi pontban...

ELNÖK: Igen, az még az ülésen belül van, úgyhogy tessék!

VARGA GÉZA (Jobbik): Kérdezni szeretnék. A bizottságnak két szakértője van, Pongrácz úr és Für úr, és eddig még nem kaptunk semmilyen Pongrácz úr által készített anyagot. Ez véletlen, vagy ezt a kormánypárti képviselőtársaink kapják-e meg? Én tehát Pongrácz úr által készített anyagot nem kaptam...

ELNÖK: Jogos észrevétel, én is szeretném kérni.

VARGA GÉZA (Jobbik): Tényleg nem tudom, hogy mi van, csak mint tényt szeretném megemlíteni. Ha készült, akkor azt mi miért nem kaptuk meg, ha nem készült, akkor pedig... *(Sáringer-Kenyeres Tamás: Kinn volt az asztalon, ne vicceljete!)*

ELNÖK: Tényleg? *(Sáringer-Kenyeres Tamás: A múlt ülésen kiosztották.)* Akkor én arra szeretném kérni a bizottság titkárságát, hogy ahogy Für úr anyagait megkapjuk, ugyanúgy Pongrácz úr anyagait is kapja meg mindenki. *(Közbeszólások.)* Szerintem ennek semmi akadályja nincs.

(Jelzésre:) Font úr, tessék!

FONT SÁNDOR (Fidesz): Köszönöm szépen. Úgy tudom, azon az ülésen nem vettem részt, de úgy tudom, hogy a két héttel ezelőtti ülés egy olyan ülésünk volt, amikor a Pongrácz úr által elkészített javaslat a meghívott vendégek kérdésére nem került át - és ezt utólag tudom, és elnézést kérek azért, hogy akkor erről nem gondoskodtam egyértelműen - az ellenzéki képviselőkhöz. Ezt azonban természetesen közreadjuk, tehát semmi olyan

eltitkolnivaló nincs benne, a közismert kérdéssorok összeállítása volt, hogy az eddig feltárás, a hozzájuk érkezett anyagok alapján mire lenne érdemes rákérdezni, körülbelül ennyit tartalmazott, és nagyon szívesen átadjuk. Ezen kívül nincs ilyen, nem volt, és nincs ilyen. Azonban hamarosan... A jövő héten lesz még egy meghallgatásunk, valamint ha bárki kezdeményez, és névvel megjelölve indokoltnak tartja, akkor esetleg még egy személyes meghallgatást tarthatunk - én erre most nem látok okot -, ami azt jelenti, hogy a két szakértő úrnak igen-igen komoly tempóban el kell kezdenie a jelentéstervezet megtárgyalását. Szeretném jelezni, hogy jogi értelemben január 7-éig működhetne a bizottságunk, addig adhatná be a jelentéstervezetet. Nagyon szeretném, ha a december 23-ai utolsó ülésnap - ami péntek - előtti héten vagy legkésőbb azon a héten egyezsége jutnánk abban, hogy adunk-e be jelentést vagy nem. Ezért kérem majd a szakértő urakat is, hogy úgy érzem, a jelentéstervezet elkészítése, annak a vázrajza és annak természetesen majd a miáltalunk való megvitatása hamarosan nagyon időszerű lesz.

ELNÖK: *(Sáringger-Kenyeres Tamás jelzésére:)* Tessék, képviselő úr!

SÁRINGGER-KENYERES TAMÁS (KDNP): Azt szeretném kérni, hogy ha lehet, akkor ne pénteken tartsuk azokat az üléseket, amelyeken nem személyhez kell igazodni, hanem valami egyéb napon. Már most jelzem, hogy a jövő héten nem tudok jönni, mert közgyűlésünk van, de mások is vannak így. *(Közbeszólások.)*

FONT SÁNDOR (Fidesz): Rögtön mondom, hogy sajnálom, Medgyessy úrral és a másik bankár szakemberrel több hetes egyeztetés volt, azután tudtunk időpontot kérni tőlük. *(Sáringger-Kenyeres Tamás: A személyes meghallgatással nincs gondom...)* Tudomásul vesszük, a helyettesítésről gondoskodunk.

ELNÖK: A képviselő úr azt mondta, hogy ha ezen túlmenően tartunk még ülést. A magyarázkodást tudomásul vettük, az ütemezési javaslatot mindenki mérlegelje magában, a jövő héten döntünk arról is. Mindenkinek köszönöm a megjelenést. Az ülést bezárom.

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 48 perc)

Dr. Józsa István
a vizsgálóbizottság társelnöke

Font Sándor
a vizsgálóbizottság társelnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Dancsecs Dóra és Molnár Emese